

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Dinimizi Öğreniyoruz: Yaz Kur'an Kursları Öğrenci Kitabı - 3

Yayın No: 380

Birlikte Öğrenelim Serisi : 1

Yaz Kur'an Kursları Eğitim Seti: 3

Bu kitabın

Din İşleri Yüksek Kurulu'nun 03.05.2007 tarih ve 35 sayılı kararı ile yaz Kur'an kurslarında okutulması uygun görülmüştür.

Türkiye Diyanet Vakfı Mütevelli Heyeti'nin
24.01.2007/1229-16 sayılı kararıyla basılmıştır.

ISBN 978-975-389-503-3

07.06.Y.0005.380

Proje

Prof. Dr. Muhammet Şevki Aydın

İçerik Danışmanları

Prof. Dr. M. Ermin Özafşar

Dr. Ulvi Ata

Dr. Ömer Menekşe

Abdullah Korkmaz

Hayrullah Köken

Editör

Alpaslan Durmuş

Hatice Işılak

Yazarlar

Abdullah Açık

Abdullah Bektaş

Alpaslan Durmuş

Cihan Çarbaş

Dudu Ekinci

Gülten Kalkancı

Hatice Işılak

İbrahim Hakan Karataş

İlyas Aslan

Melek Çakıroğlu Aslan

Veli Karataş

Grafik Tasarım ve Uygulama

Ahmet Karataş

Furkan Selçuk Ertargin

İnceleme

Doç. Dr. Halil Ekşi

Dr. Mustafa Otrar

Neriman G. Karatekin

Yayın Koordinasyon

Ömer Kara

Hazırlayan

EDAM

Eğitim Danışmanlığı ve Araştırmaları Merkezi

web: www.edam.com.tr

Tel/Faks: (+90 216) 481 30 23 pbx

e-posta: edam@edam.com.tr

Baskı

Türkiye Diyanet Vakfı Yayın Matbaacılık ve Tic. İşl.

Yayıncı Sertifika No: 1007-34-009073

OSTİM Örnek Sanayi Sitesi 1. Cd. 358. Sk. No: 11

Yenimahalle/ANKARA

Tel: (0312) 354 91 31 Faks: (0312) 354 91 32

e-posta: tdvyayin@diyanetvakfi.org.tr

© Bütün Yayın Hakları Türkiye Diyanet Vakfı'na aittir.

5. baskı (gözden geçirilmiş), 200.000 adet

DİNİMİZİ ÖĞRENİYORUZ

Yaz Kur'an Kursları
Öğrenci Kitabı

3

TÜRKİYE DİYANET VAKFI YAYINLARI

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

İSTİKLÂL MARŞI

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak.

Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilâl!
Kahraman ırkıma bir gül! ne bu şiddet, bu celâl!
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helâl...
Hakkıdır, Hakk'a tapan, milletimin istiklâl!

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım.
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!
Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner, aşarım.
Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım.

Garbın âfâkını sarmışsa çelik zırhlı duvar,
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir imanı boğar,
"Medeniyet!" dediğin tek dişi kalmış canavar?

Arkadaş! Yurduma alçakları uğratma, sakın;
Siper et gövdeni, dursun bu hayâsızca akın.
Doğacaktır sana va'rettiği günler Hakk'ın...
Kim bilir, belki yarın, belki yarından da yakın.

Bastığın yerleri "toprak" diyerek geçme, tanı:
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehit oğlusun, incitme, yazıktır, atanı:
Verme, dünyaları alsan da, bu cennet vatanı.

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki fedâ?
Şühedâ fişkırarak toprağı sıksan, şühedâ!
Cânı, cânânı, bütün varımı alsın da Huda,
Etmesin tek vatanımdan beni dünyada cüdâ.

Ruhumun senden İlahi, şudur ancak emeli:
Değmesin mabedimin göğsüne nâmahrem eli.
Bu ezanlar-ki şahadetleri dinin temeli-
Ebedî yurdumun üstünde benim inlemeli.

O zaman vecd ile bin secde eder -varsa- taşım,
Her cerâhamdan, İlahi, boşanıp kanlı yaşım,
Fışkırır rûh-ı mücerred gibi yerden na'sım;
O zaman yükselerek arşa değer belki başım.

Dalgalan sen de şafaklar gibi ey şanlı hilâl!
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helâl.
Ebediyyen sana yok, ırkıma yok izmihlâl:
Hakkıdır, hür yaşamış, bayrağımın hürriyet;
Hakkıdır, Hakk'a tapan milletimin istiklâl!

Mehmet Âkif Ersoy

Önsöz

Âlemlerin efendisi yüce Yaratan'ımıza hamd, O'nun kulu ve kutlu elçisi, Peygamberimiz Muhammed'e (as) salat ve selam ile...

İnsan her gün edindiği yeni bilgiler ve birikim sayesinde bir önceki gününden daha zengin bir dünyaya sahip olur. Öğrenme süreci özümüzü gürleştirir, bizleri özgürleştirir. Hele bu bilgiler sonsuz şefkat ve merhamet sahibi Rabbimizden gelmişse... O, bizi karanlıklardan aydınlığa çıkarmak için kulu Muhammed'i (as) apaçık ayetlerle elçi olarak göndermiştir. Sevgili Peygamberimizin (as) bize bildirdiği ilâhî mesajlar dünden bugüne, bugünden yarınlara hep yolumuzu aydınlatmıştır.

Sevgili Öğrenciler,

Yaz boyunca devam edeceğimiz Kur'an kursları, sizlere, önü de sonu da aydınlık bu yolda yürürken gerekli olacak ilâhî bilgileri sunar. Bu çatı altında öğrendikleriniz sayesinde hayat yolculuğunuzda yol bilmez ve şaşkın şaşkın dolaşmaktan kurtulacaksınız. Sizi dünya ve ahiret mutluluğuna götüren bir yaşam süreceksiniz.

Elinizdeki *Dinimizi Öğreniyoruz* kitapları, yaz boyunca sürecek olan Kur'an kursu maceranızı daha da zevkli hâle getirmek için hazırlandı. Kitaplar, sade bir dille kaleme alındı. Konuların anlatıldığı ana metinler dışında birtakım farklı bölümlere de yer verildi:

1

Sözlerin en güzeli
Kur'an-ı Kerim'den ayetler
Ayet-i kerime kutucuklarında...

بِإِنَّهُ الرِّجِيمِ
Namaz, insanı hayâsızlıktan ve
kötülükten alıkoyar.
29 / Ankebût Suresi, 45. ayet

Âlemlere rahmet
olarak gönderilen sevgili
Peygamberimiz Hz. Muhammed'in (as)
örnek sözleri ve davranışları

Hadis-i şerif kutucuklarında...

Kim çirkin söz söylemeden ve günah
işlemeden hac ibadetini yerine getirir-
se annesinden doğduğu gündeki gibi
günahsız olarak evine döner.

Hadis-i Şerif

3

Biliyor muydunuz? kutucuklarında...

BİLİYOR MUYDUNUZ?

Kader kelimesinin ölçü, miktar,
bir şeyi belli ölçüye göre yap-
mak ve belirlemek anlamlarına
geldiğini biliyor muydunuz?

Belki de ilk defa
karşılaştığınız kelimelerin
anlamları

**Hem sayfa atlarındaki minik
sözlüklerde hem de kitaplarınızın
sonundaki sözlüklerde...**

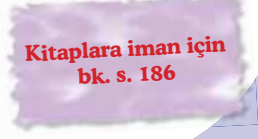
inkâr: Peygamberi ve onun
Allah'tan getirdiği buyrukları
kabul etmeyen kişi.

Okuduğunuz bilginin kitabınızda daha geniş ya da farklı bir yönüyle ele alındığı yerler ve sayfa numaraları

Yönlendirme kutucuklarında...

5

Kitaplara iman için
bk. s. 186

Öğrendiğiniz konularla ilgili, keyifle okuyacağınız şiirler, hikâyeler vb.

Okuma Parçası köşelerinde...

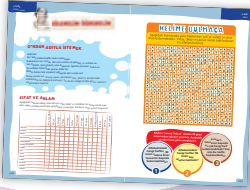
6

Öğrendiklerinizi tekrar etmenizi ve pekiştirmenizi sağlayacak zevkli, eğlenceli, cıvı cıvı etkinlik ve bulmacalar

Eğlenelim Öğrenelim sayfalarında...

7

Kendinizi sınamanız, ne kadar öğrendiğinizi kontrol etmeniz için çok çok kolay sorular

Kur Sonu Genel Değerlendirme sayfalarında...

8

Bütün bunlar kitaplarınızı rahat okumanızı sağlayacak güzel bir grafik tasarımıyla sizlere sunulmaya çalışıldı. Usta ressamların çizimleri ve güzel fotoğraflar ile kitaplarınızın görselliği zenginleştirildi.

Tüm bu çalışmalar Rabbimizin mesajını daha rahat öğrenebilmeniz için üstlendiğimiz görevin bir gereği olarak yapıldı. Görevin önemi, kitapları hazırlayan ekibi titiz bir çalışmaya yöneltti.

Kitaplar yazılıp bir dönem kullanıldıktan sonra okuyanlar, kitabı hazırlayan ekiple bilgi ve görgülerini, katkı ve beklentilerini paylaştılar. Bu sayede daha önce tek kitap olan *Dinimizi Öğreniyoruz*, her kur için bir kitap olmak üzere üçe bölündü. Bazı kısımlar daha anlaşılır olması amacıyla yeniden düzenlendi. Yeni resimler ve fotoğraflar eklendi. Bazı etkinlikler değiştirildi. Bu çerçevede ikinci yıl değişiklikleri için bizimle görüşlerini paylaşan tüm hocalarımıza, öğreticilerimize ve değerli öğrencilerimize teşekkür ediyoruz. Burada isimlerini anmak, her birine gönülden teşekkürlerimizi sunmak bizler için zevkli bir görev:

Abdullah Gelgör, Abdülkadir Aytimur, Adil Gülmez, Aslı Aydın, Ayhan Başak, Ayşe Aslan, Beyza Kabataş, Beyza Nur Öztıp, Beyza Poyraz, Bilal Aydın, Bülent Dilmaç, Cahit Ezerbolatoğlu, Cihangir Aksu, Elif Çakar, Enes Erdem, Fatma Yıldız Kenan, Fatih Ediz, Fatma Erdem, Hakim Akın, Halil Ekşi, Halit Gülmez, Hülya Alper, Kasım Yılmaz, Kübra Aydın, Lamia Kenan, Mahbube Çiftçi, Mehmet Demir, Mehmet Furkan Otrar, Mehmet Keskin, Mehmet Yaşar Şahin, Mihriban Demirel, Müberra Kapusuz, Nagehan Demirel, Nezire Demir, Recai Doğan, Rumeysa Durmuş, Rumeysa Eskibağ, Sena Afşar, Sena Kaya, Serman Kutlu, Seyfi Kenan, Sinan İsko, Süeda Aydın, Süleyman Akyürek, Sümeyye Bal, Şamil Ezerbolatoğlu, Şeyda Poyraz, Tuğba Ekinci, Tuğba Koç, Turgay Gündüz, Tülay Koçyığıt, Ulviye Ezerbolatoğlu, Yasemin Dilek, Yusuf Kaya, Zahide Poyraz, Zeki Erik, Zişan Gökşan, Zümra Durmuş.

Ayrıca bu kitabın hazırlanmasına imkân sunan Türkiye Diyanet Vakfına, böyle bir çalışmanın gerekliliğini fark eden ve fark edilmesini sağlayan meslektaşlarımıza da teşekkürlerimizi sunuyoruz. Burada size aktardığımız her bir cümlede katkılı olan, çok kıymetli bilgilerin yanı sıra bilgiye ulaşma yollarını da bize öğreten kıymetli hocalarımıza, bütün bu bilgilerin günümüze ulaşmasında aracı olan peygamber varisi âlimlere bu vesile ile dualar ediyoruz. Gayretlerimizin Allah katında makbul amellerden sayılması için kitabınızın yazarları ve çizerleri olarak biz de sizlerden dua bekliyoruz.

İçindekiler

I. BÖLÜM: İTİKAT

Hazırlık Soruları 12

I. ÜNİTE: MELEKLERE İMAN

1. Meleklerle İman ve Önemi 178
  2. Kur'an'da ve Hadislerde Adı Geçen Melekler . 179
  3. Meleklerin Özellikleri 181
  4. Meleklerin Görevleri 182
  5. Meleklerden Başka Gaybî Varlıklar 182
Cin 182
Şeytan 182
- Okuma Parçası: Meleklerle Beraber / Esra Nur Uçkan (Şiir) 105*
Eğlenelim Öğrenelim 106

II. ÜNİTE: KİTAPLARA İMAN

1. Kitaplara İman ve Önemi 186
2. Dört Büyük Kutsal Kitap 187
3. Sahifeler 187
- Eğlenelim Öğrenelim 106

III. ÜNİTE: KADER VE KAZAYA İMAN

1. Kader ve Kaza Ne Demektir? 190
2. Kader ve Kazaya İmanın Önemi 190
3. İnsanın Kaderi ve Sorumluluğu ile İlgili Bazı Özellikleri 191
Akıl Sahibi Olmak 182
Özgür Olmak 182
4. Kur'an-ı Kerim'de Kaderle İlgili Bazı Kavramlar 192
Tevekkül 182
Rızık 182
Başarı 182
Afet ve Hastalık 182
- Eğlenelim Öğrenelim 106

II. BÖLÜM: İBADET

Hazırlık Soruları 12

I. ÜNİTE: HACCA GİDİYORUZ

1. Hac Nedir? 198
2. Haccın Önemi 198
Haccın Yapılışı 182
3. Hacla İlgili Kavramlar 201
4. Hacla İlgili Mekânlar 202
5. Umre 203
Umre ile Hac Arasındaki Farklar 182
- Eğlenelim Öğrenelim 106

II. ÜNİTE: KURBAN SUNUYORUZ

1. Kurban Nedir? 206
2. Kurban İbadetinin Önemi 206
3. Kurban Keserken Nelere Dikkat Etmeliyiz? 207
4. Kimler Kurban Keser? 207
- Eğlenelim Öğrenelim 106

III. ÜNİTE: ZEKÂT VE SADAKA

1. Zekât ve Sadaka Nedir? 210
Neler Sadakadır 182
  2. İslâm Dini Zekât ve Sadaka Vermeyi Niçin Emreder? 211
  3. Kimler Zekât Verir? 212
Zekât Verecek Müslümanla İlgili Şartlar .182
Zekât Verilecek Malla İlgili Şartlar 182
  4. Nelerden Zekât Verilir? 213
  5. Bizler de Zekât ve Sadaka Verebilecek Duruma Gelmeye Çalışmalıyız 214
  6. Kimlere Zekât Verilir? 214
- Okuma Parçası: Bir Eken Binler Biçer / Bestami Yazgan (Şiir) 105*
Eğlenelim Öğrenelim 106

IV. ÜNİTE: ALLAH'A YAKARIŞ: DUA VE TÖVBE

- Okuma Parçası: Duaları Kabul Eden Sen'sin Sen / Ahmethan Yılmaz (Şiir) 105*
1. Dua 219
Dua Nedir? 182
Duanın Önemi ve İnsana Kazandırdıkları . 182
Ne Zaman, Nerede ve Nasıl Dua Edebiliriz? 182
Kur'an'dan ve Hz. Peygamber'den (as)
Dualar Öğreniyoruz 182
  2. Tövbe 223
Tövbe Nedir? 182
Tövbenin Hayatımızdaki Yeri ve Önemi . . 182
Ne Zaman, Nerede ve Nasıl Tövbe Edebiliriz? 182
Kur'an'dan ve Hz. Peygamber'den (as)
Tövbe Örnekleri 182
  - Eğlenelim Öğrenelim 106

III. BÖLÜM: SİYER

Hazırlık Soruları 12

I. ÜNİTE: HZ. PEYGAMBER'DEN (as) DAVRANIŞ ÖRNEKLERİ

1. Hz. Peygamber'in (as) Ahlâkından Davranış Örnekleri 232
  - Doğruluğu 182
  - Güvenilirliği 182
  - Adaleti 182
  - Alçak Gönüllülüğü 182
  - Cömertliği 182
  - Sabrı ve Hoşgörüsü 182
2. Eş Olarak Hz. Peygamber (as) 234
3. Baba Olarak Hz. Peygamber (as) 235
4. Dede Olarak Hz. Peygamber (as) 235
  - Okuma Parçası: Dedem ve Ben / Ahmethan Yılmaz (Şiir)* 105
5. Komşu Olarak Hz. Peygamber (as) 236
6. Arkadaş Olarak Hz. Peygamber (as) 237
7. Akraba Olarak Hz. Peygamber (as) 238
8. Akabe Biatleri ve Veda Hutbesi'nde Ortaya Koyduğu İnsanı ve Evrensel İlkeler.239
  - Eğlenelim Öğrenelim 106

IV. BÖLÜM: AHLÂK

Hazırlık Soruları 12

I. ÜNİTE: GÜZEL SÖZLER SÖYLEYİP GÜZEL DAVRANIŞLARDA BULUNALIM

1. Sorumluluk Bilincine Sahip Olalım 244
  2. Cömert Olalım 245
  3. Saygılı Olalım 246
  4. Başkalarını da Düşünelim 247
  5. Manevî Değerlerimizi Sevelim ve Koruyalım 248
    - Okuma Parçası: Hurma Bahçesi (Hadis)* 105
    - Eğlenelim Öğrenelim 106
- Kur Sonu Genel Değerlendirme 108
- Sözlük 105
- Kaynakça 105

KUR

3

öğrenme alanları

itikât

ibadet

siyer

ahlâk

üniteler

- MELEKLERE İMAN
- KİTAPLARA İMAN
- KADER VE KAZAYA İMAN

- HACCA GİDİYORUZ
- KURBAN SUNUYORUZ
- ZEKÂT VE SADAKA
- ALLAH'A YAKARIŞ: DUA VE TÖVBE

- HZ. PEYGAMBER'DEN (as) DAVRANIŞ ÖRNEKLERİ

- GÜZEL SÖZLER SÖYLEYİP GÜZEL DAVRANIŞLARDA BULUNALIM

Hazırlık Soruları

1. Bildiğiniz melek isimlerini sayınız.
2. Çevrenizdekilere melekler hakkında neler bildiklerini sorunuz ve cevaplarını not alınız.
3. Sağımızda ve solumuzda bulunup da sevap ve günahlarımızı yazan meleklerin varlığını bilmek sizde nasıl bir duygu uyandırıyor?
4. Meleklerin dışında görünmeyen başka varlıklar var mıdır? Araştırınız.

1. Kur'an dışında adını bildiğiniz kutsal kitaplar nelerdir?
2. Allah kimlere vahiy gönderir?
3. 53 / Necm Suresi, 36-62. ayetlerini okuyup geçmiş peygamberlere indirilen sahifelerde (suhuf) hangi hikmetlerin ve öğütlerin bulunduğunu listeleyiniz.
4. Elinizde adres olmadan yola çıktığınızı düşünün. Ne gibi sıkıntılar yaşadınız? Buradan hareketle Allah'ın gönderdiği kitapların bizim için hayat denen yolculukta nasıl birer yol gösterici olduğunu arkadaşlarınızla tartışınız.

1. "Allah'ın takdiri" ifadesinin anlamını büyüklerinize sorunuz.
2. Bir karşılaşma öncesinde yapması gereken antrenmanları yapmayan, beslenmesine ve dinlenmesine dikkat etmeyen ve "Kaderimizde yenmek ya da yenilmek, ne varsa, o olacaktır nasılsa." diye düşünen bir sporcu doğru düşünmüş olur mu? Bunu kader ve sorumluluk ile bağlantılı olarak tartışınız.

itikat

MELEKLERE İMAN

ÜNİTE
1

1. Meleklerle İman ve Önemi
2. Kur'an'da ve Hadislerde Adı Geçen Melekler
3. Meleklerin Özellikleri
4. Meleklerin Çörevleri
5. Meleklerden Başka Çaybi Varlıklar

KITAPLARA İMAN

ÜNİTE
2

1. Kitaplara İman ve Önemi
2. Dört Büyük Kutsal Kitap
3. Sahifeler

KADER VE KAZAYA İMAN

ÜNİTE
3

1. Kader ve Kaza Ne Demektir?
2. Kader ve Kazaya İmanın Önemi
3. İnsanın Kaderi ve Sorumluluğu ile İlgili Bazı Özellikleri
4. Kur'an-ı Kerim'de Kaderle İlgili Bazı Kavramlar

1 Meleklerle İman ve Önemi

Melekler, Allah'ın nurdan yarattığı varlıklardır. Meleklerin başlıca görevleri Allah'a kulluk etmek ve O'nun emirlerini yerine getirmektir. Melekler, Allah'a itaat ve teslimiyetin sembolü olmuş şerefli varlıklardır.

Meleklerin varlığına inananlar, onların bir kısmının görevinin, insanların söz ve davranışlarını kayıt altına almak olduğunu bilirler. Bu sebeple de meleklerin çevresinde olduğunu bilen müminler, onların varlığından dolayı daha dikkatli davranarak günahlardan uzak dururlar. Onların varlıklarıyla desteklendiklerinin farkında olurlar, kendilerini yalnız hissetmekten kurtulurlar.

Meleklerin Allah'a sürekli ibadet edip O'nu tesbih etmeleri, inanan insanlara da hep güzel şeyleri ilham eder, onları iyiliklere teşvik eder. Melekler güzel davranışlarımıza sevinip o güzelliğin başka yerlerde anılmasına ve yaygınlaştırılmasına aracı olurlar. Yaptıkları dualarla müminleri desteklerler. Zor ve sıkıntılı zamanlarında Allah'ın izni ile müminlere yardım edip onların maneviyatlarını yükseltirler. Müminlerin sevinçli zamanlarında da bu sevinçli paylaşırlar.

BİLİYOR MUYDUNUZ?

Melek kelimesinin güç, kuvvet, elçilik, idarecilik anlamlarına geldiğini biliyor muydunuz?

Meleklerle İman Eden İnsan...

- ☼ Kendisini çevreleyen varlıkların çeşitliliğini ve çokluğunu daha derinden fark eder ve Allah'ın kudretine olan hayranlığı artar.
- ☼ Meleklerin, kendilerine verilen görevlerde en ufak bir ihmali içinde olmadıklarını ve daima görevlerini yerine getirdiklerini bilir. Kendisi de sorumluluklarını yerine getirmekte daha özenli olur.
- ☼ Yazıcı meleklerin (kirâmen kâtibîn), kendisinin yaptığı iyi ve kötü her şeyi kaydettiklerini bilir; davranışlarında daha dikkatli olur.
- ☼ Meleklerin kendisi için dua ettiklerini bilir; bundan manevî bir güç alarak hem kendisi hem de diğer Müslümanlar için dua eder.

2 Kur'an'da ve Hadislerde Adı Geçen Melekler

Ayet ve hadislerde haklarında bilgi verilen bazı melekler şunlardır: **Cebrâil, Azrâil, Mîkâil, İsrâfil, Kirâmen Kâtibîn.**

Cebrâil

Dört büyük melekten biridir. Allah'tan aldığı vahyi peygamberlere ulaştırmakla görevlidir.

De ki: "Her kim Cebrâil'e düşman ise bilsin ki o, Allah'ın izni ile Kur'an'ı; önceki kitapları doğrulayıcı, müminler için de bir hidayet rehberi ve müjde verici olarak senin kalbine indirmiştir."

2 / Bakara Suresi, 97. ayet

Azrâil

Dört büyük melekten biridir. Görevi, ecelleri geldiğinde Allah'ın izniyle canlıların ruhlarını almak olduğu için "melekü'l-mevt/ölüm meleği" adıyla anılır.

De ki: "Sizin için görevlendirilen ölüm meleği canınızı alacak, sonra Rabbinize döndürüleceksiniz."

32 / Secde Suresi, 11. ayet

Mîkâil

Dört büyük melekten biridir. Taibat olayları ve insanların rızıklarının düzenlenmesiyle görevli melektir.

Her kim Allah'a, meleklerine, peygamberlerine, Cebrâil'e ve Mîkâil'e düşman olursa bilsin ki Allah da inkâr edenlerin düşmanıdır.

2 / Bakara Suresi, 98. ayet

İsrâfil

Dört büyük melekten biridir. Görevi kıyametin haberi olan sûra üfurmektir.

Sûr ve ahiret hayatı hakkında bk. s. 132

Bu sonuç da Adn cennetleridir. Atalarından, eşlerinden ve çocuklarından iyi olanlarla beraber oraya girerler. Melekler de her bir kapıdan yanlarına girerler (ve şöyle derler):“Sabretmenize karşılık selam sizlere. Dünya yurdunun sonucu (olan cennet) ne güzeldir!”

13 / Ra'd Suresi, 23-24. ayetler

Kirâmen Kâtibîn

İnsanın sağında ve solunda bulunan ve yapılan davranışları kayıt altına alan iki meleğin adıdır. Sağdaki melek insanın iyi ve güzel davranışlarını, soldaki ise kötü ve çirkin davranışlarını kaydeder.

Üstelik, biri insanın sağ tarafında, biri sol tarafında oturmuş iki melek de (onun yaptıklarını) alıp kaydetmektedir. İnsan hiçbir söz söylemez ki onun yanında (yaptıklarını) gözetleyen (ve kaydeden) hazır bir melek bulunmasın.

50 / Kâf Suresi, 17-18. ayetler

Arş'ı taşıyanlar ve onun çevresinde bulunanlar (melekler) Rablerini hamd ederek tesbih ederler, O'na inanırlar ve inananlar için (şöyle diyerek) bağışlanma dilerler: “Ey Rabbimiz! Senin rahmetin ve ilmin her şeyi kuşatmıştır. O hâlde tövbe eden ve senin yoluna uyanları bağışla ve onları cehennem azabından koru. Ey Rabbimiz! Onları da onların babalarından, eşlerinden ve soylarından iyi olanları da kendilerine vaad ettiğin Adn cennetlerine koy. Şüphesiz Sen mutlak güç sahibisin, hüküm ve hikmet sahibisin. Onları kötülüklerden koru. Sen o gün kimi kötülüklerden korursan ona rahmet etmiş olursun. İşte bu büyük başarıdır.

40 / Mü'min Suresi, 7-9. ayetler

Ayrıca;

- ✿ İnsanın kalbine doğruyu ve gerçeği ilham eden,
- ✿ Her gün sabah ve ikinci namazlarında müminlerle birlikte olan,
- ✿ Kur'an okunurken yeryüzüne inip dinleyen,
- ✿ Allah'ın anıldığı, Kur'an'ın okunduğu, ilmin öğrenildiği yerlere gelen,
- ✿ Müminlere, âlimlere ve peygamberlere dua edip rahmet okuyan ve onları destekleyen,
- ✿ Sadece Allah'a hamd, tesbih ve secdeyle görevli olan melekler de vardır.

3 Meleklerin Özellikleri

- ❁ Melekler gözle görülmeyen nurdan yaratılmış varlıklardır. Yemek, içmek, uyumak, yorulmak, gençlik, ihtiyarlık, erkeklik, dişilik gibi insanî özellikler onlar için geçerli değildir.
- ❁ Daima Allah'a itaat ederler, hiçbir zaman isyan etmezler. Görevleri ne ise onu yaparlar. Asla günah işlemezler.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

İnsanı önünden ve ardından takip eden melekler vardır. Allah'ın emriyle onu korurlar. Şüphesiz ki bir kavim kendi durumunu değiştirmedikçe Allah onların durumunu değiştirmez. Allah, bir kavme kötülük diledi mi, artık o geri çevrilemez. Onlar için Allah'tan başka hiçbir yardımcı da yoktur.

(13 / Ra'd Suresi, 11. ayet)

- ❁ Son derece süratli, güçlü ve kuvvetli varlıklardır. Kur'an'da bildirildiğine göre meleklerin kanatları vardır (35 / Fâtır Suresi, 1. ayet). Bu kanatların nasıl olduklarını bilmemekle beraber çok kısa zamanda, çok uzak mesafelere gidebilmelerini sağladığını ayetlerden öğreniyoruz.

- ❁ Melekler Allah'ın emir ve izniyle çeşitli şekillere ve kıklara bürünebilirler. Örneğin peygamberler melekleri hem melek olarak hem de insan suretinde görmüşlerdir. Ayrıca insan suretinde oldukları zamanlarda diğer insanlar tarafından da görülmüşlerdir. Mesela Hz. Meryem, Cebrâil'i insan olarak görmüştür. Peygamberimizin (as) arkadaşları da Cebrâil'i bazen hiç tanımadıkları biri olarak bazen de içlerinden birisi şeklinde görmüşlerdir.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Şüphesiz Rabbin katındaki (melekler) O'na ibadet etmekten büyüklenmezler. O'nu tesbih ederler ve yalnız O'na secde ederler.

(7 / A'râf Suresi, 206. ayet)

- ❁ Melekler güzel kokulardan ve güzel sözlerden hoşlanırlar. Kur'an dinlemek, ilim ve zikir meclislerine misafir olmak gibi güzel yönleri vardır. Kulluk ve itaat onları yücelttiği gibi müminlerin kulluk ve itaatine de sevinirler. Müminlerle birlikte olmaktan hoşlanırlar.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Göklerde ve yerde bulunan canlılar ve melekler büyüklük taslamadan Allah'a secde ederler (boyun eğlerler.)

(16 / Nahl Suresi, 49. ayet)

4 Meleklerin Görevleri

- ❁ Secde, zikir vb. yollarla Allah'a ibadet etmek
- ❁ Kendilerine emredilen şeyleri yerine getirmek
- ❁ Peygamberlere vahiy getirmek (Meleklerin efendisi olan Cebrâil'in görevi)
- ❁ Peygamberleri salât ve selamla yüceltmek ve desteklemek
- ❁ Müminlere sıkıntılı zamanlarda destek vermek, üzüntü ve sıkıntılarını giderip onların kalplerine ferahlık vermek
- ❁ Müminleri iyiliklere teşvik etmek, onların sevinçlerini paylaşmak, müminleri takip edip korumak
- ❁ İnsanların iyi ve kötü bütün fiillerini kaydetmek
- ❁ Kâinatın idaresi ve ilâhî kanunların uygulanmasında kendilerine verilen görevleri yerine getirmek
- ❁ Cennet ve cehennemde kendilerine verilen görevleri yerine getirmek

5 Meleklerden Başka Gaybî Varlıklar

Melekler dışında görünmeyen başka varlıklar da vardır. Kur'an'da bizlere bildirilen ve varlığını kabul etmemiz gereken bu varlıklar cinler ve şeytanlardır. Cinler ve şeytanlar ateşten yaratılmış varlıklardır.

Cin

Cinler, duyu organlarımızla algılayamadığımız varlıklardır. Cinler de insanlar gibi Allah'a kulluk etmekle görevlidirler. İnsanların olduğu gibi cinlerin de mümin ve kâfir olanları vardır. Kur'an-ı Kerim'de cinlerden bahsedilmekte, hatta bu isimle bir de sure bulunmaktadır. Kur'an'ın 72. suresi Cin Suresi'dir.

Cinler de tıpkı insanlar gibi doğarlar, büyürler, yerler, içerler, evlenir, çoğalır ve ölürlük. Cinsiyetleri vardır.

Cinler çok hızlı hareket edebilir, kısa sürede uzak mesafelere gidebilirler. Çeşitli şekillere girebilirler ve insanların yapamayacağı bazı zor işleri yapabilirler. Nitekim peygamberlerden Hz. Süleyman (as), cinleri bazı zor ve ağır işlerle görevlendirmiştir. İnsanlara göre hayat sürelerinin uzunluğu, mekân konusunda hızlı hareketleri gibi özelliklerinden do-

gaybi: Duyu organlarının algıları dışında kalan, ancak vahiy ile bilebildiğimiz varlık alanı.

layı insanın bilmediği bazı şeyleri bilebilirler. Ama cinlerin gelecekle ilgili bilgilere sahip olabileceği şeklindeki yaygın inancı Kur'an reddeder. Cinler gaybı bilemezler. Onlar da Allah'ın kulları olup ibadet ve kulluk için yaratılmışlardır. *"Ben cinleri ve insanları, ancak bana kulluk etsinler diye yarattım."* (51 / Zâriyât Suresi, 56. ayet)

Şeytan

Şeytan, kötülükte ve azgınlıkta çok ileri giden, asi ve kibirli olan varlıklara verilen bir isimdir. Şeytanlar, cinlerden de insanlardan da olabilir. Azgınlıkla kötülükte ileri giden varlıklar şeytanlaşmış olurlar.

Genel olarak herkesin bildiği ve ilk şeytan olarak kabul edilen cin, Kur'an-ı Kerim'de *İblis* adıyla geçer. İblis, Allah'ın emrine karşı gelerek azgınlıkla, Allah'ın rahmetinden kovulan ve cinlerden olan bir varlıktır.

Şeytanın, samimiyetle inanan ve Allah'ın emirlerini yerine getirip yasaklarından kaçınan müminler üzerinde herhangi bir etkisi olamaz.

OKUMA PARÇASI

Meleklerle Beraber

Küçükken derdi ki ninem:
"Gökten usul usul inen
Her bir kar taneciğini
Melekler taşır bir tanem."

Bir gün de yolda giderken
Ayağım takıldı birden.
Dedem dedi ki "Çok şükür,
Tuttu melekler elinden."

Anneciğim derdi bana:
"Güzel davran insanlara,
Kötü işler yapma sakın,
Küser melek sağ tarafta."

Esra Nur Uçkan
(Birdirbir Dergisi, Mayıs 2007)

EĞLENELİM ÖĞRENELİM

SADECE İKİ YANLIŞ

Aşağıda melekler hakkında yanlış olan iki cümle var. Bulup yanındaki kutucuğu işaretleyiniz.

- Allah'ı tesbih ederler.
- Allah'ın emir ve izniyle çeşitli şekillere ve kıklara bürünebilirler.
- Allah'ın emriyle insanı korurlar.
- Asla günah işlemezler.
- Cinsiyetleri yoktur.
- Günah işlediklerinde meleklikten çıkarlar.
- İlim meclislerine misafir olmaktan hoşlanırlar.
- İnsanı önünden ve ardından takip edenleri vardır.
- Kanatları vardır.
- Kur'an dinlemekten hoşlanırlar.
- Her birinin çok sayıda çocuğu vardır.
- Müminlerle birlikte olmaktan hoşlanırlar.
- Son derece güçlüdürler.
- Son derece süratli varlıklardır.

DÜŞÜN

“Evet, sabrettiğiniz ve Allah'a karşı gelmekten sakındığınız takdirde; onlar ansızın üzerinize gelseler bile Rabbiniz nişaneli beş bin melek size yardım eder.”

(3 / Âl-i İmrân Suresi, 125. ayet)

Siz de zor durumda kaldığınız ve Allah'ın yardımıyla bu zorluktan kurtulduğunuz bir olay yaşadınız mı? Düşününüz.

Aşağıda bazı meleklerin adları ve görevleri verilmiştir.
Boşlukları tamamlayınız.

MELEKLERE İMAN

↓
CEBRÂİL

_____
_____
_____
_____

↓

↓
Çörevi, ecelleri geldiğinde Allah'ın izniyle canlıların ruhlarını almak olduğu için "ölüm meleği" adıyla da anılır.

↓
MİKÂİL

_____
_____
_____
_____

↓

↓
Çörevi sûra üfurmektir.

HANGİ MELEK?

İnsanın sağında ve solunda bulunan ve yaptıklarını kayıt altına alan melekler hangileridir?

1 Kitaplara İman ve Önemi

Kitaplara iman, Allah'ın bazı peygamberlere kitaplar indirdiğini ve bunların doğru ve gerçek olduğunu kabul etmek demektir. Müslümanlar olarak bizler Kur'an-ı Kerim'e ve ondan önce vahyedilen diğer ilâhî kitaplara iman ederiz.

Vahiy, Rabbimizin insanlara emir ve yasaklarını ilâhî kitaplar ve peygamberler aracılığıyla bildirmesi, insanlarla konuşmasıdır. Allah'tan gelen vahiylerin yazılması ve iki kapak arasında toplanması sonucunda oluşan kitaplara "ilâhî kitaplar" ya da "kutsal kitaplar" diyoruz. Bu kitaplar insanlara doğru ve güzel yolu gösteren birer "rehber"dir.

Rabbimiz, kullarına merhametinin bir göstergesi olarak ilk yaratılıştan itibaren insanlığa vahiyyle yol göstermiştir. İyiyi kötüden ayırt edebilmemiz için peygamberler göndermiş ve onlara vahyetmiştir. Vahiy, insanlara yaratılışlarındaki amacı bildirir; insanları zulümden, karanlıklardan, cehaletten kurtarıp adalete, aydınlığa ve doğru bilgiye ulaştırır. İlâhî kitaplar aracılığıyla insanlar iyiyi, doğruyu ve güzeli anlamakta, kötü, yanlış ve çirkin olan şeyleri öğrenip onlardan uzaklaşmaktadırlar. İlâhî kitaplar insanlara rehberlik yapan, onları yücelten, geliştiren ve mükemmelliğe doğru taşıyan kutsal bilgi kaynaklarıdır. İnsanlık bu kitaplar sayesinde huzur, güven ve mutluluğu bulabilmiştir.

İlâhî kitaplar farklı zaman dilimlerinde ve farklı topluluklara gönderilmişlerdir. Bütün ilâhî kitaplar öz olarak aynı hakikatleri ifade ederler.

Kitaplara İman Eden İnsan...

- ☞ Allah'ın, insanları dünya hayatında rehbersiz bırakmadığını, onlara yol gösterdiğini bilir; Allah'a olan şükranı artar.
- ☞ Kur'an-ı Kerim'e ve ondan önce vahyedilen diğer ilâhî kitaplara iman eder. Allah'ın vahiylerine, vahiyleriyle bildirdiklerine ve peygamberlerine iman eder.
- ☞ Allah'ın vahyinin kullarıyla konuşması olduğunu bilir ve O'nun sözlerini hatırlamak istediği her zaman Kur'an-ı Kerim okur.
- ☞ Allah'ın mesajının insanı yücelten, geliştiren ve mükemmelliğe doğru taşıyan ilâhî rehberlik kaynağı olduğunu bilir. Bu sebeple de Allah'ın kitabını anlamaya ve anladıklarını uygulamaya çalışır.
- ☞ Allah'ın kitabını okur, okuduklarının gönüllere huzur ve şifa verdiğini bilir.
- ☞ Kur'an-ı Kerim'i eline aldığı anda kendisi gibi milyonlarca Müslümanın aynı kitabı okuduğunu bilir ve böylece birlik ve beraberlik duygusu gelişir.

2 Dört Büyük Kutsal Kitap

Müslümanlar ilâhî kitapların hepsinin Allah tarafından vahyedildiğine iman ederler. Allah'ın gönderdiği dört büyük kitap vardır: *Tevrat*, *Zebur*, *İncil* ve *Kur'an-ı Kerim*. Kur'an-ı Kerim dışındaki ilâhî kitaplar, insanlar tarafından değiştirilmiş, bunlar üzerinde ilaveler ve çıkarmalar yapılmıştır.

Tevrat

İsminin Anlamı: Kanun, öğreti
Vahyedilen Peygamber: Hz. Musa (as)
Diğer İsimleri: Ahd-i Atik, Ahd-i Kadim (Her ikisi de *eski ahit*, *eski anlaşma* anlamlarına gelir.)
Gönderilen Toplum: İsrailoğulları (Yahudiler)
Günümüzdeki Durumu: Tahrif edilmiş bir kitap olarak bulunuyor.

Zebur

İsminin Anlamı: Yazılı şey, kitap
Vahyedilen Peygamber: Hz. Davud (as)
Diğer İsimleri: Mezmurlar (*Melodili bir şekilde okunan sözler* anlamına gelir.)
Gönderilen Toplum: İsrailoğulları (Yahudiler)
Günümüzdeki Durumu: "Mezmurlar" adı altında Tevrat içerisinde bir bölüm olarak yer almaktadır. Tahrif edilmiştir.

İncil

İsminin Anlamı: Müjde, öğreti, öğretici
Vahyedilen Peygamber: Hz. İsa (as)
Diğer İsimleri: Ahd-i Cedid (*Yeni ahit*, *yeni anlaşma* anlamına gelir.)
Gönderilen Toplum: İsrailoğulları
Günümüzdeki Durumu: Tahrif edilmiş bir kitap olarak bulunuyor.

Kur'an-ı Kerim

İsminin Anlamı: Okumak, toplamak, bir araya getirmek
Vahyedilen Peygamber: Hz. Muhammed (as)
Diğer İsimleri: Kitap, Zikir (hatırlatma), Furkan (hakı batıldan ayıran ölçü), Hüda (kılavuz, hidayet) vs.
Gönderilen Toplum: Bütün insanlar
Günümüzdeki Durumu: Peygamberlerin sonucusu olan Hz. Muhammed'e (as) indirilmiş, hiçbir şekilde tahrif edilmeden, orijinal hâliyle hem yazılı hem sözlü olarak günümüze kadar gelmiştir.

3 Sahifeler

Allah bazı peygamberlerine bir kitabı dolduracak miktarda, bazı peygamberlerine ise birkaç sayfadan oluşan kitapçık miktarında vahiy iletmiştir. Dört büyük ilâhî kitap dışında kalan bu şekildeki vahiyler *suhuf* (sahifeler) denilmektedir. Bu sahifelerde genel bazı kurallar, hikmet içeren sözler bulunmaktadır. Hangi peygambere ne kadar sahife verildiğine dair şöyle bir rivayet vardır: Hz. Âdem'e (as) 10, Hz. Şit'e (as) 50, Hz. İdris'e (as) 30, Hz. İbrahim'e (as) 10 sahife.

EĞLENELİM ÖĞRENELİM

GRUBA UYGUN OLMAYAN HANGİSİ

Aşağıdaki kelime gruplarını inceleyiniz. Her grupta bir kelime, kendi grubundaki diğer kelimelerden farklıdır. Farklı kelimeleri bulunuz.

1

Tevrat

Hz. Musa (as)

Mekke

Ahd-i Atik

2

Zebur

Hz. Davud (as)

Mezmurlar

Hz. Âdem (as)

3

Kur'an-ı Kerim

Hz. Muhammed (as)

Furkan

Hz. İbrahim (as)

4

İncil

Tufan

Hz. İsa (as)

Ahd-i Cedid

KUR'AN NEDİR?

Aşağıdaki cümleyi okumak istiyorsanız yapmanız gereken şey son derece basit: Her harfi alfabe de kendisinden önce gelen harfle değiştirdiniz mi işlem tamam sayılır. Yalnız "a" harfinin kendinden bir önceki harf olarak "z" harfini kullanmanız gerekiyor.

Lüs'bo, lbasfuj Nübnnfe'f ybızfejmnjt yf Ö'öü
ubsgioebo cjad ufcmh fejmjt şö jmbij nfşkeis.

YAZIM VE NOKTALAMA YANLIŞLARI

Aşağıdaki paragrafta yapılmış noktalama ve yazım hatalarını düzeltiniz.

İlâhi kitaplara iman etmek de imamın esaslarındandır. Kitaplara iman, Allahın bazı peygamberlere kitaplar indirdiğini ve bunların doğru ve gerçek olduğunu kabul etmek demektir. Müslimanlar olarak bizler Kurran-ı Kerime ve ondan önce vah yedilen diğer ilâhi kitaplara iman ederiz.

Vahi, Rabbimizin insanlara emir ve yasaklarını ilâhi kitaplar ve peygamberler aracılığıyla bildirmesi, insanlarla konuşmasıdır. Allaha gelen vahiylerin yazılması ve iki kapak arasında toplanması sonucunda oluşan kitaplara "ilâhili kitaplar" ya da "kutsal kitaplar" diyoruz. Bu kitaplar, insanlara doğru ve güzel yolu gösteren birer "yol rehberi"dir.

SAKLI KELİMELER

Aşağıdaki bulmacada saklı kelimeleri bulunuz.

G	F	Ö	K	İ	T	A	P	L	A	R	A	İ	M	A	N	N	P	H	T
İ	S	R	A	İ	L	O	Ğ	U	L	L	A	R	I	P	Z	P	E	G	E
D	Y	A	K	U	T	S	A	L	K	İ	T	A	P	S	E	P	Y	U	V
Y	E	Z	C	D	K	E	V	H	İ	M	M	U	H	A	M	M	E	D	R
O	E	E	T	F	İ	S	A	H	İ	F	E	L	E	R	İ	C	N	O	A
D	B	S	F	K	T	C	H	Ö	V	V	E	S	K	İ	A	H	İ	T	T
M	K	K	E	F	A	P	İ	V	K	G	İ	S	A	N	Ö	N	A	O	Y
E	V	İ	H	U	P	P	Y	H	R	F	R	P	E	M	I	P	N	P	A
Z	E	A	L	R	K	F	P	F	İ	N	C	İ	L	T	D	C	L	Y	H
M	İ	N	İ	K	F	K	U	R	A	N	I	K	E	R	İ	M	A	L	U
U	P	L	K	A	A	H	D	İ	C	E	D	İ	D	H	K	D	Ş	D	D
R	L	A	İ	N	K	Z	H	S	U	H	U	F	B	L	J	U	M	T	İ
L	B	Ş	T	Ö	T	H	Ü	D	A	R	A	A	İ	Z	E	M	A	K	P
A	E	M	A	İ	R	A	S	N	U	R	Z	İ	K	İ	R	Ö	Y	C	H
R	T	A	P	İ	D	P	J	A	H	D	İ	A	T	İ	K	R	F	M	V
R	F	R	S	S	Y	E	N	İ	A	H	İ	T	D	A	V	U	D	V	V

ahdiatik
ahdicedid
davud
ehlikitap
eskiahit

eskanlaşma
furkan
hüda
incil
isa

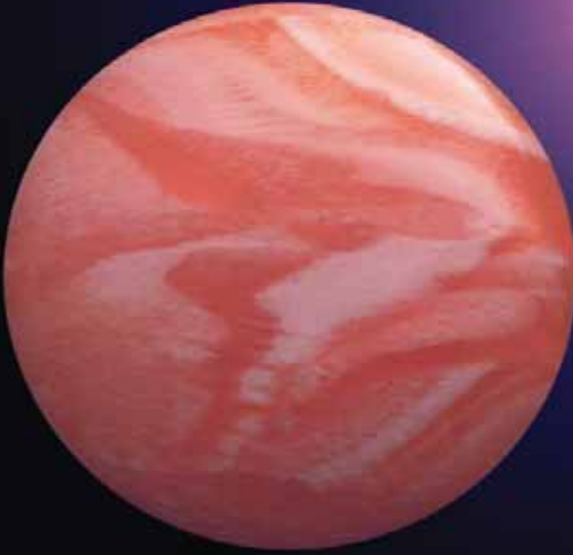
israiloğulları
kitap
kitaplara iman
kuranikerim
kutsalkitap

mezmurlar
muhammed
sahifeler
suhuf
tevrat

vahiy
yahudi
yeniahit
yenianlaşma
zikir

1 Kader ve Kaza Ne Demektir?

Yüce Allah; ilmi, iradesi ve kudreti ile ezelden ebede kadar olmuş ve olacak şeylerin hepsini bilir. Her şey, Allah'ın bu bilgisi çerçevesinde olur. Allah'ın bilmesine ve her şeye bilgisi dâhilinde bir ölçü belirlemesine *kader* denir. *Kaza* ise ezelde Allah'ın bildiği ve takdir ettiği şeyin, zamanı ve yeri geldiğinde ortaya çıkması anlamına gelir. Müslümanlar kader ve kazaya iman ederler.

2 Kader ve Kazaya İmanın Önemi

Kader ve kazaya iman; hayır ve şer, iyi ve kötü, faydalı ve zararlı ne varsa her şeyin Allah'ın bilgisi, dilemesi, kudreti ve yaratması ile mümkün olduğuna inanmak demektir. Kadere iman, evrende olan her şeyin bir ölçüye, bir hikmete göre meydana geldiğini kabul etmeyi ifade eder.

Kadere iman, insana verilen özgür iradeyle birlikte değerlendirilmelidir. Kader, sorumluluktan kaçmayı değil, yapılan işlerde iyilik ve başarıyı Allah'tan dilemeyi gerektirir. İrade ise Allah'tan istediğimiz yardımın lutfedilmesi için ortaya koymamız gereken güç, istek ve kararlılığımızın kaynağıdır ve sonuçta kötülük ve başarısızlık durumu ortaya çıkmarsa kişinin kendisinin sorumlu olduğunu bilmesini sağlar.

Kadere İman Eden İnsan...

- ❁ Her şeyin Allah'ın bilgisi çerçevesinde olduğunu, O'nun bilgisi olmaksızın bir yaprağın bile kımıldamadığını bilir. O'na sığınmanın güven ve huzurunu yaşar.
- ❁ Her şeyi en ince noktasına kadar bilen Allah'ın, herkes için bir amaç belirlediğini bilir. Bu amacı anlamaya çalışır.
- ❁ Allah'ın evrene bir düzen ve denge koyduğunu bilir. Allah'ın var ettiği bu dengeyi anlamaya ve korumaya gayret eder.
- ❁ Allah'ın her şeyi bir düzen içinde yarattığını bilir. Bu düzenin bir parçası olarak karşılaştığı zorluklarla mücadelede Allah'a güvenip dayanır.
- ❁ Allah tarafından belirlenmiş bir ömrü olduğunu bilir. Bütün dünya bir araya gelse bile ömrü bitmeden kimsenin onun canını alamayacağına inanır. Allah'a ve O'nun kaderine olan bu sarsılmaz iman sayesinde kimse müminden daha cesur olamaz.
- ❁ Sahip olduğu güç, zenginlik ve makamdan dolayı en ufak bir gurur duymaz. Çünkü bunların hepsi Allah'ın kendisine geçici bir süreyle verdiği birer hediyedir. Ve Allah, verdiği gibi alabilir de...
- ❁ Her ne olursa olsun ümidini kaybetmez. Çünkü bilir ki yerin ve göğün hazinelerinin sahibi Allah'tır ve Allah'ın verebileceği nimetlerin bir sınırı yoktur. Allah nimetlerini bol bol verdiğinde de kıstığında da bunun bir sebebi vardır. Bu iman kendisi için olağanüstü bir teselli ve ümit kaynağıdır.

İnsanın Kaderi ve Sorumluluğu ile İlgili Bazı Özellikleri

3

Akıl Sahibi Olmak

İnsan, akıl sahibi olan ve bu özelliğinden dolayı da dinin emir ve yasakları karşısında sorumlu olan bir varlıktır. İnsanın akıl sahibi olması, onu meleklerden ve diğer varlıklardan ayırmakta; dinin emir ve yasakları karşısında bir tercihle ve seçimle baş başa bırakmaktadır. Kendilerine verilen bu özellikten dolayı insanlar arasında aklını kullanarak imanı ve teslimiyeti seçenler olduğu gibi inkâra sapanlar da olmuştur.

Özgür Olmak

İnsanı diğer varlıklardan ayıran temel özelliklerinden biri de seçme özgürlüğüne sahip olmasıdır. İnsan, tercih yapabilen bir canlıdır. Kendisine sunulan seçenekler içerisinde imanı da inkârı da tercih edebilir. Kul seçer; Allah da bu seçime göre yaratır.

Zaten insanın imtihana tabi tutulması ve yaptıklarından sorumlu tutulup hesaba çekilmesi, ona verilen bu seçme özgürlüğü sebebiyledir. Şayet tercihte bulunabilme durumu olmasaydı o zaman imtihana gerek kalmaz, “sorumluluk”tan da bahsedilemezdi.

Kur'an-ı Kerim'de Kaderle İlgili Bazı Kavramlar

4

Tevekkül

Tevekkül yapılması gereken her şeyi yaptıktan sonra Allah'a dayanıp güvenmek, sonucunu Allah'a bırakmak ve bu sonuca her durumda razı olmak anlamına gelir.

Tevekkül, kadere imanın tabii sonucudur. Fakat bazen yanlış anlaşılabilir tembellik, miskinlik olarak yorumlanmaktadır. Tevekkül, Allah'a dayanıp güvenmek, çalışıp çabalarırken Allah'ı daima yanımızda bilmek, işlerin sonucunu Allah'a bırakmak ve Allah'a güvenip sonuçtan endişe etmemek anlamına gelir.

Tevekkül, bütün yapılması gerekenleri yaptıktan sonra insanın içinde duyduğu bir iç huzur ve en önemlisi Allah'ın takdir edeceği sonuç ne olursa olsun buna razı olma ahlâkıdır. Sonucu yalnız Allah'tan bekleme hâlidir.

Rızık

Rızık; *azık, yenilen, içilen ve faydalanılan şey* anlamına gelir. Yegâne rızık verici Allah'tır. Kullar çalışıp çabalarlar ve kendileri için Allah'ın belirlemiş olduğu rızık kazanma yolunda gayret gösterirler. Rızık yaratan da veren de Allah'tır. Ama bu durum bizi “Nasıl olsa rızık veren Allah'tır.” deyip çalışmamaya, tembelliğe götürmez. Çünkü Allah'ın belirlediği rızık ne olduğunu ve

miktarını biz bilmeyiz. Bilmediğimiz için de elimizden gelen çabayı göstererek rızkı elde etmeye çalışırız.

Başarı

Dinimize göre başarı Allah'tandır. Kul herhangi bir işte başarılı olmak için çalışır, gayret gösterir. Ama o işin sonunda başarıya ulaşabilmesi, pek çok şarta bağlıdır. Bütün bu şartların bir araya gelmesi, Allah'ın takdiriyle mümkün olur. Bir de neyin başarı neyin başarısızlık olduğunu biz tam anlamıyla bilemeyiz. Asıl başarı, Allah'ın memnuniyetini ve hoşnutluğunu kazanabilmektir.

Afet ve Hastalık

Bir kimsenin ölümü, o kimse için takdir edilen ömrün bitmesiyle gerçekleşir. Bunun nerede, ne zaman, nasıl olacağını hiç kimse bilemez. Ecel, ne öne alınabilir ne de ertelenebilir. İnsanın hastalanıp yatakta ölmesi de, depremde duvar altında kalması da, de-

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Onlar; başlarına bir müsbet gelince, "Biz şüphesiz (her şeyimizle) Allah'a aidiz ve şüphesiz O'na döneceğiz." derler.

2 / Bakara Suresi, 156. ayet

nizde boğulması da eceliyle ölmesi demektir. Öldürülenler de, kazalarda ölenler de kendi ecelleriyle ölmektedir.

Hastalıklar ve musibetler karşısında öncelikle özeleştiri yaparak kendimizi sorgulamalıyız; ayrıca bunları daima kötü ve şer olarak da değerlendirmemeliyiz. Çünkü Allah kullarını farklı şekillerde imtihan eder. Hastalıklar ve musibetler de Allah'a güven ve teslimiyet içinde sabırla karşılanırsa Allah'a yaklaştıran, günahları azaltan ve arınmaya vesile olan sınavlar olabilirler.

Bir müminin başına herhangi bir hastalık veya rahatsızlık gelirse bundan dolayı Allah onun günahlarını, ağacın yapraklarını döktüğü gibi döker.

Hadis-i Şerif

EĞLENELİM ÖĞRENELİM

AYIKLA SIRALA

Aşağıda kaza ve kaderle ilgili bazı kavramlar verilmektedir. Ancak kelimelerin arasına yabancı harfler karışmış. Bu harfleri ayıklayarak kelimeleri bulunuz. Sonra da yandaki alana alfabetik sıraya göre yazınız.

ecel

sofrgumblueluk

imliym

ireandie

kwudörget

öçzgvüyrütük

texverkekbül

hzasyırr

~~ebcyenl~~

kayzua

rıxızıyk

kbaçdher

hxiukmket

tnakodipr

ANLADIM VE YAZDIM

Aşağıdaki karışık kelimeleri uygun ve anlamlı bir cümle oluşturacak şekilde sıraya diziniz. Birincisi örnek olarak yapılmıştır.

1

kader ve bilmesine her bir ölçü Allah'ın *şeye* denir. vermesine

Allah'ın bilmesine ve her şeye bir ölçü vermesine *kader* denir.

2

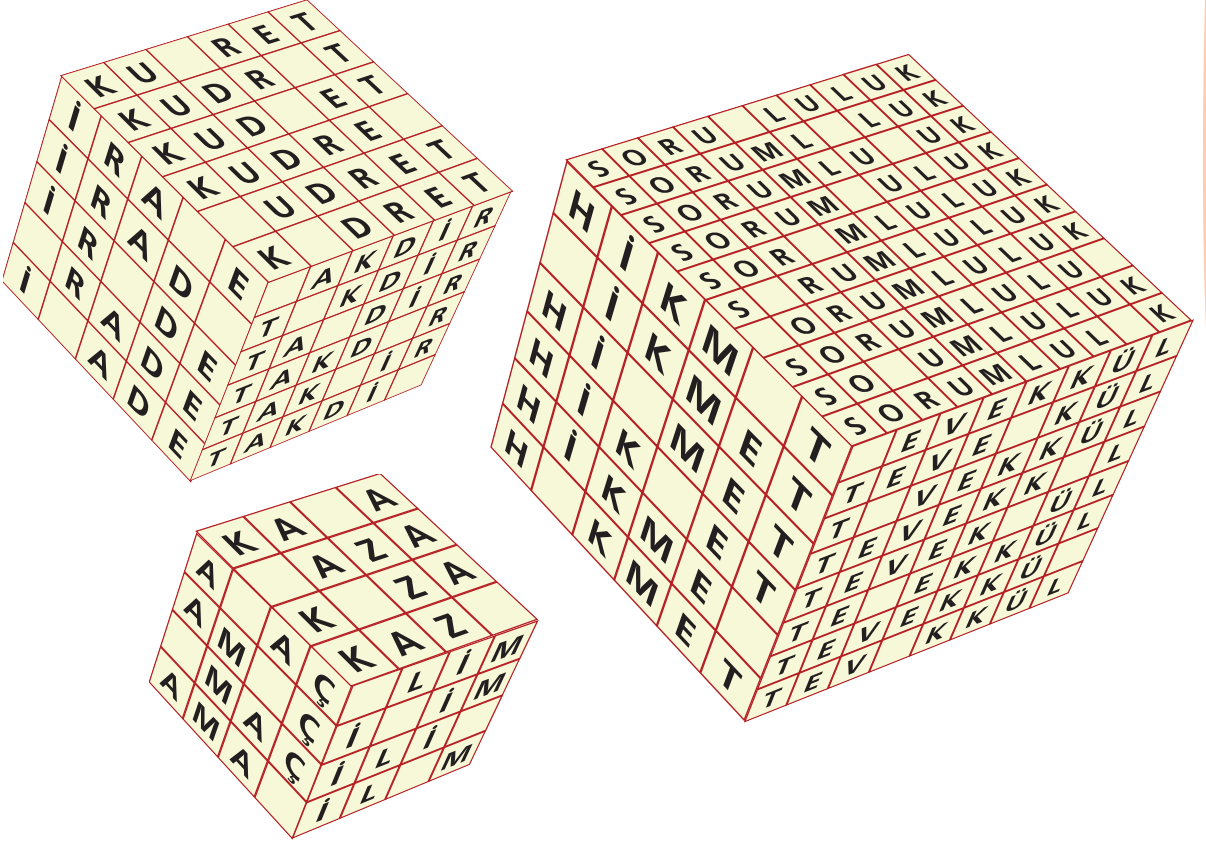
şeyin, takdir ve ettiği Allah tarafından zamanı bildiği yeri ve Allah'ın *Kaza* denir. ortaya geldiğinde çıkarılmasına

3

Allah'ın iman eden var insan Kadere dengeyi ettiği korumaya gayret anlamaya ve eder.

BLOK BLOK

Kader ve kazaya imanla ilgili kelimelerden oluşan harf bloklarında yer alan eksik harfleri tamamlayınız.

4

İman bir etmiş Kadere Müslüman zorluklarla karşılaştığı mücadelede güvenip Allah'a dayanır.

5

Çabayı gelen Elimizden rızkı göstererek etmeye elde çalışırız.

6

Allah'ın memnuniyetini başarı hoşnutluğunu Asıl kazanabilmektir ve.

Hazırlık Soruları

1. Çevrenizde hacca giden birileri varsa onlarla hac hakkında minik bir röportaj yapınız ve edindiğiniz bilgileri arkadaşlarınızla paylaşınız.
2. İnsanların dünyanın dört bir yanından gelerek hacda buluşmasını dünya kardeşliği açısından değerlendiriniz.
3. Elektron ve protonların atom çekirdeğinin etrafında, Dünya ve gezegenlerin Güneş'in etrafında, Güneş ve Samanyolu'ndaki diğer yıldızların başka bir galaksi etrafında dönüp durması ile insanların hacda Kâbe'nin etrafında tavaf etmelerini karşılaştırınız.
4. Sizce insanlar hacda neden basit ve sade bir kıyafet olan ihramlıkları giyerler?

1. Allah'ın biz Müslümanlara hediye ettiği bayramların adları nelerdir?
2. Dilimizde kurban kelimesinin geçtiği atasözü ve deyimleri araştırıp anlamlarını öğreniniz.
3. Kültürümüzde üç şeye kına yakılması âdettir: *kurban edilecek hayvana, evlenecek gelin ve damada, askere giden delikanlıya*. Bu âdetlerimizin sebebinin ne olabileceği üzerine düşününüz.

1. Peygamberimizin (as) "*Tebessüm sadakadır.*" sözünden ne anlıyorsunuz?
2. Kur'an-ı Kerim mealinden Tevbe Suresi 60. ayeti okuyunuz.
3. "*Veren el, alan elden üstündür.*" hadisinin sizde uyandırdığı düşünceler nelerdir? Arkadaşlarınızla tartışınız.

1. Bir hata yapınca hatamızı telafi etmek için neler yapmak gerekir?
2. "*Pişmanlık töbedir.*" hadisinin anlamını arkadaşlarınızla değerlendiriniz.

İbadet

HACCA GİDİYORUZ

ÜNİTE
1

1. Hac Nedir?
2. Haccın Önemi
3. Hacla İlgili Kavramlar
4. Hacla İlgili Mekânlar
5. Umre

KURBAN SUNUYORUZ

ÜNİTE
2

1. Kurban Nedir?
2. Kurban İbadetinin Önemi
3. Kurban Keserken Nelere Dikkat Etmeliyiz?
4. Kimler Kurban Keser?

ZEKÂT VE SADAKA

ÜNİTE
3

1. Zekât ve Sadaka Nedir?
2. İslâm Dini Zekât ve Sadaka Vermeyi Niçin Emreder?
3. Kimler Zekât Verir?
4. Nelerden Zekât Verilir?
5. Bizler de Zekât ve Sadaka Verebilecek Duruma Gelmeye Çalışmalıyız
6. Kimlere Zekât Verilir?

ALLAH'A YAKARIŞ: DUA VE TÖVBE

ÜNİTE
4

1. Dua
2. Tövbe

1 Hac Nedir?

BİLİYOR MUYDUNUZ?

Hac kelimesinin dilimize Arapçadan geçtiğini ve anlamının bir şeye yönelmek, bir yeri ziyaret etmek, bir şeyi amaçlamak olduğunu biliyor muydunuz?

İslâm'ın beş esasından biri de hacca gitmektir. Hac, Kâbe'yi ve etrafındaki kutsal mekânları, hac mevsiminde, usulüne uygun olarak ziyaret etmektir. Bu ibadeti yerine getirene *hacı* denir. Hac hem bedenle hem de malla yapılan bir ibadettir. Bir Müslümana haccin farz olması için şu şartların bulunması gerekir:

- ❖ Akıl sağlığı yerinde ve ergenlik çağına gelmiş olması
- ❖ Özgür olması
- ❖ Hacca gidip gelecek maddî güce sahip olması
- ❖ Hacca gitmesine engel olacak bir sağlık probleminin olmaması
- ❖ Hacca giderken kullanacağı yolun güvenli olması

Haccın Farzları

1. İhram
2. Kâbe'yi tavaf
3. Arafat'ta vakfe

2 Haccın Önemi

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Yolculuğuna gücü yetenlerin hacetmesi, Allah'ın insanlar üzerinde bir hakkıdır.

3 / Âl-i İmrân Suresi, 97. ayet

Hac, yüz binlerce Müslümanın bir araya geldiği bir ibadettir.

Bu yönüyle hac, mahşer gününe benzer. Kendini bu muhteşem kalabalığın içinde bulan insan, Allah'ın huzurunda toplanacağı günü (mahşer) hatırlar. Bu duygu ve düşüncelerle o gün verilecek hesabı düşünür. Böylece

Mahşer hakkında bk. s. 132

daha bu dünyada iken kendini hesaba çekme fırsatı yakalamış olur. Hayatını gözden geçirir, eksiklik ve hataları varsa onları düzeltme ve tamamlama imkânı elde eder. Allah'a, verdiği nimetler için şükrederek günahlarından tövbe eder. Peygamberimizin (as) de buyurduğu gibi anasından doğduğu günkü gibi tertemiz olur.

Haccın diğer ibadetlerden farklı olarak bir de uluslararası yönü ve faydası vardır. Çünkü hac yapmaya dünyanın dört bir yanından Müslümanlar gelirler. Hac için Mekke'ye gelen bir Müslüman diğer ülkelerdeki farklı kültürlerden Müslümanlarla tanışır, onları tanıır ve böylece düşünce ufkunu genişletir. İslâm'ın kardeşliğe verdiği önemi bir kez daha ve somut bir şekilde kavrar, birlik ve beraberlik duygusunu daha bir kuvvetle hisseder.

İrki, rengi, cinsiyeti, dili, toplumsal konumu ve yaşı birbirinden farklı insanların bir araya gelip kaynaştığı hacda, insanların eşitlik ve adalet duyguları gelişir. Hacca giden bir Müslüman; makam, mevki ve servet gibi maddî ve dünyaya ait değerlerin önemsizliğini kavrar, bunlarla övünmekten kaçınır.

Hacda zengin-fakir, kadın-erkek, yaşlı-genç herkes eşit şartlarda hareket eder, aynı zorluklarla yüz yüze gelir. Bu durum dayanışma ve yardımlaşma duygularının artmasına ve kardeşlik ruhunun gelişmesine yardımcı olur. Böylece, hacca giden insanlar diğer insanların haklarına saygı gösterme, kırıcı davranışlardan kaçınma gibi olumlu özelliklerini geliştirme imkânına kavuşurlar.

Haccın Yapılışı

- ✿ Mikat denilen yerde ihrama niyet ederek ihramlıklarımızı giyeriz.

- ✿ Mekke'ye varınca Kâbe'yi tavaf ederiz.

- ✿ Safa ile Merve arasında sa'y yaparız.

❁ Arefe günü *Arafat*'a giderek *vakfe* yaparız.

❁ Akşam *Müzdelife*'de kalarak *Müzdelife vakfesini* yaparız. Burada şeytan taşlamada kullanmak üzere taş toplarız.

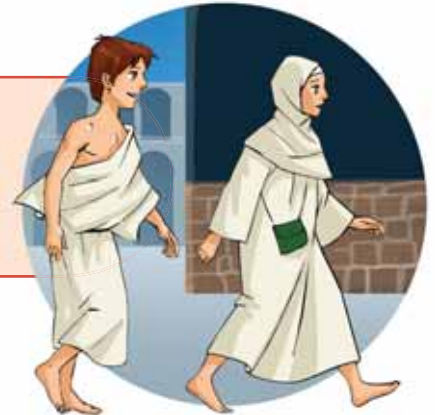
❁ Kurban Bayramı sabahı (Zilhicce'nin 10. günü) *Mina*'ya geçerek şeytan taşlarız.

❁ Ardından kurban keserek tıraş olur ve ihramdan çıkarız.

❁ Kâbe'ye giderek farz olan *ziyaret tavafını* yaparız.

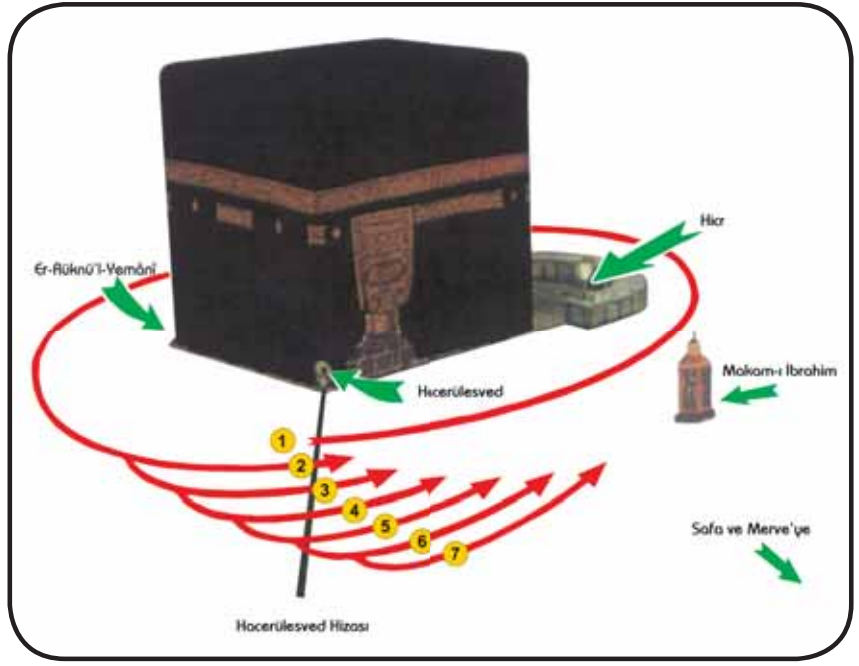

- ❁ Böylece hac ibadetimizi tamamlamış oluruz.
- ❁ Mekke'den ayrılırken Kâbe'ye giderek *veda tavafı* yaparız.

3 Hacla İlgili Kavramlar

Mikat: Hacı adaylarının, harem bölgesine girmek için ihramsız geçmemeleri gereken sınırları belirleyen beş noktadır. Bu noktalar Peygamberimiz (as) tarafından belirlenmiştir.

İhram: Oruçluymken yemek yemenin, namaz kılarırken gülmenin yasak olması gibi hacın da kendine özgü bazı kısıtlamaları vardır. Hacdaki bu kısıtlamalara ihram denir. İhram, hac yapmaya niyet eden kişinin, normal zamanlarda yapabildiği, çiçek koparmak, saç-sakal tıraş olmak, dikişli elbise giymek, avlanmak gibi bazı davranışlardan hac süresince uzak durmasıdır.

Hac ibadeti yapılırken giyilen özel giysilere de "ihramlık" ya da "ihram elbisesi" denir.

Vakfe: Kurban Bayramı'ndan bir gün önce Mekke'nin güneydoğusunda bulunan Arafat adı verilen yere gelerek burada bir müddet beklemektir. Vakfe olmazsa hac ibadeti yerine getirilmiş olmaz. Vakfe, Kurban Bayramı'nın arefe günü öğle vaktinden bayramın birinci günü tan yerinin ağarmasına kadarki vakit içerisinde Arafat'ta bekleyip dualar ederek yapılır. Arafat'ta toplanan Müslümanlar günahlarının bağışlanması ve bütün insanlığın iyiliği için Allah'a dua ederler.

Şavt: Hacerülesved'in bulunduğu köşeden başlayarak Kâbe'nin etrafında bir tur dolaşmaktır.

Tavaf: Kâbe'nin etrafında yedi kez dönmektir. Bir tavaf, şavt adı verilen yedi dönüşten oluşur.

Sa'y: Kâbe'nin doğusunda bulunan Safa ve Merve tepelikleri arasında Safa'dan başlayıp Merve'de tamamlamak üzere dördü gidip, üçü gelişi, toplam yedi kez gidip gelmektir.

Telbiye: İhrama niyet ettikten sonra okunan duadır.

TELBIYE

Emrin baş üstüne Allah'ım,
baş üstüne...

لَبَّيْكَ اللَّهُمَّ لَبَّيْكَ

Emrin baş üstüne ey ortaksız
olan! Baş üstüne...

لَبَّيْكَ لَا شَرِيكَ لَكَ لَبَّيْكَ

Tek öveceğim sensin,
kavuştuğum nimetlerin hepsi
sendendir, her şey de senin.

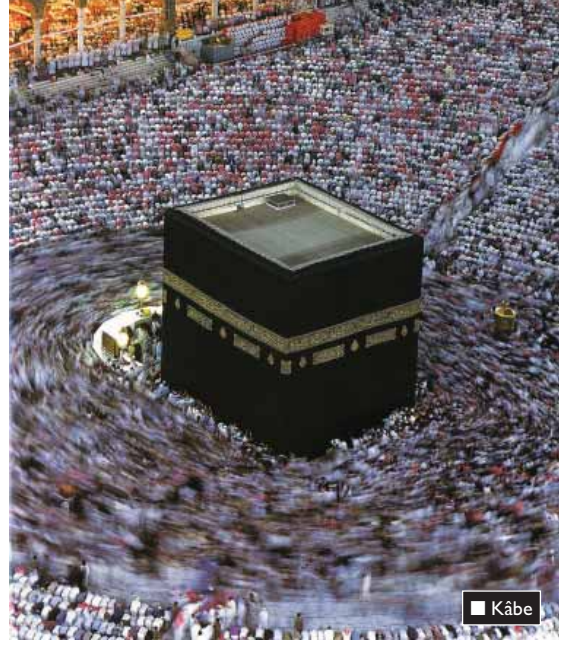
إِنَّ الْحَمْدَ وَالْبِعْثَةَ لَكَ وَالْمُلْكَ

Yoktur ortağın senin.

لَا شَرِيكَ لَكَ

4 Hacla İlgili Mekânlar

Kâbe: Mekke'de Mescid-i Haram denilen caminin ortasında, dörtgen prizma şeklindeki mabedin adıdır. Diğer bir adı da Beytullah'tır (Allah'ın Evi). Kâbe, Hz. İbrahim (as) ve Hz. İsmail (as) tarafından yapılmıştır. Yeryüzündeki ilk mabettir. Müslümanların namaz kılrken yöneldikleri kiblesidir. Allah, Kur'an'da şöyle buyurur: "(Ey müminler!) Siz de nerede olursanız olun, yüzünüzü Mescid-i Haram'a doğru çevirin." (2 / Bakara Suresi, 150. ayet) Kutsal taş olan "Hacerülesved" (Siyah Taş) Kâbe'nin doğu köşesinde bulunur. Kâbe'yi örten ve üzerinde hac ayetlerinin yazılı olduğu siyah örtü her sene arefe günü değiştirilir.

■ Kâbe

Safa ve Merve: Kâbe'nin 200 m. doğusunda bulunan iki tepeliğin adıdır. Bu iki tepelik birbirlerine 350 m. uzaklıktadır. Bugün Mescid-i Haram'ın içinde yer almaktadırlar. Yüce Allah şöyle buyurur: "Şüphesiz, Safa ile Merve Allah'ın (dininin) nişanelerindedir." (2 / Bakara Suresi, 158. ayet). Hz. İbrahim (as), eşi Hâcer'i ve oğlu Hz. İsmail'i (as) Allah'ın emriyle bugün Kâbe'nin bulunduğu yerin yakınında bırakıp bazı işleri için oradan ayrılır. Bir süre sonra suları tükenir ve Hâcer su aramaya başlar. Oğlu İsmail'e (as) bir şey olup olmadığına bakmak için bir Safa tepesine, bir Merve tepesine koşarak çıkar. Bugün hac ibadetini yerine getirenler işte Hz. Hâcer'in su aramak için koştuğu bu iki tepe arasında hızlı bir yürüyüşle yedi kez gider gelirler.

Arafat: Mekke'nin 25 km. güneydoğusunda ova görünümünde düz bir alanın adıdır.

■ Arafat

Doğusu, kuzeyi ve güneyi dağlarla çevrilidir. Haccın farzlarından biri olan vakfe burada yapılır. Arafat'ın ortasında Cebel-i Rahme (Rahmet Dağı) bulunur.

Müzdelife: Arafat ile Mina arasında Harem sınırları içinde kalan bölgenin adıdır. Hacılar, arefe günü güneşin batışından, Kurban Bayramı'nın birinci günü güneşin doğuşuna kadarki

■ Müzdelife Camii

Kim Allah için hacceder de kötü söz ve davranışlardan sakınırsa yeni doğmuş gibi temiz ve günahsız olur.

Hadis-i Şerif

zaman diliminde burada vakfe yaparlar. Buna “Müzdelife vakfesi” denir. Şeytan taşlama için buradan taş toplanır.

Mina: Mekke ile Müzdelife bölgesi arasında, Harem sınırları içinde kalan bölgenin adıdır. Şeytan taşlama yerleri buradadır. Hacılar, kurbanlarını burada keserler.

Harem Bölgesi: Mekke ve çevresine verilen bir isimdir. Zararlı olanlar dışındaki hayvanların öldürülmesinin ve bitkilerin koparılmasının yasak olmasından dolayı bu bölgeye “yasak bölge” anlamında bu isim verilmiştir.

Mescid-i Nebevî: Peygamberimizin Mekke’den Medine’ye hicretinin hemen ardından, Medine’de yaptırdığı mabedin adıdır. Peygamberimizin (as) kabri de bu mescitte bulunmaktadır.

■ Mina’da hacılar

5 Umre

BİLİYOR MUYDUNUZ?

Umrenin dilimize Arapçadan geçen bir kelime olduğunu ve ziyaret etmek, uzun ömürlü olmak, bir yeri bayındır hâle getirmek, Allah’a kul olmak, korumak ve çok mal sahibi olmak anlamına geldiğini biliyor muydunuz?

Yılın herhangi bir zamanında ihrama girip tavaf ve sa’y yaptıktan sonra tıraş olup ihramdan çıkarak yapılan ibadettir. Allah, Kur’an’da umre ile ilgili olarak şöyle buyurur: “*Haccı da umreyi de Allah için tamamlayın.*” (2 / Bakara Suresi, 196. ayet). Umrenin iki farzı vardır: *İhram* ve *tavaf*.

Umre ile Hac Arasındaki Farklar

- ❁ Hac yılın belli bir zamanında yapılır, umre ise herhangi bir zamanda yapılabilir.
- ❁ Umrede vakfe, şeytan taşlama ve kurban kesme yoktur.

■ Harem sınırlarını gösteren harita

EĞLENELİM ÖĞRENELİM

ŞEKİLLER İLE RAKAMLAR KESİŞİYOR!

7*	1▲	6◇

Hada ilgili bazı kavramlar şifreli olarak verilmiştir. Şifreyi çözmek için şifre anahtarında rakamların ve şekillerin keşiştiği kutucuklardaki harflerden yararlanabilirsiniz.

5◇	1▲	6●	7▲	6▲

7◇	6▲	1*	7◇	6▲	1*

2◇	6▲	7●	2▲	5●	6◇	6▲

5●	3●	6*	1▲	1*	7●	4●	6●

3●	1▲	3▲	6▲	6*	4◇	7●	6▲	7*	5◇	6▲	5▲

Şifre Anahtarı

1	2	3	4	5	6	7	
▲	A	B	C	Ç	D	E	F
●	G	Ğ	H	I	İ	K	L
*	M	N	O	Ö	P	R	S
◇	Ş	T	U	Ü	V	Y	Z

Aşağıdaki hecelerden kaç kez Kâbe yazılır? Bulun bakalım!

KAÇ?
KEZ?

ÇAĞRIŞIMLAR!

Aşağıdaki ibadetlerle ilgili en az beşer kavram bulup karşlarına yazınız. Her biri için birkaç tanesini biz örnek olarak verdik! Örnek alabilirsiniz, çekinmeyin. Haydi, davranın kaleminize, hepsini beşe tamamlayın!

Namaz

vakit

rekât

sabah namazı

abdest

Oruç

iftar

niyet

ramazan

teravih

Zekât

infak

maddî yardım

zenginlik

Hac

ihram

Mescid-i Haram

Müzelife

Sadaka

infak

yardımlaşma

fedakârlık

Amelî Salih

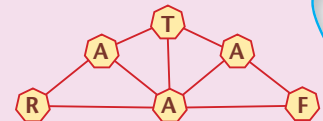
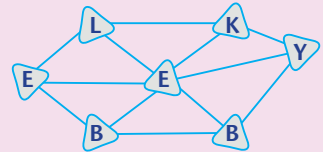
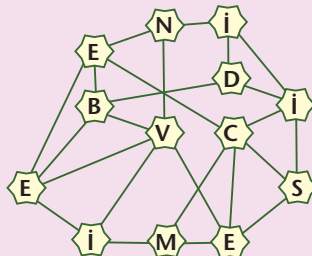
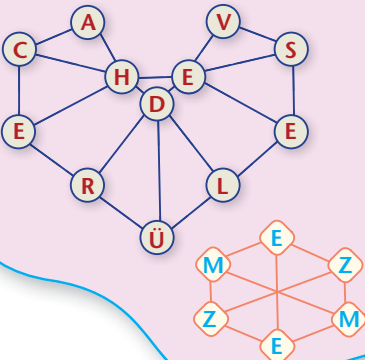
iyilik

salih amel

ibadet

DOĞRU BAŞLANGIÇ NOKTASI, DOĞRU YÖN, DOĞRU KELİME

Aşağıda çeşitli şekillerde birtakım kelimeler verilmektedir. Ancak kelimeleri bulabilmeniz için doğru yerden başlamanız ve doğru bir yönde ilerlemeniz gerekiyor. İyi yolculuklar!

1 Kurban Nedir?

Kurban Bayramı'nın ilk üç gününde, kurban etmeye uygun bir hayvanı Allah'a manen yakın olmak ve onun rızasını kazanmak için kesmeye denir. Kurban malla yapılan vacip bir ibadettir.

Kurban edilecek hayvanda bulunması gereken özellikler şunlardır:

- ❁ Kurban edilecek hayvan, koyun, keçi, deve veya sığır cinsinden olmalıdır.
- ❁ Koyun ve keçi cinsinden olan hayvanlar bir yaşını, sığır cinsinden olanlar iki, deve ise beş yaşını doldurmuş olmalıdır.
- ❁ Kesilecek hayvanın sağlıklı ve semiz, organlarının tam olması, herhangi bir kusurunun bulunmaması gerekir.

BİLİYOR MUYDUNUZ?
Kurban kelimesinin dilimize Arapçadan geçtiğini ve anlamının yakınlaşma olduğunu biliyor muydunuz?

2 Kurban İbadetinin Önemi

Kazancı ile aldığı ya da yetiştirdiği bir hayvanı kurban eden kişi bunun sadece Allah'ın emri olduğunu düşünür ve hiçbir maddî karşılık beklemez. Bu yaklaşımıyla Allah'ın emrine boyun eğmiş, kulluk bilincini ortaya koymuş ve manevî olarak O'na yaklaşmış olur.

Kurban kesen bir Müslüman, kestiği kurbanı diğer insanlarla paylaşarak toplumda dayanışma ve yardımlaşma ruhunu diri ve taze tutar. Müslümanlar birbirleriyle hediyeleşmenin güzelliğini yaşarlar.

Kurban, Allah'ın verdiği nimetlere şükretmenin ifadesi olan bir ibadettir. Ayrıca bu nimetlerin birer emanet olduğu anlayışını da geliştirir.

Kurban ibadetinin yerine getirildiği günler olan Kurban Bayramı boyunca namazlarda teşrik tekbiri getirilir. Bu tekbirlerle dünyanın değişik yerlerindeki bütün Müslümanlar, ortak duyguları dile getirmiş olurlar.

Teşrik tekbiri için bk. s. 138

3 Kurban Keserken Nelere Dikkat Etmeliyiz?

Kurban Bayramı sabahı, bayram namazından sonra hazırlıklara başlanır. Kurban edilecek hayvan, kesileceği yere eziyet edilmeden getirilir. Hayvanı keserken incitmek ve ona fazla acı çektirmemek için keskin bir bıçak hazırlanır. Hayvanın gözleri bağlanır, başı kibleye çevrilir. En'âm Suresi 162 ve 163. ayetler okunur. Bundan sonra üç defa "Allahu ekber. Allahu ekber. Lâ ilâhe illâllahu vallahu ekber. Allahu ekber ve lillahi'l-hamd." diye tekbir alınır. Allah'a dua edildikten sonra "Bismillahi Allahu ekber" diyerek kurban kesilir.

Kurban kesen kişiler, kurban kesilecek hayvana şefkatle davranmalı, ona eziyet olacak davranışlardan sakınmalıdırlar. Kurbanı bu iş için ayrılmış özel yerlerde kesmek en uygun yoldur.

Kurbanı kestikten sonra her yer iyice temizlenmelidir. Ayrıca kurbanın kullanılmayan kısımları toprağa derince gömülerek ya da bunun için hazırlanmış yerlere bırakılarak çevre temizliğine özen gösterilmelidir. Allah rızası için bir ibadet yerine getirilirken başka insanlara rahatsızlık verilmemelidir. Hiçbir ibadet başkalarına eziyet etmeye izin vermez. Allah'a sunulan kurbanın eti israf edilmemelidir.

Kesilen kurbanın eti genellikle üçe bölünür: Bir kısmı kurbanı kesen ev halkı için ayrılır; üçte biri fakirlere ve ihtiyaç sahiplerine verilir; kalan üçte biri de akraba, komşu ve misafirlere ikram edilir.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Ey Muhammed! De ki: "Şüphesiz benim namazım da, diğer ibadetlerim de, yaşamam da, ölümüm de âlemlerin Rabbi Allah içindir. O'nun hiçbir ortağı yoktur. İşte ben bununla emrolundum. Ben Müslümanların ilkiyim."

6 / En'âm Suresi, 162-163

4 Kimler Kurban Keser?

Kurban kesme ibadetini şu şartları taşıyan Müslümanlar yerine getirir:

- ❁ Akıl sağlığı yerinde ve ergenlik çağına gelmiş olmak
- ❁ Zekât verecek miktarda mal varlığına sahip olmak
- ❁ İkamet ettiği yerde bulunmak (yolcu olmamak)

Zekâtı verilecek malın miktarı için bk. s. 213

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Onların etleri ve kanları asla Allah'a ulaşmaz. Fakat O'na sizin takvanız (Allah'a karşı gelmekten sakınmanız) ulaşır.

22 / Hac Suresi, 37. ayet

EĞLENELİM ÖĞRENELİM

SU DO KU

Sudoku çözmeyi sever misiniz? Evet dediğinizi duyar gibiyiz. O hâlde işte size kurban kelimesini oluşturan harflerle hazırlanmış bir sudoku. İyi eğlenceler.

		K		B	
	N	R		K	
R					N
	U				A
A			U	N	
	K		R		

Yavrularannebabalarınıarıyor!

1. Aşağıda orta sütunda isimleri bulunan yavru hayvanlar, anne babalarını kaybetmişler. Onlara yardımcı olur musunuz? Sizin için biz birinin anne ve babasını bulduk. Gerisi de size kaldı!
2. Yavruları anne babalarına kavuşturdunuz mu? Durun, işiniz bitmedi daha! Şimdi de bu hayvanlardan hangisi kurban edilebilir, hangisi edilemez, onu bulun!

TAKVA YOLU

Aşağıdaki yollarda kurban olarak kesilmesi uygun olan ve olmayan hayvanlar yer almaktadır. Uygun olan hayvanların bulunduğu yolu takip ederseniz kurban kesmenin asıl amacı olan "TAKVA"ya ulaşacaksınız!

TAKVA

başlangıç noktası

1 Zekât ve Sadaka Nedir?

İslâm'ın beş temel esasından biri olan zekât, malla yerine getirilen farz bir ibadettir. Dinimizce zengin kabul edilen Müslümanların, her yıl mallarının belli bir oranını ibadet niyetiyle Kur'an-ı Kerim'de belirtilen yerlere vermeleridir. Kur'an'da malla yapılan iyilik ve yardımlar için sadece zekât kelimesi kullanılmaz. Bundan başka *sadaka* ve *infak* kelimeleri de bazen zekâtle aynı anlamı ifade etmek üzere kullanılır.

BİLİYOR MUYDUNUZ?

Zekât kelimesinin dilimize Arapçadan geçtiğini ve anlamının temizlemek, arınmak, bereketli olmak, artmak ve çoğalmak olduğunu biliyor muydunuz?

Neler Sadakadır?

Sadaka, yalnızca para veya mal ile muhtaçlara yapılan yardımdan ibaret değildir. Peygamberimiz (as) bunlar dışında şu işlerin de sadaka olduğunu bildirmiştir:

- ❁ Organlarımızın bize sağladığı faydaları düşünerek şükretmek
- ❁ Anlaşmazlığa düşen iki kişi arasında adaleti uygulamak
- ❁ Aracına binmek veya eşya yüklemek isteyen kişiye yardım etmek
- ❁ Güzel söz söylemek
- ❁ Cenazeyi kabre götürürken taşımak veya beraberinde yürümek
- ❁ Bilgi edinmek veya ibadet etmek amacıyla bir yere gitmek
- ❁ Yolda gelip geçene rahatsızlık veren bir taşı veya başka bir şeyi kaldırmak
- ❁ İyi olan şeyleri teşvik etmek
- ❁ Kötü olan şeylere engel olmak
- ❁ Helâl şeyleri yapmak
- ❁ Haram olan şeylerden kaçınmak
- ❁ Mümin kardeşine karşı güler yüzlü, yumuşak huylu olmak
- ❁ "Allahu ekber", "Elhamdülillah", "Lâ ilâhe illallah" sözlerini söylemek

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Müminler gerçekten kurtuluşa ermişlerdir.
Onlar ki namazlarında derin saygı içindedirler.
Onlar ki faydasız işlerden ve boş sözlerden yüz çevirirler. Onlar ki zekâtı öderler.

23 / Mü'minûn Suresi, 1-4. ayetler

sadaka: Allah'ın rızasını kazanmak niyetiyle karşılıksız olarak yardım etme, iyilik ve ihsanda bulunma.

infak: Allah'ın hoşnutluğunu kazanmak amacıyla kişinin kendi servetinden harcamada bulunması.

2 İslâm Dini Zekât ve Sadaka Vermeyi Niçin Emreder?

İslâm dini, iyi ve güzel olan her konuda paylaşma ve yardımlaşmaya büyük önem verir: “İyilik ve takva (Allah’a karşı gelmekten sakınma) üzere yardımlaşın. Ama günah ve düşmanlık üzere yardımlaşmayın.” (5 / Mâide Suresi, 2. ayet)

Bir toplumda paylaşma ne kadar dengeliyse toplumsal barış da o kadar sağlam olur. İslâm zekât aracılığıyla bu dengeyi çok hassas bir şekilde kurmaya çalışır. Zenginler ihtiyaç sahiplerine yardım ederek onların sıkıntılarını hafifletirlerse aralarında güçlü bir bağ kurulmuş olur. Bu güçlü bağ da toplumsal huzuru ve birlikteliği doğurur.

İslâm’a göre Müslümanlar bir bedene benzer. Bedenin bir organı rahatsızlandığında diğer organlar da bundan etkilenirler. Tıpkı bunun gibi birinin bir sorunu olduğunda Müslümanların hepsi bundan sıkıntı duyarak kendi gücü yettiğince çözüme katkı sağlamaya çalışır. İşte zekât, toplumda bu amacı gerçekleştirmeye yardımcı olan bir araçtır.

Bir anlamı da “temizlemek” olan zekât, hem zekât veren kişinin malını hem de toplumu temizler. Çünkü her toplumda görülebilen dilencilik, hırsızlık ve yankesicilik gibi kötü ve yüz kızartıcı durumların bir kısmının sebebi zekât sayesinde ortadan kalkmış olur. Böylece zekât sadece malı değil toplumu da temizleyen bir araç hâline gelir.

Zekât, zenginin yoksula bir lütfü değil yoksulun zengin malındaki hakkıdır. Çünkü zekât Allah’ın emridir. Zengine o malı ve serveti veren de Allah’tır. Şükretmenin sadece sözle olmadığını bilincinde olan Müslüman, kendisine bahşettiği mal ve servetin zekâtını vererek Allah’a teşekkür etmiş olur. Varlıklı Müslüman, bu bilince ve duyarlılığa sahip olarak verdiği zekâtı veya sadakaları, yaptığı iyilikleri kendi adına bir övünç ve gurur kaynağı hâline getirmez; karşısındakini incitmez, muhatabını küçük düşürecek davranışlardan kaçınır.

Zekât vermek kişinin ahlâkında da olumlu etkilerde bulunur. Sahip olduğu maldan zekât veren insan, kendinde bulunabilecek cimrilik, bencillik, gurur, açgözlülük gibi olumsuz ve kötü huylardan kurtulmuş olur. Zekât insanın kendini eğitmesinin en önemli yollarından biridir. Zekât veren insan, kendisini, sahip olduğu para ve servetin kölesi olmaktan kurtarır, böylece gönlü de zengin biri hâline gelir.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Allah’ın rızasını kazanmak arzusuyla ve kalben mutmain olarak mallarını Allah yolunda harcayanların durumu, yüksekçe bir yerdeki güzel bir bahçenin durumu gibidir ki bol yağmur alınca iki kat ürün verir. Bol yağmur almasa bile çiseleme yeter.

Allah, yaptıklarınızı hakkıyla görendir.

2 / Bakara Suresi, 265. ayet

Zekât ilk bakışta maldan bir eksilme olarak görülse de aslında bir kazançtır. Zekât veren insan emredilen bir ibadeti yapmaktan dolayı Allah'ın rızasını kazanmış olur. Zekâtı verilen mal, eksilme bir yana Allah'ın bereketlendirmesiyle artıp çoğalır. Bu, Allah'ın bir vaadi ve müjdesidir: “Mallarını Allah yolunda harcayanların durumu, yedi başak bitiren ve her başakta yüz tane bulunan bir tohum gibidir. Allah dilediğine kat kat verir. Allah lütfü geniş olandır, hakkıyla bilendir.” (2 / Bakara Suresi, 261. ayet) Peygamberimiz (as) de “Zekât vererek mallarınızı koruma altına alın.” buyurur.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Ey iman edenler! Allah'a ve ahiret gününe inanmadığı hâlde insanlara gösteriş olsun diye malını harcayan kimse gibi sadakalarınızı başa kakmak ve gönül kırmak suretiyle boşa çıkarmayın.

2 / Bakara Suresi, 264. ayet

3 Kimler Zekât Verir?

İslâm'a göre zekât verebilmek için birtakım şartların bulunması gerekir. Bu şartların bir kısmı zekât veren kişiyle, diğer kısmı da zekât verilecek malla ilgilidir.

Zekât Verecek Müslümanla İlgili Şartlar

- ❖ Akıl sağlığı yerinde olmak ve ergenlik çağına gelmiş olmak
- ❖ Zengin olmak: Borçlarını ödedikten ve temel ihtiyaçlarını karşıladıktan sonra geriye kalan ve üzerinden bir sene geçmiş olan malı nisap miktarına ulaşan kişi zengin kabul edilir.

Zekât Verilecek Malla İlgili Şartlar

- ❖ Tam mülkiyet: Zekât verilecek malın hem kendisinin hem de sağlayacağı kazancın, sahibinin yetkisinde olması gerekir. Elde bulunmayan, rehin (ipotek) altında bulunan ya da faydalanılamayan mallardan zekât verilmez.
- ❖ Nisap: Nisap miktarı, dinimizin mallar için koyduğu bir ölçüdür. Temel ihtiyaçları ve borcu dışında nisap miktarınca mala sahip olan kişi zengin sayılır. Her malın nisap ölçüsü farklıdır.

Komşusunun aç olduğunu bildiği hâlde tok karına yatan bana iman etmiş olamaz.

Örneğin; altın için nisap miktarı 80,18 gram, gümüş için ise 561,2 gramdır.

❁ **Artıcı olma:** Malın, sahibine kâr veya gelir getirmesi ya da kendiliğinden (örneğin hayvanlarda doğum yoluyla) çoğalmasdır.

❁ **Yıllanma:** Zekât verilecek malın üzerinden bir yılın geçmesi gerekir.

❁ **İhtiyaç fazlası olmak:** Kişinin kendisinin ve bakmakla sorumlu olduğu kimselerin temel ihtiyaçlarını karşılayacak miktardan fazla malı varsa zekât vermesi gerekir. Temel ihtiyaçlar sözü ile kastedilen, “kendisi ve ailesi için gerekli bir yıllık gıda, giyecek, ev eşyası, ev, iş araç ve gereçleri, kullandığı binek aracı, kitapları”dır.

❁ **Niyet:** Zekât verirken yapılan ibadetin zekât olduğu niyetini taşımak gerekir. Yoksa bu, zekât değil sadaka olarak geçerli olur. Ancak zekât verdiği kişiye verdiği zekât olduğunu söylemesi gerekmez; hatta bunu belirtmemesi karşındaki kişinin incinmemesi için daha uygun bir davranış olur.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Sevdiğiniz şeylerden Allah yolunda harcamadıkça iyiliğe asla erişemezsiniz. Her ne harcarsanız Allah onu bilir.

3 / Âl-i İmrân Suresi, 92. ayet

4 Nelerden Zekât Verilir?

Altın, gümüş, para, hayvan, ticarî mal gibi mallardan herhangi birinden nisap miktarından fazlasına sahip olan kişi zekât verir. Her malın nisap miktarı ve o maldan verilecek zekât oranı farklıdır. Aşağıda bununla ilgili bazı örnekler verilmektedir.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Mallarında (yardım) isteyen ve (iffetinden dolayı isteyemeyip) mahrum olanlar için bir hak vardır.

51 / Zâriyât Suresi, 19. ayet

Altın

Nisap Miktarı:

80,18 gr.

Zekât Oranı:

1 / 40

Gümüş

Nisap Miktarı:

561,2 gr.

Zekât Oranı:

1 / 40

Koyun ve Keçi

Nisap Miktarı:

40 koyun
veya keçi

Zekât Oranı:

40 koyun veya
keçi için
1 koyun veya
keçi

Toprak Ürünü

Nisap Miktarı:

653 kg.
toprak
ürünü

Zekât Oranı:

Sulama, gübreleme
vs. sebeplerle
masraf yapılarak
yetiştirilirse 1/20,
Masraf yapılmadan
yetiştirilirse 1/10

Deve

Nisap Miktarı:

5 deve

Zekât Oranı:

5 deve için
1 koyun

5 Bizler de Zekât ve Sadaka Verebilecek Duruma Gelmeye Çalışmalıyız

Bir Müslüman zekât verebilmesi için zengin olması, zengin olabilmesi için de çalışması ve üretmesi gerekir. Kur'an'da "İnsan için ancak çalıştığı vardır." (53 / Necm Suresi, 39. ayet) buyurulmaktadır. İslâm tembel olanları sevmez. Nitekim dilenmek isteyen bir kimseye Peygamberimiz (as) odun toplayıp satarak kazanç elde etmesini öğütlemiş ve "Hiç kimse kendi elinin emeğinden daha hayırlısını yememiştir." buyurmuştur.

İslâm zenginlerin, ihtiyaç sahiplerine zekât ve sadaka vererek infakta bulunmalarını emreder. Ancak mal ve gelir düzeyi düşük olan insanların, bu emre güvenerek tembellik yapmalarına ve başkalarının sırtından geçinmelerine de asla razı olmaz. Nitekim Peygamberimiz (as) "Veren el, alan elden üstündür." buyurur.

Vermek, paylaşmak, yardımlaşmak ve insanların derdine ortak olup çare üretmek en temel insanî erdemlerdendir. Maddî imkânlarla sahip olanlar bu güzel davranışları gerçekleştirme mutluluğuna da sahip olabilirler. Bu sebeple zekât alan değil, zekât vererek insanlara mutluluk dağıtan kimselerden olmaya çaba göstermeliyiz.

6 Kimlere Zekât Verilir?

Zekât verilecek kişilerin kimler olduğunu Allah Teâlâ Kur'an-ı Kerim'de bildirmiştir. Bunlardan bir kısmı şunlardır: Yoksul, ihtiyaç sahibi insanlar, esirler, zekât toplamakla görevli kişiler.

BİLİYOR MUYDUNUZ?

Zekât verilecek kimselerin kimler olduğunu Kur'an'da Tevbe Suresi'nin 60. ayetinde sıralandığını biliyor muydunuz?

BİR EKEN BİNLER BİÇER

OKUMA PARÇASI

Allah daha artırsın,
Dedemin çoktur malı.
Fakirlere dağıtır,
Kendi olmaz hamalı.

Hafifletir yükünü,
Her yıl kırkta bir verir.
Yüce Mevlâmız ona
Fazlasını gönderir.

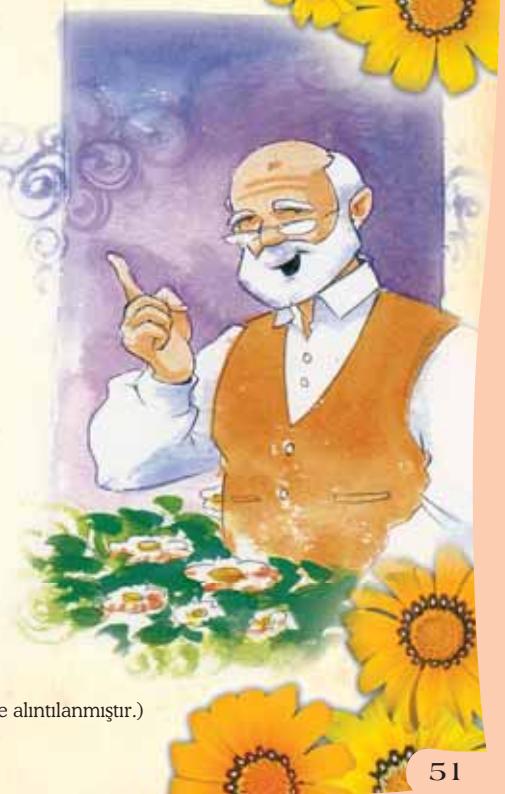
Dedem her zaman der ki:
"Bir eken binler biçer,
Allah'a kul olmanın
Yolu zekâttan geçer.

Her müminin evinde
Zekât gülü açmalı,
İhtiyaç duyanlara
Mutluluklar saçmalı.

Güler yüz sadakadır,
Herkes aklında tutsun.
Parası olmayanlar
Gülücükler dağıtsın."

Bestami Yazgan

(Düş Değirmeni Kitaplığı, İlk Öğrendiklerim Dizisi'nden yayınevinin izniyle alıntılanmıştır.)

EĞLENELİM ÖĞRENELİM

Düşün, İncele, Araştır!

Sana yardım eden bir arkadaşın bu yardımı sürekli hatırlatırsa neler hissedersin?

Verdiğin sadakayı bir başkasının görmesi seni rahatsız eder mi? Neden?

Yardım ettiğin bir arkadaşından sana teşekkür etmesini ister misin?

Yardım ettiğin kişiler sana hiç yardım etmiyorlar ise onlara yardım etmeye devam eder misin?

YARDIM PLANI

“Sevdiğiniz şeylerden Allah yolunda harcamadıkça iyiliğe asla erişemezsiniz.”

3 / Âl-i İmrân Suresi, 92. ayet

Ayette gösterilen hedefe ulaşmak için bir yardım ve iyilik planı yapmaya ne dersiniz? İşte planlama yapacağınız. Dilediğinizce doldurabilirsiniz.

Sevdiğim Şeyler

Kimin İhtiyacı Var?

Nasıl Ulaştırabilirim?

Cümleler karmakarışık çözemezsek kalacak böyle karışık

Aşağıda birtakım cümleler yazılı. Ancak bu cümlelerdeki kelimeler bizim bildiğimiz şekilde sıralanmamış. Her birinde farklı bir tarz kullanılarak kelimeler veya harfler yer değiştirmiş. Haydi bakalım sıraya koymaya!

A rıdırınıs tla ne nınamlo
nıgnez ev rüdüçlö rib
uğudyok niçi rallam
niziminid ıratkim pasin

B kâtze danmal bir
mesilek raklao serülgö
de dalınas bir tırzança

C nımâlsi şeb lemet
nadnısase irib nalo
tâkez allam nalıpay zraf
rib rittedabi

D dürtünüs denel lana el
renve

HARF AYIKLAMACA

Aşağıda Tevbe Suresi'nin 60. ayetinde zekât verilmesi gerektiği bildirilen kimseler sayılmaktadır. Ancak aralara fazladan harfler karışmış. Ayet mealini okuyarak fazla harfleri ayıklayınız.

MİUSKİVNLEER

FAÇKZİRLEYR

BOÖRGÇLUKLAR

ZEJKÂZT MEMEURLPARI

YOVLACEULADR

BOYEUNDAURUK ALJTDİĞNDSAFKİ KİMMSLTELRRER

KAJLPLYERİ İSİNDİPRILMAK İSJTENEHLER

ALULAZH YOBLUANDA OLAJNMLAZR

DUALARI KABUL EDEN SEN'SİN SEN

Duaları kabul eden Sen'sin Sen,
N'olur kabul et
bu dualarımı da!

Uçurtmam
Tüm uçurtmalardan yüksek olsun
ipini saldığımda.

Zihin açıklığı ver bana,
Matematik daha kolay girsin aklıma.

Annem daha çok zencefilli kurabiye yapsın
Ve babaannem
daha uzun masallar anlatsın bana.

Sağıma yatıp gözlerimi yumduğumda
Peygamberimi göreyim rüyamda.

Ve daha iyi bir çocuk olayım,
"Öf" bile demeyeyim
anneme ve babama.

Duaları kabul eden Sen'sin Sen,
N'olur kabul et
bu dualarımı da!

Ahmethan Yılmaz
(Birdirbir Dergisi, Mayıs 2007)

1 Dua

Dua Nedir?

Dua, Allah'a yalvarma, yakarma, ondan maddî ya da manevî bir şeyler isteme demektir. Dua, Allah ile kul arasında bir iletişim ve ilişki biçimidir. Aslında her ibadet bir duadır; çünkü her ibadette bir dua veya dua biçimi yer alır. Bu anlamda Peygamberimiz (as) "Dua, ibadetin özüdür." buyurur. Bunun dışında daha dar ve özel anlamıyla dua; kulun yaratıcısından ihtiyacı olan şeyleri istemesi, derdini ve sıkıntısını gidermesini talep etmesi, verdiği nimetler için şükretmesi, dileklerini dile getirmesidir.

BİLİYOR MUYDUNUZ?

Dua kelimesinin dilimize Arapçadan geçtiğini ve çağırma, davet etme, seslenme, isteme, yardım talep etme anlamlarına geldiğini biliyor muydunuz?

İnsanın istediği bir şeyin gerçekleşmesi için gayret gösterip çalışması da bir çeşit duadır. Ancak kişi, kendi gayretinin, arzu ettiği sonuca ulaşmak için yeterli olmadığını da farkında olmalıdır. Çünkü hiçbir şey Allah'ın dilemesinin önüne geçemez. Bu anlayışla ve sonucu Allah'tan bekleyerek yapılan her türlü çalışma, gayret ve çaba en güzel duadır.

Dua, yaratıcısı Allah'ın yüceliği, cömertliği, zenginliği ve kudreti karşısında insanın, kendi küçüklüğünü, çaresizliğini, mahrumiyetini ve acizliğini hissedip ifade etmesinin bir şeklidir. Dua, insanın Allah'la konuşmasıdır. Çünkü Allah, insanı her zaman ve her yerde duymakta ve görmektedir.

Duanın Önemi ve İnsana Kazandırdıkları

Dua, dileklerin Allah'a iletilmesinde kullanılan bir tür "dilekçe"dir. Dua eden insan dilekçesini doğrudan Rabbine sunmuş demektir. Böylece Allah ile arasına hiç kimseyi aracı kılmadığı için İslâm inancının temeli olan "tevhid" ilkesine bağlılığını da ortaya koymuş olur. Dua eden insan kendi acizliğini ve Allah'ın kudretini itiraf etmektedir. Bu da onun Allah'a imanının bir başka göstergesidir.

Dua, insanın yaratıcısı katındaki değerini belirler. "(Ey Muhammed!) De ki: Duanız olmasa Rabbim size ne diye değer versin!" (25 / Furkân Suresi, 77. ayet) Bu ayetin bildirdiği gibi duasız bir hayatın Allah katında değeri yoktur.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Kullarım beni senden sorarlarsa (bilsinler ki) gerçekten ben (onlara çok) yakınlım. Bana dua edince dua edenin duasına cevap veririm. O hâlde, doğru yolu bulmaları için benim davetime uysunlar, bana iman etsinler.

2 / Bakara Suresi, 186. ayet

Dua, insanı manevî açıdan geliştirir, psikolojik olarak rahatlatır. Dua eden insan, Allah ile kurduğu bağı güçlendiğini ve hiçbir zaman yalnız olmadığını hisseder.

Dua; yalnızlık korkusuna, ümitsizlik uçurumuna, sıkıntı karanlığına, günahın ağırlığına karşı müminin silahı ve ışığıdır. İnsan zorda kaldığı zaman dua ettiğinde Allah'ın kendisine yardım edeceğini bilir ve ümitsizliğe kapılmaktan kurtulur.

Kişi kendisi için dua ettiği gibi başkaları için de dua etmelidir. Üstelik sadece insanlar için değil, canlı cansız bütün varlıklar için dua edebilir. Bu yönüyle dua, gerek diğer insanlarla gerekse canlı cansız bütün varlıklarla daha sağlam ilişkiler kurulmasını sağlar, onlara karşı hissedilen sevgiyi çoğaltır, yakınlığı artırır.

Dua eden kimse alçak gönüllü olmayı, şeytanın en önemli özelliği olan kibir ve büyülenmekten uzak durmayı öğrenir.

Ne Zaman, Nerede ve Nasıl Dua Edebiliriz?

Duada temel ilke samimiyettir. Allah'tan dilekler samimiyetle ve içtenlikle istenmelidir. Duanın ne zaman, nerede ve nasıl yapılacağı konusunda şu noktalara dikkat etmek uygun olacaktır:

- ❁ Her zaman dua edilebilir. İnsan Allah'a her zaman yönelmeli, ondan her zaman istekte bulunmalıdır. İnsan, genişlik ve darlıkta, zenginlik ve fakirlikte, gençlik ve ihtiyarlıkta, sevinç ve üzüntüde, sağlık ve hastalıkta, kısacası her durumda dua etmelidir. Nitekim sadece sıkıntılı anlarda dua edenleri Rabbimiz kınamaktadır: “İnsan nimet verdiğimizde yüz çevirir ve yan çizer. Başına bir kötülük gelince de yalvarmaya koyulur.” (41 / Fussilet Suresi, 51. ayet)
- ❁ Allah'tan bir şey isterken onun yüce ve güzel isimleri olan esmaü'l-hüsna aracılığıyla dua edilmelidir: “En güzel isimler Allah'ındır. O'na o güzel isimleriyle dua edin.” (7 / A'râf Suresi, 180. ayet)
- ❁ Helâl ve temiz şeyler için dua edilir. Allah'tan haram, yasak ve kötü şeyler dilemek, hem duanın ruhuna ve amacına hem de kulluğa aykırıdır. Ayrıca haram olanlar istenmeyeceği

Allah için duadan daha değerli bir şey yoktur.

Hadis-i Şerif

gibi haram işler yaparak da dua edilmez. Haram yollarla elde edilmiş şeylerden yararlanırken dua etmek duanın kabul edilmesine de engeldir. Peygamberimiz (as) bu gerçeği şöyle dile getirmektedir: “Bir kişi ellerini semaya kaldırır ve ‘Ya Rabbi! Ya Rabbi!’ diye yalvarır. Hâlbuki yediği haram, giydiği haramdır. Haramla beslenmiştir. Bu adamın duası nasıl kabul edilecek?!”

BİLİYOR MUYDUNUZ?

Dilimizde dua ile eş anlamlı olarak niyazda bulunmak, yakarmak ve münacat kelimelerinin de kullanıldığını biliyor muydunuz?

- ❁ Duanın kabul edilip edilmeyeceği konusunda tereddüt veya şüphe edilmemelidir. Allah’tan samimi olarak bir şey istendiğinde bunun mutlaka kabul edileceği düşünülmelidir. “Ben dua ettim ama kabul edilmedi.” gibi yanlış düşünceler şeytanın kandırmasıdır. Peygamberimiz (as) duanın kabul edilmesiyle ilgili olarak altın bir anahtar vermiştir: “Allah, dua edenlerin isteğini ya dünyada iken verir ya da onun için bu isteğini ahirette vermek üzere bekletir ve ahirette verir veya başına gelecek olan bir kötülüğü önler.”

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Rabbimiz şöyle dedi: Bana dua edin, duanıza cevap vereyim. Bana kulluk etmeyi kibirlerine yediremeyenler aşağılanmış bir hâlde cehenneme gireceklerdir.

40 / Mü’min Suresi, 60. ayet

- ❁ Dua ederken bağırıp çağırmamak gerekir. Allah her şeyi işitir ve bilir. Sanki o bizi duymuyormuş gibi bağırıp çağırmak, aşırı hareketlerde bulunmak duanın ruhuna aykırıdır. Bu, samimiyeti de zedeleyen bir durumdur. Kur’an’da Rabbimiz şöyle buyurur: “Rabbimize alçak gönüllüce ve için için dua edin. Çünkü O, haddi aşanları sevmeyiz.” (7 / A’râf Suresi, 55. ayet)
- ❁ Dua ederken edebe uygun ifadeler kullanılmalıdır. İnsan dua ederken ne istediğini açık ve kesin bir şekilde belirtmeli, duanın edebine aykırı ifadelerden kaçınmalıdır. Peygamberimiz (as) bu hususta şöyle buyurur: “Sizden biri dua ettiğinde isteğini kesin olarak belirtsin. Sakın ‘Allah’ım dilersen bana ver, dilersen beni bağışla.’ demesin. Çünkü bu isteği yerine getirmesi için Allah’ı zorlayan yoktur.”
- ❁ Dua ederken edebe aykırı bir hâlde veya konumda olmak kaydıyla her durumda ve her yerde dua edilebilir. Yüce Rabbimiz Müslümanların özelliklerini anlatırken bu hususu öğretir: “Onlar ayakta, otururken ve yanları üzerine yattıkları Allah’ı anarlar. Göklerin ve yerin yaratılışı üzerinde düşünürler.” (3 / Âl-i İmrân Suresi, 191. ayet)

Yemek Duası

Her işe başlarken yapıldığı gibi yemeğe başlamadan önce de besmele çekilir. Yemek bitirildikten sonra da Peygamber Efendimizin (as) yaptığı gibi dua edilir. Böylece bağışladığı nimetlerden dolayı yüce Allah'a hamd ve şükür sunulur. Peygamberimiz (as) yemekten sonra farklı zamanlarda farklı dualar ederdi. Bunların içinden en fazla aşağıdaki duayı yapardı:

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَطْعَمَنَا وَسَقَانَا وَجَعَلَنَا مِنَ الْمُسْلِمِينَ

Bizi yedirip doyuran, bizim susuzluğumuzu gideren ve bizi Müslümanlardan eyleyen Allah'a hamd olsun.

Kur'an'dan ve Hz. Peygamber'den (as) Dualar Öğreniyoruz

Gerek Kur'an'da gerekse Peygamberimizin (as) hadislerinde birçok dua örneği bulabiliriz. Yüce kitabımız Kur'an, peygamberlerin hayatlarını anlatırken onların yapmış oldukları duaları da aktarır. Ayrıca Allah'a inanan Müslümanların yapmaları gereken duaları bizlere öğretir. Peygamberimizden (as) de hem kendisinin yapmış olduğu dualar hem de ashabına öğrettiği dualar bize ulaşmıştır.

Kur'an'dan Dua Örnekleri:

- ❁ Rabbimiz! Bize bu dünyada da iyilik ver, ahirette de iyilik ver ve bizi ateş azabından koru. (2 / Bakara Suresi, 201. ayet)
- ❁ Rabbim! İlmimi artır. (20 / Tâ-Hâ Suresi, 114. ayet)
- ❁ Rabbim! Beni namaza devam eden bir kimse eyle. Soyumdan da böyle kimseler yarat. Rabbimiz! Duamı kabul eyle. Rabbimiz! Hesap görülecek günde, beni, ana babamı ve inananları bağışla. (14 / İbrahim Suresi, 40-41. ayetler)
- ❁ Ey Rabbimiz! Unutur ya da yanılırsak bizi sorumlu tutma! Ey Rabbimiz! Bize, bizden öncekilere yüklediğin gibi ağır yük yükleme. Ey Rabbimiz! Bize gücümüzün yetmediği şeyleri yükleme! Bizi affet, bizi bağışla, bize acı! Sen bizim Mevlâmızsın. Kâfirler topluluğuna karşı bize yardım et. (2 / Bakara Suresi, 286. ayet)
- ❁ Rabbim! Gönlüme ferahlık ver. İşimi bana kolaylaştır. Dilimdeki tutukluğu çöz ki sözümü anlasınlar. (20 / Tâ-Hâ Suresi, 25-28. ayetler)

Hız. Peygamberimizden (as) Dua Örnekleri:

- ❁ Allah'ım! Yaratılışımı güzel yaptığın gibi ahlâkımı da güzelleştir.
- ❁ Allah'ım! Günahlarımı, bilgisizlik yüzünden yaptıklarımı, haddimi aşarak işlediğim kusurlarımı, benden daha iyi bildiğin bütün suçlarımı bağışla.
- ❁ Allah'ım! Kendimi Sana teslim ettim. Yüzümü Sana çevirdim. İşimi Sana ısmarladım. Sırtımı Sana dayadım. Ümit bağladığım Sen, korktuğum da Sen'sin.
- ❁ Ya Rabbi! Sen affedicisin. Affetmeyi seversin. Bütün insanları affet.
- ❁ Allah'ım! Acizlikten, tembellikten, korkaklıktan, cimrilikten, ihtiyarlayıp başkasına muhtaç olmaktan ve kabir azabından Sana sığınırım. Allah'ım! Bana Sana karşı gelmekten sakınma duygusu kazandır. Nefsimi günahlardan arındır; çünkü onu en iyi arındıracak olan Sen'sin. Nefsimin sahibi ve efendisi Sen'sin. Allah'ım! Faydasız bilgiden, ürpermeyen kalpten, doymak bilmez nefisten, kabul olmayacak duadan Sana sığınırım.

2 Tövbe**Tövbe Nedir?**

Tövbe, bilerek veya bilmeyerek, açıktan veya gizlice işlenmiş günahlardan, hatalardan ve kusurlardan pişmanlık duymak, onları bir daha yapmamaya niyet etmek ve yeniden aynı yanlışlara düşmemek için çaba göstermektir. Tövbe sadece dille olmaz. İnsan tövbe ettiği şeyi bir daha işlememek için gayret sarf etmeli, Allah'a itaat etme konusunda kendini kontrol altında tutmalıdır. Kur'an'da tövbeyle yakın anlama sahip bir kelime daha kullanılır: *istiğfar*. İstiğfar, bağışlanma dilemek, af istemek anlamlarına gelir.

BİLİYOR MUYDUNUZ?

Tövbe kelimesinin dilimize Arapçadan geçmiş bir kelime olduğunu ve bir şeyden dönme, bir şeye yönelme anlamlarına geldiğini biliyor muydunuz?

Tövbenin Hayatımızdaki Yeri ve Önemi

Tövbe eden kişi ruhen rahata ve huzura erer. Tövbe bağışlamaya yetkili tek makamın Allah olduğu

bilincine sahip olmaktır. Bu yönüyle tövbe Allah ile kul arasında hiç kimseyi aracı kılmamanın işaretidir ve imanın çok önemli bir belirtisidir. Tövbe etme imkânı olmasaydı insan yaptığı yanlışların ağırlığı altında ezilir, kendine eziyet eder, vicdan azabından kurtulamazdı. Tövbe, hata ve kusur karanlığında önümüzü aydınlatan bir lambadır. Tövbe, iç dünyamızdaki yaralarımıza en şifalı merhemdir. Tövbe her başlayan günü hayatımızın ilk günümüş gibi hissetmemizi sağlayan bir tedavidir. Tövbe, kendimizle yüzleşmemize imkân tanıyan bir aynadır. Tövbe, günah uçurumundan bizi çekip çıkaran sapsağlam bir iptir. Tövbe, yaratanımız Allah'a karşı samimi bir şekilde yakardığımız en özel anımızdır. Tövbe, hata ve kusur kirlerini yıkayıp ruhumuzu arındıran tertemiz bir sudur. Tövbe, vicdan azabı ateşlerimizi pişmanlık toprağıyla söndüren bir rahmettir.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Allah katında (makbul) tövbe, ancak bilmeyerek günah işleyip sonra çok geçmeden tövbe edenlerin tövbesidir. İşte Allah bunların tövbelerini kabul buyurur. Allah hakıyla bilendir, hüküm ve hikmet sahibidir. Yoksa (makbul) tövbe, kötülükleri (günahları) yapıp yapıp da kendisine ölüm gelip çatinca “İşte ben şimdi tövbe ettim.” diyen kimseler ile kâfir olarak ölenlerinki değildir. Bunlar için ahirette elem dolu bir azap hazırlamışızdır.

4 / Nisâ Suresi, 17-18. ayetler

Ne Zaman, Nerede ve Nasıl Tövbe Edebiliriz?

İnsanın, hataları, kusurları ve eksiklikleri olabilir. Tövbe, yapılamayan ya da yaparken eksik ve kusurlu davranılan konularda Allah'tan özür dilemektir. Bir daha yapmamaya karar vermektir. Tövbe imanın bir gereğidir. İnsan tövbe ederek hayatında birtakım şeyleri değiştirir. Bu değişimler kişinin düşüncesinde, duygularında, amaçlarında ve en sonunda da davranışlarında ortaya çıkar.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Kim bir kötülük yapar yahut kendine zulmeder, sonra da Allah'tan bağışlama dilerse, Allah'ı çok bağışlayıcı ve çok merhamet edici bulur.

4 / Nisâ Suresi, 110. ayet

Tövbe etme imkânı, Allah'ın kullarına bir armağandır. Kul hata veya kusur işlediğinde tövbe etmelidir. Ancak tövbe etmek için ille de yanlış yapmış olmak gerekmez. Her zaman ve durumda tövbe edilebilir. Bu, insanın iç huzurunu ve barışını sağlayacağı gibi Allah'ın da hoşnutluğunu kazandıracak bir davranış olacaktır.

Kalp, yaratılıştan pırl pırl bir aynaya benzer. Küçük veya büyük hatalar sebebiyle parlaklığını kaybeden bu ayna tövbe ederek sık sık parlatılmalıdır. Peygamberimiz (as) bile kendisinin günde yüz defa tövbe ettiğini belirtmektedir. Böylece ümmetine de tövbe etmenin önemini anlatmaktadır.

Kişi işlediği hata ve kusurlardan gerçekten pişman olup bunları bir daha yapmamaya içtenlikle karar vermelidir. Yani tövbede en önemli şart samimi olmaktır. Yüce kitabımız bunu şu şekilde ifade eder: *“Ey iman edenler! Allah'a içtenlikle tövbe edin. Umulur ki Rabbiniz sizin kötülüklerinizi örter, peygamberi ve onunla birlikte iman edenleri utandırmayacağı günde Allah sizi, içlerinden ırmaklar akan cennetlere sokar.”* (66 / Tahrim Suresi, 8. ayet).

Tövbe eden kişinin aşağıdaki üç hususa özen göstermesi gerekir:

1. Bir hata yaptıktan sonra hemen tövbe etmelidir. Tövbe, yapılan kötü işten dolayı “pişmanlık duymak ve içi sızlamak”tır. Böyle olduğu için de bunu geciktirmeden ve vakit kaybetmeden yapmak gerekir.
2. Yapılan hatayı bir daha yapmamaya samimi olarak niyet edip karar vermek gerekir.
3. Aynı hata veya kusuru işlememek için elden geldiğince çaba göstermek gerekir. Bileerek veya bilmeyerek hata ve kusur işlenebilir. Önemli olan hatada ısrar etmemektir. Hata yapmamak için insan kendisini buna sürükleyecek ortamlardan ve kişilerden de uzak durmalıdır.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Rabbimiz! Bizi sana teslim olmuş kimse-
ler kıl. Soyumuzdan da sana teslim olmuş
bir ümmet kıl. Bize ibadet yerlerini ve
ilkelerini göster. Tövbemizi kabul et. Çün-
kü sen, tövbeleri çok kabul edensin, çok
merhametli olansın.

(2 / Bakara Suresi, 128. ayet)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Hâlâ mı Allah'a tövbe etmezler ve O'ndan
bağışlanma istemezler? Allah, çok bağışla-
yandır, çok merhamet edendir.

(5 / Mâide Suresi, 74. ayet)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Sonra, şüphesiz ki Rabbin, cahillik sebe-
biyle kötülük yapan, sonra bunun ardın-
dan tövbe eden ve durumunu düzelten-
lerden yanadır. Şüphesiz Rabbin bundan
sonra da elbette çok bağışlayandır, çok
merhamet edendir.

16 / Nahl Suresi, 119. ayet

Kur'an'dan ve Hz. Peygamber'den (as) Tövbe Örnekleri

Peygamberlerin Tövbelerinden Örnekler

(Yusuf) “Ben nefsimi temize çıkarmam, çünkü Rabbinin merhamet ettiği hariç, nefis aşırı derecede kötülüğü emreder. Şüphesiz Rabbin çok bağışlayandır, çok merhamet edendir.” dedi.

12 / Yûsuf Suresi, 53. ayet

(Musa),
“Ey Rabbinim! Beni ve kardeşimi bağışla. Bizi kendi rahmetine sok. Sen merhametlilerin en merhametlisisin.” dedi.

7 / A'râf Suresi, 151. ayet

Allah'ım! Sen benim Rabbin. Sen'den başka ilâh yoktur. Beni yarattın ve ben Sen'in kulunum. Ve ben gücüm yettiği kadar Sana verdiğim söz ve vaadim üzereyim. Yaptıklarımın kötülüklerinden sana sığınırım. Bana verdiğin nimetleri itiraf ederim. Kendi kusur ve günahlarımı da itiraf ederim. Beni bağışla. Çünkü Sen'den başka hiç kimse günahları bağışlayamaz.

(Hadis-i Şerif)

(Nuh)
“Rabbinim! Beni, ana babamı, iman etmiş olarak evime girenleri, iman eden erkekleri ve iman eden kadınları bağışla. Zalimlerin de ancak helâkini arttır.” (dedi).

71 / Nâh Suresi, 28. ayet

Derken (Yunus) karanlıklar içinde, “Senden başka hiçbir ilâh yoktur. Seni eksikliklerden uzak tutarım. Ben gerçekten (nefsine) zulmedenlerden oldum.” diye dua etti.

21 / Enbiyâ Suresi, 87. ayet

Müminlerin Tövbelerinden Örnekler

Rabbimiz! Bizim günahlarımızı ve işimizdeki taşkınlıklarımızı bağışla ve (yolunda) ayaklarımızı sağlam tut. Kâfir topluma karşı bize yardım et.

3 / Âl-i İmrân Suresi, 147. ayet

Ey Rabbimiz! Unutur ya da yanılırsak bizi sorumlu tutma! Ey Rabbimiz! Bize, bizden öncekilere yüklediğin gibi ağır yük yükleme. Ey Rabbimiz! Bize gücümüzün yetmediği şeyleri yükleme! Bizi affet, bizi bağışla, bize acı! Sen bizim Mevlâmızsın. Kâfirler topluluğuna karşı bize yardım et.

2 / Bakara Suresi, 286. ayet

Rabbimiz! Biz, “Rabbimize iman edin.” diye imana çağırان bir davetçi iştittik, hemen iman ettik. Rabbimiz! Günahlarımızı bağışla. Kötülüklerimizi ört. Canımızı iyilerle beraber al.

3 / Âl-i İmrân Suresi, 193. ayet

Arş’ı taşıyanlar ve onun çevresinde bulunanlar (melekler) Rablerini hamd ederek tesbih ederler; O’na inanırlar ve inananlar için (şöyle diyerek) bağışlanma dilerler: “Ey Rabbimiz! Senin rahmetin ve ilmin her şeyi kuşatmıştır. O hâlde tövbe eden ve senin yoluna uyanları bağışla ve onları cehennem azabından korusun.”

40 / Mü’min Suresi, 7. ayet

EĞLENELİM ÖĞRENELİM

ŞİFRELİ DUA

Aşağıda çok güzel bir dua örneği olarak bir ayet meali şifreli verilmiştir. Önce şifreyi çözüp ayetin mealini bulun. Sonra siz de Rabbimize aynı duayı yapın. Ayrıca metin içinde farklı şekilde yazılan bazı harfleri yan yana koyup okuduğunuzda da bu duanın bulunduğu surenin adını bulacaksınız.

E* Rab **B**imi*! Unutur *a da *anılır*ak bi* i *orumlu tutma!

E* R**A**bbimi*! Bi*e, bi*den önce **K**ilere *üklediğin gibi **A**ğır

*ük *ükleme. E* Rabbimi*! Bi*e gücümü*ün *etmediği

şe*le **R**i *ükleme! Bi*i affet, bi*i bağışla, bi*e acı! *en bi*im

Mevlâmi*ın. Kâfirler topluluğuna k**A**rş**i** bi*e *ardım et!

ne zaman hangi dua?

Günlük hayatımızda ettiğimiz bazı dualar vardır. Aşağıda bu türden dua ve dileklerimizden örnekler verilmektedir. Boşlukları doldurunuz.

Bereket versin! Alışveriş yapıldığında...

Yolcu uğurlanırken...

Allah rahmet etsin!

Bir hasta ziyaret edildiğinde...

Eline sağlık!

Çalışmakta olan birine...

Hayırlı olsun!

Yeni bir giysi ile görülen tanıdığa...

Bir sınava girmekte olan arkadaşına...

Allah analı babalı büyütsün!

Evlenen bir çiftte...

Allah utandırmasin!

PEYGAMBERLERİMİZ NELERİ, NASIL İSTEMİŞ?

Kur'an-ı Kerim bize peygamberlerin dualarından örnekler vermektedir. Hangi duayı hangi peygamber yapmış? Bakalım bulabilecek misiniz?

Hz. Musa (as)

Hz. Yusuf (as)

Hz. İbrahim (as)

Hz. Zekeriyya (as)

Hz. Nuh (as)

Hz. Süleyman (as)

Ey Rabbim! Beni; bana ve ana babama verdiğin nimetlere şükretmeye ve razı olacağın salih ameller işlemeye sevk et ve beni rahmetinle salih kullarının arasına kat. (27/Neml Suresi, 19. ayet)

Rabbim! Beni namaza devam eden bir kimse eyle. Soyumdan da böyle kimseler yarat. Rabbimiz! Duamı kabul eyle! Rabbimiz! Hesap görülecek günde beni, ana babamı ve inananları başışla. (14/İbrâhim Suresi, 40-41. ayetler)

Ey gökleri ve yeri yaratan! Dünyada ve ahirette Sen benim velimsin. Benim canımı Müslüman olarak al ve beni iyilere kat. (12 / Yûsuf Suresi, 101. ayet)

Rabbim beni tek başıma bırakma! (21/Enbiyâ Suresi, 89. ayet)

Rabbim! Bana göndereceğin her hayra muhtacım. (28/Kasas Suresi, 24. ayet)

Rabbim! Şüphesiz ben Sen'den hakkında bilgim olmayan şeyi istemekten Sana sığınırım. Eğer beni başışlamaz ve bana acımazsan şüphesiz ziyana uğrayanlardan olurum. (11/Hûd Suresi, 47. ayet)

Hazırlık Soruları

1. Peygamberimize (as) daha peygamberlik verilmeden önce kendisine toplumu tarafından “güvenilir (el-Emin)” ismi sizce neden verilmiş olabilir? Peygamberliğinden sonra insanların ona iman etmesinde bu özelliğinin etkisi olmuş mudur? Arkadaşlarınızla tartışınız.
2. Hz. Peygamber’in (as) kendinize örnek aldığınız özellikleri nelerdir?
3. Peygamberimizin (as) peygamberlik görevi yanı sıra onu bir eş, bir baba, bir dede, bir amca, bir arkadaş vs. olarak düşündüğünüzde ne gibi duygulara sahip oluyorsunuz?
4. Peygamberimizin (as), amcası Hz. Hamza’yı öldüren Vahşi’yi bile affetmesini toplumumuzda bir töre olarak süregelen intikam ve kan davaları ile karşılaştırınız.

siyer

Hz. PEYGAMBER'DEN (as) DAVRANIŞ ÖRNEKLERİ

ÜNİTE
1

1. Hz. Peygamber'in (as) Ahlâkından Davranış Örnekleri
2. Eş Olarak Hz. Peygamber (as)
3. Baba Olarak Hz. Peygamber (as)
4. Dede Olarak Hz. Peygamber (as)
5. Komşu Olarak Hz. Peygamber (as)
6. Arkadaş Olarak Hz. Peygamber (as)
7. Akraba Olarak Hz. Peygamber (as)
8. Akabe Biatleri ve Veda Hutbesi'nde Ortaya Koyduğu İnsani ve Evrensel İlkeler

1 Hz. Peygamber'in (as) Ahlâkından Davranış Örnekleri

Âlemlere rahmet olarak gönderilen Peygamberimizi (as), Allah eğitmiştir. Allah, onu bütün insanları İslâm'a davet etmek üzere uyarıcı olarak göndermiş, Müslümanlar da onun etrafında bütünleşmiştir. Bu halkanın merkezinde bulunan Resûlullah'ı (as), ashâbı her şeyden daha çok sevmiş, tavırları ve davranışlarıyla da bunu göstermişlerdir. Peygamberimiz (as) onlar için hayatlarına yön veren bilgileri öğrendikleri en önemli insan olmuştur. Sahip olduğu üstün ahlâkı ile Hz. Muhammed (as) Müslümanlara en güzel rehberdir. Hz. Peygamber'in (as) ahlâkî özelliklerine ulaşmak bütün Müslümanların en büyük amacıdır.

Doğruluğu...

Peygamberimiz (as), kendisine peygamberlik gelmeden önce de doğru sözlülüğü ile insanların güvenini kazanmıştır. İnsanlar Allah Resûlü'nün (as) kesinlikle yalan söylemeyeceğini biliyorlardı. Örneğin, Allah açık daveti emrettiğinde o bir tepenin üzerine çıkarak Mekkelilere şöyle seslenmiştir: "Size şu tepenin ardında silahlı bir düşman ordusu Mekke'ye saldırmaya hazırlanıyor desem bana inanır mısınız?" Mekkeliler de "İnanırız. Sen söylüyorsan doğrudur." diye cevap vermişlerdir.

Güvenilirliği...

Mekkeliler Hz. Peygamber'in (as) bildirdiklerine iman etmeseler de ona sonsuz bir güven duyuyorlardı. Hatta mallarını ona emanet edecek kadar güveniyorlardı. Bundan dolayı kendisine İslâm'dan önce bile "Muhammedü'l-Emin", yani güvenilir Muhammed ismini vermişlerdi. Peygamberimiz (as) Medine'ye hicret ederken evinde Mekkelilerden bazılarının emanetleri vardı. Hz. Ali'yi evde bırakarak emanetleri Mekkelilere teslim etmesini istedi. Mekkeliler Allah'ın elçisini öldürmek için plan yaparlarken o, emanetleri Mekkelilere nasıl ulaştıracağını düşünüyordu.

Adaleti...

Peygamberimiz (as) birbirine düşman kabileler arasında İslâm dinini yayarken onların kalplerini kazanıyor, aralarında hak, adalet, insaf ve kardeşlik filizlerini yeşertiyordu. Bu uğurda pek çok zorlukla karşılaşyordu. Fakat adalet ve insaftan zerre kadar olsun, ayrılmıyordu. Peygamberimiz (as), adaleti uygularken din ve akrabalık gibi farklar gözetmezdi. Örneğin kendi kabilesi içinde saygın bir yere sahip bir kadın hırsızlık yapmıştı. Kadının kabilesinden birtakım kişiler cezalandırılmaması için Resûlullah'a (as) ricada bulundular. Bunun üzerine Peygamberimiz (as) "Vallahi hırsızlık yapan, kızım Fatma da olsa cezalandırırım." diyerek eşsiz adalet anlayışını dile getirmişti.

Peygamberimiz (as) bir keresinde de savaşta ele geçen malları sahabîleri arasında paylaşıyordu. Müthiş bir kalabalık vardı. Öyle ki sahabîlerden birisi Hz. Peygamber'in (as)

sırtına çıkarcasına üzerine abanmıştı. Peygamberimiz (as), elinde bulunan ince hurma çubuğuyla o kişiye işaret ederek bir tarafa çekilmesini istedi. Çubuğun uç kısmı adamın yüzüne gelerek birazcık çizdi. Bunun farkına varan Allah'ın Elçisi (as) elindeki sopayı o kişiye verip "İşte yüzüm, gel, sen de benden hakkını al." dedi. Fakat Hz. Peygamber'i (as) canından fazla seven sahabî, "Ey Allah'ın Elçisi, ben hakkımı helâl ediyorum." dedi ve hakkını helâl etti.

Medine'de farklı inanç grupları vardı. Yahudiler de bu gruplardan biriydi. Yahudiler dahi onun adaletine inanıyor, kendi aralarında çözemedikleri sorunları ona getiriyorlardı. Resûlullah (as) da bu durumda onların kanunlarına göre hükmediyordu.

Alçak Gönüllülüğü...

Peygamberimizi (as) tanımayanlar onun sıradan biri olduğunu zannedebilirlerdi. Elinde bütün imkânlar olmasına rağmen, her işini kendi yapmaya çalışırdı. Köleleri varken onlarla yemek yer, onlara işlerinde yardımcı olurdu. Bir seferinde karşısında korkudan titreyen birini "Korkma! Ben hükümdar değilim. Kuru et pişirerek karnını doyuran Kureyşli bir kadının oğluyum." diyerek sakinleştirmişti. Bir başka seferinde ise "Ey efendimiz ve efendimizin oğlu!" diyerek onu öven bir sahabîye şöyle karşılık vermişti: "Ey insanlar! Günahlardan sakının, şeytan sizi yanıltmasın. Ben Abdullah'ın oğlu Muhammed'im (as). Allah'ın kulu ve elçisiyim. Beni Allah'ın çıkardığı makamdan daha yukarı çıkarmanızdan hoşlanmam."

Cömertliği...

Peygamberimiz (as) çok cömertti. Eline geçen her şeyi ihtiyacı olanlarla paylaşırdı. Üç gündenden fazla elinde mal bekletmez, o mal dağıtılmadıkça evine uğramazdı. Hatta bazen kendine hediye edilen bir şeyi o da başkasına hediye ederdi. Ramazan ayında daha da cömert olur, ihtiyacı olan herkesin yardımına koşardı.

Sabrı ve Hoşgörüsü...

Peygamberimiz (as) İslâm'ı tebliğ ederken sayısız tehlikelerle karşılaştı. Fakat insanları İslâm'a davetine hiçbir şey engel olamadı. Canına mal olacak tehlike ve işkencelerle

karşılaşsa bile o, hepsine sabrediyordu. Kendine yapılan her şeyi affetmişti. Her zaman düşmanlıklarıyla ve eziyetleriyle Müslümanların karşısına çıkan Mekkelileri, hicret etme amacıyla şehirlerine gidip yardım istediğinde kendisini taşıyan Taiflileri, amcası Hz. Hamza'yı öldüren Vahşi'yi ve onun efendisi Hind'i, kendisini zehirleyerek öldürmek isteyen Yahudi kadını bağışlayabilen yüce bir karaktere sahipti. Ancak Peygamberimizin (as) hoşgörüsü, onu adaletten ve Allah'ın emirlerini yerine getirmekten alıkoymazdı.

2 Eş Olarak Hz. Peygamber (as)

Peygamberimiz (as) aile hayatında anlayışlı, şefkatli, sorumluluk sahibi bir eşi. Ashabını sık sık "Sizin en hayırlınız hanımına iyi davranmanızdır." şeklinde uyarırdı. Ahlakı en güzel olanların aile bireylerine yumuşak davranan kimseler olduğunu söylerdi.

Hız. Peygamber (as) ilk eşi Hz. Hatice ile onun ölümüne kadar yirmi beş yıl evli kaldı. Araplarda yaygın olmasına rağmen Hz. Hatice'yle evliliği boyunca ikinci bir eşle evlenmeyi hiç düşünmedi. Saygı ve anlayışa dayalı sade yaşamlarıyla Mekke'de örnek bir aileydiler. Cebrâil ilk vahyi getirdiğinde korkuyla eve gelmiş, dinlendikten sonra da bütün olanları Hz. Hatice'ye anlatmıştı. Hz. Hatice onun en büyük destekçisiydi. Peygamberimiz (as) eşine büyük bir değer verir, her konuda ona danışırđı. Sorunları birlikte çözümlenmeye çalışırlardı. Bu sebeple Hz. Hatice'nin vefatı onu çok üzmüşdü.

Peygamberimiz (as) vaktinin bir kısmını ailesine ayırırdı. Allah'ın emirlerini ilk olarak onlara aktarırdı. Onlara sık sık ahiret hayatının güzelliklerini anlatarak onları bu ödüllere ulaştıracak ibadetlere teşvik ederdi. İslâmı anlattığı kişilere de öğrendiklerini mutlaka ailelerine de anlatmalarını söylerdi.

Peygamberimiz (as) aile bireylerine karşı nazik ve yumuşaktı. Onlara hoşgörölü davranır, kalplerini kırmazdı. Aile bireyleri onun yumuşak, sakin, mütevazı olduğunu söylerlerdi. Peygamberimiz (as) ev işlerine yardımcı olurdu. Evi süpürür, koyunları sağar, develeri yemler, elbiselerini kendi diker, ayakkabılarını kendi tamir eder, çocuklarıyla ilgilenirdi.

Peygamberimiz (as) aile bireylerinin eğlenmelerine saygı gösterirdi. Bir defasında eşi Hz. Aişe ile Habeşistan'dan gelen bir grubun oyun gösterisini beraber izlemişti. Farklı zamanlarda Hz. Aişe'yle koşu yarışını yapmış, birincisinde Hz. Aişe, ikincisinde ise Peygamberimiz (as) kazanmıştı.

Hız. Peygamber (as) aile bireyleriyle şakalaşır, onların şakalarını da kızmadan karşılardı. Onları kırdığı ve onlara yüksek sesle bağırdığı hiç görülmemişti. Peygamberimizin evinde büyüyen Hz. Enes "Ailesine Resûlullah'tan (as) daha şefkatli birisini görmedim." demiştir.

3 Baba Olarak Hz. Peygamber (as)

Peygamberimiz (as) çocuklarına karşı şefkat ve sevgi dolu bir babaydı. Çocukları onun için büyük bir sevinç kaynağıydılar. Çocuklarının ihtiyaçlarıyla ve sorunlarıyla kendi ilgilenir, her gün onların yanına giderek durumlarını kontrol ederdi. Çocuklarının üzülmelerine dayanamaz, onları kıranların kendini de üzeceklerini söylerdi.

Peygamberimiz (as) çocuklarının üzerine çok titrer, sürekli onları uyarır, peygamber olmasına rağmen ahiret gününde onlara hiçbir faydası olmayacağını söylerdi. Sabahları kapılarının önüne giderek onları namaza kaldırır, onların namazlarını kaçırmalarını istemezdi. Allah'a karşı sorumluluklarını en iyi şekilde yerine getirmelerini isterdi.

Sevgili Peygamberimiz'in (as) oğulları hepsi küçük yaşta öldüler. Peygamberimiz (as) bu ayrılıklarda hüzünlenmiş, merhamet duygusuyla gözleri yaşarmıştı. Ağladığını görüp şaşıranlara şöyle cevap vermişti: *"Gönül üzülür, gözler yaşarır ama yine de biz Rabbimizin hoşuna giden sözler söyleriz."*

Peygamberimiz (as) en küçük kızı Fatma'yı çok severdi. Hz. Fatma yanına geldiğinde ayağa kalkar, onu alnından öper ve kendi yerine oturturdu. Bir yere sefere giderken en son ona uğrar, bir yerden gelince de ilk olarak onu görmeye giderdi. Hz. Fatma her işini evde kendisi yapar, bazen çok yorulur, işlerine yardım edecek bir yardımcısının olmasını isterdi. Bir gün babasına giderek ondan bir kadın hizmetçi istedi. Babası *"Bu, yetimlerin ve fakirlerin hakkıdır."* diyerek kızının isteğini geri çevirdi. O çocuklarının en sade şekilde hayatlarını sürdürmelerini isterdi.

4 Dede Olarak Hz. Peygamber (as)

Peygamberimiz (as) çocuklara karşı çok merhametliydi. Çocukları çok severdi. Onun çevresinde yetişen torunları ise sevgisini ve şefkatini en fazla gören çocuklardı.

Bir gün Peygamberimizin (as) kucığında Hasan vardı. Onu seviyor ve öpüyordu. O sırada yanına bir Arap kabilesinin reisi geldi. Peygamberimizin (as) torununu sevmesine çok şaşırdı. Peygamberimize (as) *"Benim on çocuğum var. Şimdiye kadar hiçbirini kucaklayıp sevmedim."* dedi. Hz. Peygamber de (as) onu *"Kim başkalarına merhametli davranmazsa Allah da ona merhametli davranmaz."* diye uyardı.

OKUMA PARÇASI

DEDEM ve BEN

Mescidin avlusunda oynayan
Küçük bir çocukken ben
Gölgede namaz kılardı dedem

Saçları saçlarıma karıştırdı
Omuzlarına tırmanırken

Medine'nin çocukları ve ben
Ayrılamazdık çevresinden
Börtü böcek bile kulak kesilirdi
Bizle konuşurken

Pek düşünceli olurdu bazen
Çekiştirirdik sarığından, cüppesinden
"Gel!...gel!..." derdik "hadi"
Asılırdık ellerinden
"Bak ne göstereceğiz...
Gel bizimlen!..."

Gül kokulu ellerini
Ayırmadan ellerimizden
Taa oyun kuracağımız hurmalığa kadar
Gelirdi peşimizden

Ahmethan Yılmaz
(Birdirbir Dergisi, Ocak 2007)

Peygamberimiz (as) bir gün yanında torunlarından Ümame'yle mescide gitti ve Ümame sırtındayken namaza durdu. Rükû ve secdeye vardığında onu bırakıyor, ayağa kalkarken tekrar alıyordu.

Peygamberimiz (as) torunları Hasan ve Hüseyin'i çok seviyordu. Her zaman "Allah'ım ben onları seviyorum, sen de onları sev." diye dua ederdi. Torunları Hasan ve Hüseyin onun için birer gül goncasıydı. Kızı Fatma'nın evine gidince "Çocuklarımı getirin." derdi. Hz. Fatma onları getirince de kucağına alarak severdi.

Çocuklara kötü davranan birilerini görünce onları uyarır, ashabına korumasız ve güçsüz olan çocuklara merhamet etmeleri gerektiğini öğütlerdi. Çocuklarının onlar için bir imtihan olduğunu hatırlatırdı.

5 Komşu Olarak Hz. Peygamber (as)

Ailemiz ve akrabalarımızdan sonra bize en yakın kişiler komşularımızdır. Hatta çoğu zaman akrabalarımızdan daha çok gördüğümüz ve ilişki içinde olduğumuz kişilerdir komşularımız. Peygamberimiz (as) de komşulara iyi davranılması gerektiğini söylemiş, Müslümanlara bu konuda davranışlarıyla en güzel örneği oluşturmuştur.

Peygamberimiz (as) komşularını gördüğünde onlara selam verir, güler yüz gösterirdi. Komşularına saygı duyar, onlara kibar davranırdı. Durumlarını sorarak ihtiyaçları varsa onlara yardım ederdi. Komşusu hastalandığında hemen onu ziyaret ederdi. Evde pişen yemeklerden komşunun da hakkı olduğunu söyleyerek komşusuna gönderirdi. Ashabına "Allah'a ve ahiret gününe inanan, komşusuna iyilik etsin." derdi.

Bir gün Peygamberimizin (as) kapısına ihtiyaç sahibi biri geldi. O sırada Peygamberimizin (as) evinde ona verebileceği bir şey yoktu. Komşusundan yarım ölçek buğday alarak

yardım isteyen kişiye verdi. Peygamberimiz (as) daha sonra komşusuna bir ölçek buğday verdi. Buğdayın yarısı borcunun karşılığı, yarısı da komşusuna ikramdı.

Eşi Hz. Aişe'nin komşularından birine vermek istediği bir hediyesi vardı. Hz. Peygamber'e (as) "Bir hediyem ve iki komşum var. Hediyeyi hangisine vereyim?" diye sordu. Hz. Peygamber (as) de kapısı yakın olana vermesini söyledi.

Peygamberimizin (as) çok önem verdiği komşuluk ilişkileri bütün Müslümanlar için toplumsal bir sorumluluktur. O "Komşusu açken tok yatan bizden değildir." diyerek bunu en güzel şekilde vurgulamıştır.

6 Arkadaş Olarak Hz. Peygamber (as)

Sahabiler Allah Resülünü (as) onun uğruna canlarını feda edecek kadar çok severlerdi. Peygamberimiz de (as) arkadaşlarına güler yüzlü, yumuşak ve kibar davranırdı. Onları görünce mutlaka selam verirdi. Ashabı merak ettikleri konuları ona sorarlar, o da anlamadıkları konuları sabırla defalarca tekrarlardı. Onlara karşı çok anlayışlıydı. Arkadaşlarından biri sıkıntıda olursa onunla ilgilenerek elinden geldiğince yardım etmeye çalışırdı. Peygamberimiz (as), arkadaşlarına çok düşkün biriydi.

Peygamberimiz (as) arkadaşları için güven kayna-

ğıydı. Zor anlarında arkadaşlarını teselli ederek onlara ümit verirdi. En yakın arkadaşı Hz. Ebu Bekir ile hicret yolculuğunda Sevr Mağarası'nda saklanmışken müşrikler çok yakınlarına kadar gelmişlerdi. Hz. Ebu Bekir onların kendilerini göreceklelerinden korkup telaşlanmıştı. Peygamberimiz (as) kendisinin de karşı karşıya kaldığı bu zor durumda soğukkanlılığını ve tevekkülünü korumuş, arkadaşını teselli etmişti. "Korkma!, Allah bizimledir." diyerek onu sakinleştirmişti.

Ashabından birini uzun süre görmezse onun nerede olduğunu araştırır, hastaysa ziyaretine giderdi. Ashabının davetlerine katılır, onları kırmamaya çalışırdı.

BİLİYOR MUYDUNUZ?

Çoğulu ashab olan sahabî kelimesinin "arkadaş, dost" anlamına geldiğini biliyor muydunuz?

■ Hz. Peygamber'in (as) birçok arkadaşının defnedildiği Medine'deki Cennetü'l-Baki' mezarlığı

Peygamberimiz (as) ashabına karşı çok merhametliydi. Arkadaşlarında gördüğü hataları onları kırmadan ve kusurlarını yüzlerine vurmaktan düzeltmeye çalışırdı. Her zaman çok sakin ve yumuşak huylu olmasına rağmen arkadaşlarına yapılan kötülöklere çok kızardı. Onlar için her şeyi göze alırdı. Hatta “Kim onları severse bana olan sevgisinden dolayı sever. Kim de onlara kin beslerse bana olan kini dolayısıyla böyle yapar.” derdi. Bununla birlikte arkadaşlığı onu adaletsizliğe ve günaha sokacak durumlara sürüklemeydi. Bilakis Peygamberimiz (as) böylesi konularda arkadaşlarını uyarırdı.

7 Akraba Olarak Hz. Peygamber (as)

Peygamberimiz (as) akrabalık ilişkilerine çok önem verirdi. Sık sık akrabalarını ziyaret eder, onların sıkıntı ve dertleriyle yakından ilgilenirdi. Onlara yardım eder ve ikramda bulunurdu. Onlara güler yüz gösterir, güzel sözler söyleyerek gönüllerini alırdı.

Peygamberimiz (as) amcası Ebu Talib'in yanında büyüdü. Hz. Hatice ile evlendikten sonra da amcasının iyiliklerini hiçbir zaman unutmadı. Ebu Talib sıkıntıya düştüğünde Peygamberimiz (as) amcasının geçimini kolaylaştırmak için onun oğlu Ali'yi yanına alarak bakımını üstlendi.

■ Hz. Peygamber'in birçok akrabasının mezarlarının bulunduğu Mekke'deki Cennetü'l-Muallâ mezarlığı

Hz. Muhammed (as) peygamberlikle görevlendirildikten sonra ilk olarak ailesini ve arkadaşlarını İslâm'a davet etti. Daha sonra kendisine Allah tarafından akrabalarını uyarması emredildi. Peygamberimiz (as) de bir ziyafet vererek akrabalarını İslâm'a davet etti. Son

haccı sırasında bütün Müslümanlara hitaben yaptığı Veda Hutbesi'nde de faizi ve kan davasını ilk olarak akrabaları arasında kaldırdı. İlk yasakladığı faiz, amcası Abbas'ın faizi; ilk kaldırdığı kan davası da Abdulmuttalib'in torunu Rebia'nın kan davasıydı.

Peygamberimiz (as) akrabalarını gözetmesine rağmen onları hiçbir zaman diğer Müslümanlardan üstün tutmazdı. Hatta onları Allah'ın emirlerine uymaları konusunda titizlikle uyarırdı.

Peygamberimiz (as) ne olursa olsun akrabalarla ilişkilerin devam ettirilmesini, onlara iyi davranılmasını nasihat ederdi. Akrabalık bağlarının devam ettirilmesini ve güçlendirilmesini toplumsal bir sorumluluk olarak gördü. İhtiyaç sahiplerini araştırmaya yakınlarından başlamalarını ister, ilk olarak gözetilecek kişilerin akrabalar olduğunu vurgulardı.

8

Akabe Biatleri ve Veda Hutbesi'nde Ortaya Koyduğu İnsanî ve Evrensel İlkeler

Peygamberimizin (as), Medineli Müslümanlarla yaptığı Akabe Biatleri insanlık tarihi açısından çok önemlidir. Zira Medine'de oluşturulacak İslâm medeniyetinin temelleri evrensel ve insanî ilkeler çevresinde burada belirlenmiştir. Peygamberimiz (as) Akabe'de, Medinelilerden Allah'a şirk koşmayacaklarına, zina ve hırsızlık yapmayacaklarına, iftiradan sakınacaklarına, evlatlarını öldürmeyeceklerine dair bağlılık yemini almıştır. Bu davranış ve eylemler, İslâm'da en büyük günahlar olarak kabul edilir. Ayrıca bunlar, insanları kin ve nefrete sürükleyerek toplum düzenini bozan en kötü davranışlardır.

Veda Haccı'nda yaptığı "Veda Hutbesi" olarak bilinen konuşması ile de bütün Müslümanların kardeş olduklarını ve birbirlerine kenetlenmeleri gerektiğini vurgulamıştır. Müslümanların canlarının, mallarının ve namuslarının her türlü saldırıya karşı güvende olması gerektiğini belirtmiştir. İnsanlara zulüm yapmamalarını, emanetleri sahiplerine vermelerini, hırsızlık ve zinadan uzak durmalarını, kadınlara iyi davranmalarını nasihat etmiştir. Bütün insanların Allah katında eşit olduklarını söyleyerek İslâm'ın bütün ayrıcalıkları ve üstünlükleri kaldırdığını açıklamıştır. İnsanlar arasında kini ve nefreti artıran kan davasını, toplumdaki herkes için büyük bir yük olan faizciliği de yasaklamıştır.

Akabe Biatleri ve Veda Hutbesi, Peygamberimizin (as) Müslümanlara öğütlediği ilkeler açısından birer dönüm noktasıdır. Peygamber Efendimiz (as) bu ilkelerle toplumsal hayatta insanlar için en önemli sosyal kurallara vurgu yapmıştır. Toplumda huzur ve refah, insanların ancak bu ilkeleri kabul etmeleri ve uygulamaları ile sağlanabilir. Peygamberimiz (as) de, ahlâkî bir bozulma içinde bulunan Arap toplumunu bu ilkelerle aydınlığa çıkarmıştır. Müslümanlara Veda Hutbesi'yle Kur'an'ı ve sünneti bırakmış, toplumda ahlâkî çöküşe sebep olan kötü alışkanlıkları ve bunlardan kurtuluş yollarını göstererek bütün insanlığa rehber olmuştur.

■ Medinelilerin Akabe'de Peygamberimizle (as) görüştüğü yerde inşa edilmiş olan Mescid-i Bey'a'nın içinden bir görünüşü

EĞLENELİM ÖĞRENELİM

PEYGAMBERİMİZİN (AS) ÖZELLİKLERİ

Aşağıda verilen örneklere göre Peygamber Efendimizin (as) güzel ahlâk özelliklerini boş bırakılan yerlere yazınız.

S **B**

Geçtiği yollara dikenler serpiliyor ama O bir şey demiyordu.

A **F**

Taiflilere, Vahşi'ye, Hind'e karşı kin tutmadı.

C   **R**

Üç günden fazla elinde mal bekletmezdi.

D   **Ü** **T**

Kimse yalan söylediğini duymamıştır.

A   **L**

Kimsenin hakkını yememiştir.

YARIŞI KİM KAZANDI?

Aile bireylerine vakit ayırıp onlarla eğlenen Peygamberimiz (as) iki defa eşi Hz. Aişe ile koşu yarışı yapmıştır. Acaba bu iki yarışın sonucu aşağıdakilerden hangisinde doğru verilmektedir?

- İkisini de Hz. Aişe kazanmıştır.
- Birinciyi Peygamberimiz (as), ikinciyi Hz. Aişe kazanmıştır.
- Her ikisini de Peygamberimiz (as) kazanmıştır.
- Birinciyi Hz. Aişe, ikinciyi Peygamberimiz (as) kazanmıştır.

OLUŞTUR KELİMEYİ KAP PUANI

Yandaki kutularda yer alan sessiz harfleri kullanarak Peygamberimizin (as) ilke edindiği temel ahlâkî kavramları bulunuz. Ancak bunun için aşağıdaki kurallara uymalısınız:

- Her bir kutudaki harflerden ikişer kelime oluşturacaksınız.
- Sadece kutu içinde yer alan sessiz harfleri kullanacaksınız. Başka bir sessiz harf kullanmayacaksınız.
- Kutuda verilen harfleri sadece birer kere kullanacaksınız.
- İstedığınız kadar sesli harf kullanabilirsiniz.

Oluşturduğunuz kelimelerin sessiz harflerinin sayısı ile bütün harflerinin sayısını çarpınız. İşte puanınız.

R Ğ D L T K L D

L S K G Ç L N L K B R L

V L N C R K L T K R G L M

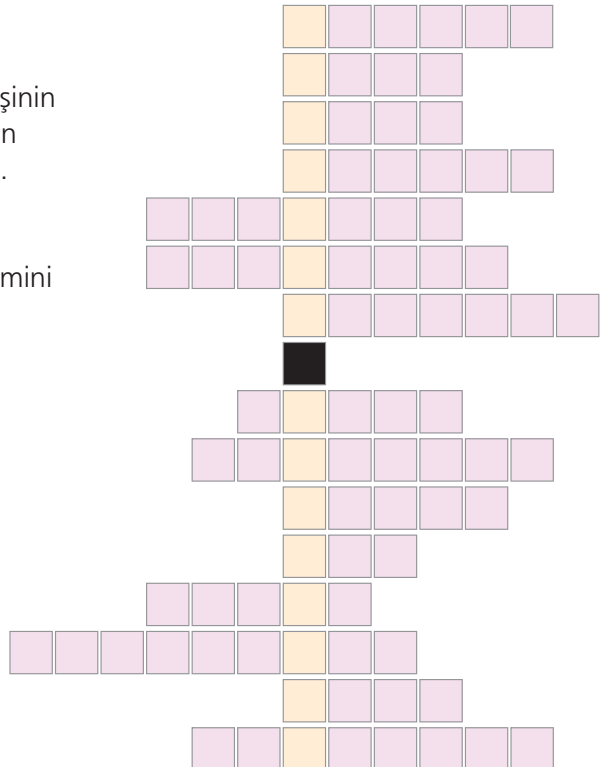

ACABA KİM?

Siyer derslerinden tanıdığınız 15 kişinin isimleri aşağıda listelenmiştir. Uygun kutucuklara bu isimleri yerleştiriniz. Sonra sarı renkli sütunu yukarıdan aşağıya okuyunuz. Bu kişilerin hepsinin de çok sevdikleri birinin ismini bulacaksınız. Acaba kim?

AİŞE
ENES
FATMA
İBRAHİM
HÜSEYİN
AMİNE
EBU TALİB
HATİCE

EBU BEKİR
HASAN
RUKİYE
ÜMMÜ EYMEN
ABDULLAH
ZEYD
ALİ

Hazırlık Soruları

1. Bastığın yerleri “toprak!” diyerek geçme, tanı:
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehit oğlusun, incitme, yazıktır, atanı.
Verme, dünyaları alsan da bu cennet vatanı:
İstiklâl Marşı’mızın bu dörtlüğünde ne anlatılmak istenmiştir?
2. Evde, okulda, arkadaşlarınız arasında ne gibi sorumluluklarınız var?
Örnekleiniz.
3. Aşağıdaki öyküyü okuyup insanın sorumluluğu açısından değerlendiriniz.
“Öykümüz **Herkes, Birisi, Herhangi Biri** ve **Hiç Kimse** adlı dört kişi hakkında...
Yapılması gereken önemli bir iş vardı ve **Herkes, Birisi**’nin bu işi yapacağından emindi. **Herhangi Biri** de yapabiliirdi, ama **Hiç Kimse** yapmadı. **Birisi** buna çok kızdı, çünkü iş **Herkes**’in işiydi. **Herkes, Herhangi Biri**’nin bu işi yapabileceğini düşünüyordu; ama **Hiç Kimse, Herkes**’in yapamayacağını farkında değildi. Sonunda **Herhangi Biri**’nin yapabileceği bir işi, **Hiç Kimse** yapmadığı için **Herkes, Birisi**’ni suçladı.”
4. Dilimizdeki “eli açık, gönlü bol, gönlü zengin, kerem sahibi” gibi ifadeler ne anlama gelmektedir? Türkçede bunlardan başka cömertlikle ilgili deyim ve atasözleri biliyor musunuz? Araştırınız.
5. Barış Manço’nun “*Ahmet Beyin Ceketi, Dört Kapı, Dıral Dede’nin Düdüğü, Halil İbrahim Sofrası, Kazma, Sarı Çizmeli Mehmet Ağa, Süleyman*” adlı şarkılarından bulabildiklerinizi arkadaşlarınızla birlikte dinleyiniz. Şarkı sözlerinde ne gibi ahlâkî erdemlerden bahsedildiğini aranızda tartışıp değerlendiriniz.

ahlâk

GÜZEL SÖZLER SÖYLEYİP GÜZEL DAVRANIŞLARDA BULUNALIM

ÜNİTE 1

1. Sorumluluk Bilincine Sahip Olalım
2. Cömert Olalım
3. Saygılı Olalım
4. Başkalarını da Düşünelim
5. Manevî Değerlerimizi Sevelim ve Koruyalım

1 Sorumluluk Bilincine Sahip Olalım

Sorumluluk kişinin kendi istek ve iradesi ile yaptığı işlerin hesabını verebilmesi, bunlardan doğacak sonuçları üstlenebilmesi anlamında kullanılır. Ayrıca başkalarının haklarına saygılı olmak, kendi davranışlarının sonuçlarını yüklenmek, üstlendiği vazifelerin hakkını vererek yapmak gibi anlamları da vardır. *Mesuliyet, hassasiyet, ciddiyet, ilgi, özen, dert edinmek, mükellefiyet* gibi olumlu kavramlarla da ilgilidir. *Sorumsuzluk, ciddiyetsizlik, kayıtsızlık, aldırılmazlık, ihmâl, duyarsızlık, özensizlik* gibi olumsuz kavramlar da sorumluluk kavramının zıddı bir anlama sahiptirler.

Her insanın iradesi ve seçme özgürlüğü vardır. İnsan iradesini kullanarak yapacağı işlerin tamamından sorumludur. Bundan dolayı insanlar ve özellikle Müslümanlar, yapacakları her işte, söyleyecekleri her sözde dikkatli olmak durumundadırlar. Şayet insan yaptığı her işten ve davranıştan, söylediği her sözden sorumlu olmasaydı dinimizdeki farzlar, haramlar ve mübahların, emirlerle yasakların bir anlamı kalmazdı. İyi işler yapanlar ile kötü işler yapanların arasında bir fark olmazdı.

Dinimizin sorumluluk anlayışına göre her insan yaptıklarından sorumludur. İnsanlara önder ve rehber olarak gönderilen peygamberler bile kendi yaptıklarından sorumludurlar: “Kendilerine peygamber gönderilenlere mutlaka soracağız. Peygamberlere de elbette soracağız.” (7 / A'râf Suresi, 6. ayet).

İnsanın dünya ve ahiretteki sorumluluğu birkaç yönde olur: İnsan yaratana karşı, kendi cinsine yani insanlığa karşı, emri altındakilere ve topluma karşı, içinde yaşadığı dünyaya karşı sorumluluklar yüklenen bir varlıktır. Bu durumu Peygamber Efendimiz (as) “Her biriniz bir yöneticisiniz ve her biriniz yönetiminizdekilerden sorumlusunuz” diyerek hatırlatır.

Sorumluluk üstlenmenin hem birey hem de toplum için faydalı sonuçları vardır. Sorumluluk üstlenen kişiler aldıkları vazifeler sonunda olgunlaşır, gelişir, tecrübe ve birikim kazanırlar. Gerektiğinde daha büyük sorumluluklar üstlenecek seviyeye gelirler. Toplum açısından bakıldığında ise sorumluluk üstlenecek kişilerin var olması herkese huzur ve güven verir. İş bölümü yapılırken ağır sorumluluk gerektiren işlerde tecrübe ve birikim sahibi kişiler varsa görev dağılımı kolayca gerçekleştirilir.

Sorumluluk duygusuna sahip kişiler gelecek nesillerin daha başarılı, daha verimli, daha dürüst, daha inatçı olmaları yolunda çaba harcarlar. Toplum ve millet olarak geleceğe daha donanımlı hazırlanma gayreti içerisinde olurlar. Böylelikle inancın, kültürün ve ahlâki değerlerin gelecek nesillere aktarılması sağlanır. Sorumluluk duygusunun yer etmediği toplumlarda vurdumduymaz ve duyarsız insanlar yüzünden hiçbir güzellik ve

başarı elde edilemez. Böylesi toplumlar zaten başkaları tarafından sömürülmek ve kısa zaman sonra da yok olmak tehlikesiyle yüz yüzedirler.

İman etmek de bir sorumluluk üstlenmek anlamına gelir. Kişi yaptığı tercihle birlikte inanç, ibadet ve ahlâk alanlarında artık belirli mükellefiyetler üstlenmiş olduğunu aklından çıkarmamalıdır. Allah'a imanının kendisine yüklediği; ailesine, topluma ve çevreye dair sorumluluklar neyi gerektiriyorsa bunları en güzel şekilde öğrenmeli, üzerine düşen görevleri yerine getirmelidir. Kendisine, ailesine, milletine ve insanlığa karşı sorumluluk bilinciyle yaşamalı, gerektiğinde her türlü sorumluluğu üstlenebilecek nitelikleri elde etmeye çalışmalıdır.

2 Cömert Olalım

Cömertlik; insanın sahip olduğu her türlü imkânı diğer insanların da istifadesine sunması, içten gelen bir duyguyla diğer insanlara yardımcı olmasıdır. Karşıt anlamlısı ise cimrilik ve açgözlülüktür.

Cömert kişi herhangi bir zorlama olmaksızın gerekli olan her yerde başkalarına yardımcı olmaya çalışır. Hem ihtiyaç sahibi kişilere hem de yardım gerekti- ren toplumsal sorunlara karşı duyarlıdır.

Cömertler ellerinde var olanlarla başkalarına faydalı olmaya, insanların ihtiyaçlarını gidermeye çalışırlar.

Gereken yardımı bol bol ve gönül rahatlığıyla yaparlar. Verdikleriyle kalmayıp hatta bundan memnun olurlar.

Cömertlik sadece mal ve para vermekle olmaz. Kişi bedeniyle, aklıyla, ilmiyle, statüsüyle de cömertlikte bulunabilir.

Cömert insanlar mal ve mülke köle olmazlar. Malın ve mülkün gerçek sahibi olarak Allah'ı tanırlar. Kendilerinin sadece birer emanetçi olduklarını idrak ederler.

Onlar özyüklerini ve özgürlüklerini koruyan kişilerdir. Sahip oldukları imkânları fedakârca harcayabilirler.

Abdullah b. Abbas, Peygamberimizin (as) cömertliğini şöyle anlatır:

“Allah'ın Resûlü (as), insanların en cömerti ve en iyilikseveri idi. Ramazanda Cebrâil ile beraber bulunduğu zamanlarda her şeyini verirdi. Cebrâil, her ramazan gecesi Resûlullah'ın (as) yanına gelir, ona Kur'an öğretirdi. Allah'ın Resûlü (as) o günlerde bereket getiren rüzgârlardan daha cömertti.”

Hadis-i Şerif

Kendisi çok cömert olan Peygamberimiz (as), ashabına da cömertliği tavsiye ederdi.

“Kesenin ağzını sıkma. Allah da sana sıkarak verir. İnfak et. Sayıp durma. Allah da sana karşı nimetini sayıp esirger. Paranı saklama. Allah da senden saklar.”

Hadis-i Şerif

Bu özellikleri onlara para karşısında onurlu ve kişilikli bir duruş kazandırır.

Cömertler kimseler insanlara karşı sevgi ve merhamet hisleriyle doludurlar. Kalben de huzurlu ve mutludurlar. Vermenin, paylaşmanın, arınmanın böylelikle yücelmenin hazzını yaşarlar. Çevrelerinin de pek çok dostları olur, itibar kazanırlar.

Cimriler ise elde ettikleri malı mülkü kullanamazlar. Kendileri için bile olsa harcamayı beceremezler. Mal mülk onları esir etmiştir. Bu yüzden sürekli bir huzursuzluk içindedirler. Daima tedirgindirler. Doyumsuzdurlar. Her an kaybetme endişesiyle yaşarlar. Kendileri insanları sevediklerideki gibi onları da kimse sevmez. Dostları yoktur. Mutlu ve huzurlu olamazlar.

Cömert kişi, Allah'a yakın, cennete yakın, insanlara yakın ve cehennem ateşinden uzaktır.

Cimri insan, Allah'tan uzak, cennetten uzak ve cehennem ateşine yakındır. Cömert cahil, ibadet eden cimriden Allah'a daha sevimlidir.

Hadis-i Şerif

Resûlullah'tan (as) bir şey istendiği zaman asla "yok" demezdi.

Hadis-i Şerif

3 Saygılı Olalım

Başkalarına saygı göstermesi insanı yücelten, ona saygınlık kazandıran ve sonuç itibarıyla kişinin kendisine geri dönen güzel bir ahlâkî erdemdir.

Müslümanlar en büyük saygıyı Allah'a ve O'nun peygamberlerine gösterirler. Bu saygının bir gereği olarak Allah'ın emrettiği ve beğendiği söz ve davranışları uygulamaya, yasakladığı ve beğenmediği söz ve davranışlardan ise kaçınmaya çalışırlar. Peygamberlerin tebliğ ettikleri ve uyguladıkları prensipleri hayatlarında sürekli olarak uygulama çabası içinde olurlar. Bu saygı davranışı bireyin hem bu dünyasında hem ebedî hayat süreceği ahiret yurdunda mutlu ve saygın olmasını sağlar.

Küçüğümüze merhamet etmeyen, büyüğümüze saygı göstermeyen bizden değildir.

Hadis-i Şerif

Allah'ın emrettiği "saygı" davranışı, Müslümanlara O'nun sevgi ve hoşnutluğunu kazandırdığı gibi diğer insanlarla ilişkilerini de güzelleştirir. İnsanları hor ve hakir görmek, insanlara tepeden bakmak, küçümsemek dinimizde hoş görülmemeyen ve yasaklanan duygulardır. Takdir ve saygıya layık insanlara hürmet etmek, onların saygınlıklarını gözetmek gerekir. Özellikle büyüklere, âlimlere, fazilet sa-

birr: İman, doğruluk, güzel ahlâk, salih amel, hayır, iyilik, ihsan, Kur'an ve sünnete uyma, günahları terk etme gibi insana sevap kazandıran ve Allah'ın rızasına vesile olan her türlü hayırlı ameller, itaatler ve güzel davranışlar.

hibi kimselere saygılı davranmak Müslümanca davranışın bir gereğidir. Peygamberimiz (as) şöyle buyurmuştur: “Allah Teâlâ, yaşından ötürü bir ihtiyara saygı gösteren gence yaşlılığında hizmet edecek kimseler lutfeder.”

Saygı, kişiler arası ilişkileri düzenleyen, insanların birbirlerini sevmesine, birbirlerine anlayışlı davranmasına vesile olan güzel bir davranıştır.

BİLİYOR MUYDUNUZ?

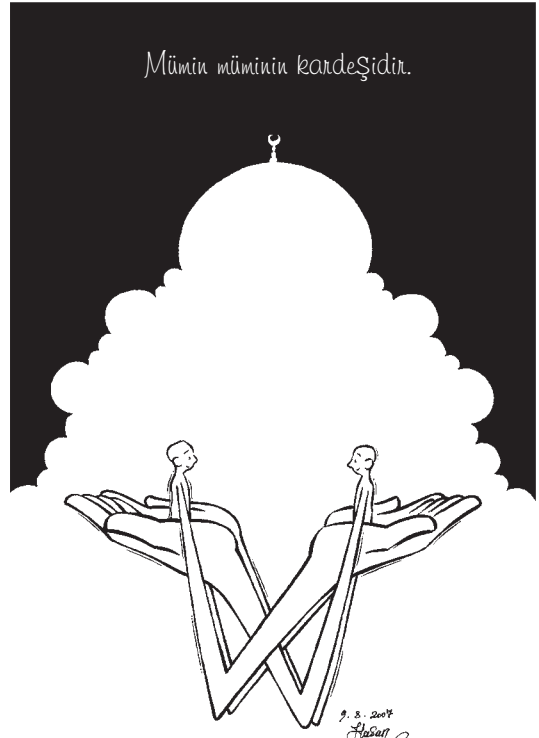
Dışarıdan gelen elçilere, bir topluluğun ve heyetin önde gelenlerine Peygamberimiz (as) özel ilgi göstermiş, itinayla karşılamış ve ikramda bulunmuştur. Ayrıca cemaatle kılınan namazda yaşça büyük olanların, bilgili olanların ön safta yer almasını istemiş, saf düzeninde bilgi sahibi olmak, yaşlı olmak, aklı başında olmak gibi özelliklere göre bir sıralama yapılmasını tavsiye etmiştir.

4 Başkalarını da Düşünelim

Diğerkâmlık; bir kimsenin kendisinin ihtiyaç duyduğu bir şeyi başka bir ihtiyaç sahibine vermesi, onu kendine tercih etmesi, başkasını kendinden daha çok düşünmesi demektir. *Kanaatkârlık, tokgözlülük, fedakârlık* gibi olumlu kavramlarla ilişkili olarak insanın davranışlarında ortaya çıkar. Zıddı ise *bencilliktir*.

Diğerkâmlığın en büyük örneklerinden birini gösteren Medineli Müslümanları, Allah, Kur'an-ı Kerim'de överek şöyle buyurmuştur: “Onlardan (muhacirlerden) önce o yurda (Medine'ye) yerleşmiş ve imanı da gönüllerine yerleştirmiş olanlar, hicret edenleri severler. Onlara verilenlerden dolayı içlerinde bir rahatsızlık duymazlar. Kendileri son derece ihtiyaç içinde bulunsalar bile onları kendilerine tercih ederler. Kim nefsinin cimriliğinden, hırsından korunursa işte onlar kurtuluşa erenlerin ta kendileridir.” (59 / Haşr Suresi, 9. ayet).

Diğer insanları düşünerek elindeki imkânları onlar için harcayanlar, iyiliğin anlamını gerçekten anlamış insanlardır. Sahip olduğu şeyleri başkalarına hem de seve seve verebilmek, insanı iyiliğin en üst düzeyi olan “birr”e ulaştırır.

Allah'ın Raza Olduğu Ev Sahibi...

Bir gün Peygamberimizin (as) yanına bir adam geldi ve açlıktan dermanının kesildiğini söyledi. Resûlullah (as), hanımına bu adama bir şeyler vermesi için haber gönderdi. Hanımı evlerinde sudan başka bir şey bulunmadığını söyleyince Resûlullah (as): *"Bu gece bu adamı kim misafir edecek?"* dedi. Bunun üzerine ensardan biri: *"Ben misafir ederim."* dedi ve adamı evine götürdü. Evde hanımına yiyecek bir şey bulunup bulunmadığını sordu. Karısı da yalnız çocukların yiyeceği kadar bir şey bulunduğunu söyledi. O da:

"Öyleyse onları bir şeyle avut, sofraya gelmek isterlerse uyut. Misafirimiz eve gelince lambayı söndür, ona kendimizi de yiyormuş gibi gösterelim." dedi. Sofraya oturdular. Misafir karnını doyurdu. Kendileri karanlıkta yiyormuş gibi davrandılar ve aç yattılar. Sabah olunca ev sahibi Peygamberimizin (as) yanına gitti. Resûlullah (as) ona:

"Bu gece misafirinize karşı yaptığınız davranıştan Allah razı oldu." buyurdu. Allah da onlar hakkında 3 / Âl-i İmrân Suresi, 92. ayeti indirdi.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Sevdiğiniz şeylerden Allah yolunda harcadıkça iyiliğe asla erişemezsiniz. Her ne harcarsanız Allah onu bilir.

(Âl-i İmrân Suresi, 92. ayet)

5 Manevî Değerlerimizi Sevelim ve Koruyalım

Manevî değerler, toplumu bir arada tutan vazgeçilmez zenginlik kaynaklarıdır. Manevî değerler, bireyin ve toplumun kimliğini oluşturur, kalbi ve ruhu besler, manevî ihtiyaçları giderir. Maddî zenginlikler kaybedilse bile onları yeniden kazanmak mümkündür. Ama manevî zenginlikler kaybedildiğinde onları telafi etmek oldukça zor ve zahmetlidir. Bu sebeple dinin sağlamış olduğu zeminde büyüüp serpilen kültür ve medeniyetin farkında olunmalıdır. Çünkü manevî değerler ve zenginlikler, bizi biz yapar; bir toplumdaki birey "biz" dediğinde bu değerler toplamını paylaşan insanları kasteder. Bir toplumun gelecekte var olmasının yolu, manevî değerleri korumasından ve onların devamlılığını sağlamasından geçer.

Din, insanların düşünce ve inançları çerçevesinde, aileleriyle birlikte, can ve mal emniyeti olan güvenli bir ortamda yaşamalarını hedefler. Çünkü din, insanlara huzur, güven

ve mutluluk sunmak, dünyayı rahat ve banyındır kılmak için bir kılavuzdur. Bu da dinin dil, tarih, örf, âdet ve gelenekler, aile, vatan gibi değerlere yönelik sağladığı koruyucu şemsiyenin varlığına bağlıdır. Bu koruyucu şemsiye sayesinde birlik ve beraberlik içerisinde yaşanır.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Bunlar... Allah'ın koyduğu sınırları hakıyla koruyanlardır. Müminleri müjdele.

9 / Tevbe Suresi, 112. ayet

OKUMA PARÇASI

HURMA BAHÇESİ

Sahabîler toplanmışlar, Allah'ın Resûlü'nü dinliyorlardı. Peygamberimiz (as) şu ayet-i kerimeyi okuyordu:

"Sevdiğiniz şeylerden Allah yolunda harcamadıkça iyiliğe asla erişemezsiniz. Her ne harcarsanız Allah onu bilir." (3 / Âl-i İmrân, 92. ayet)

Ayeti dinleyenlerden biri de Ebû Talha idi. Ebû Talha'nın Medine'de Peygamberimizin (as) mescidine yakın bir yerde, içinde altı yüz hurma ağacı bulunan bir bahçesi vardı. Sık sık davet ettiği Resûlullah'a (as) burada ikramda bulunurdu. Ayeti dinledikten sonra ayağa kalkarak şöyle dedi:

- Ey Allah'ın Elçisi! Benim servetim içinde en kıymetli ve bana en sevgili olan, şehrin içindeki sizin de bildiğiniz bahçemdir. Bu andan itibaren Allah rızası için onu, Allah'ın Resûlü'ne bırakıyorum. İstedığınız gibi tasarruf eder, dilediğiniz fakire verebilirsiniz.

Bu sözleri söyledikten sonra Ebû Talha, kararını uygulamak için mescitten çıkarak bahçeye doğru gitti. Ebû Talha'nın eşi Rumeysa, bahçedeki bir hurma ağacının gölgesinde oturmuştu. Talha, bahçe duvarına kadar geldi ama içeriye girmedi. Onun geldiğini gören Rumeysa:

- Ebû Talha, duvarın dışında ne bekliyorsun? İçeri girsene, dedi.

- Ben içeri giremem, Rumeysa, sen de eşyanı toplayıp da dışarı çıkar mısın?

Rumeysa biraz şaşırıldı:

- Neden, bu bahçe bizim değil mi?"

Ebû Talha:

- Hayır, artık bu bahçe bizim değil, şu andan itibaren Medine fukarasıdır, dedi.

Sonra da Hz. Peygamber'den (as) dinlediği ayeti ve verdiği kararı eşine anlattı. Rumeysa hanım bu sözler karşısında, hiç tereddüt etmeden şunu sordu:

- İkimiz adına mı, yoksa sadece kendi şahsın için mi bağışladın?

- İkimiz adına bağışladım, cevabını alınca da:

- Allah senden razı olsun Ebû Talha. Etrafımızdaki fakirleri gördükçe, ben de aynı şeyi düşünürdüm de sana söylemeye bir türlü cesaret edemezdim; Allah bu hayrımızı kabul buyursun. Bekle öyleyse, bahçeden çıkıp hemen yanına geliyorum! dedi.

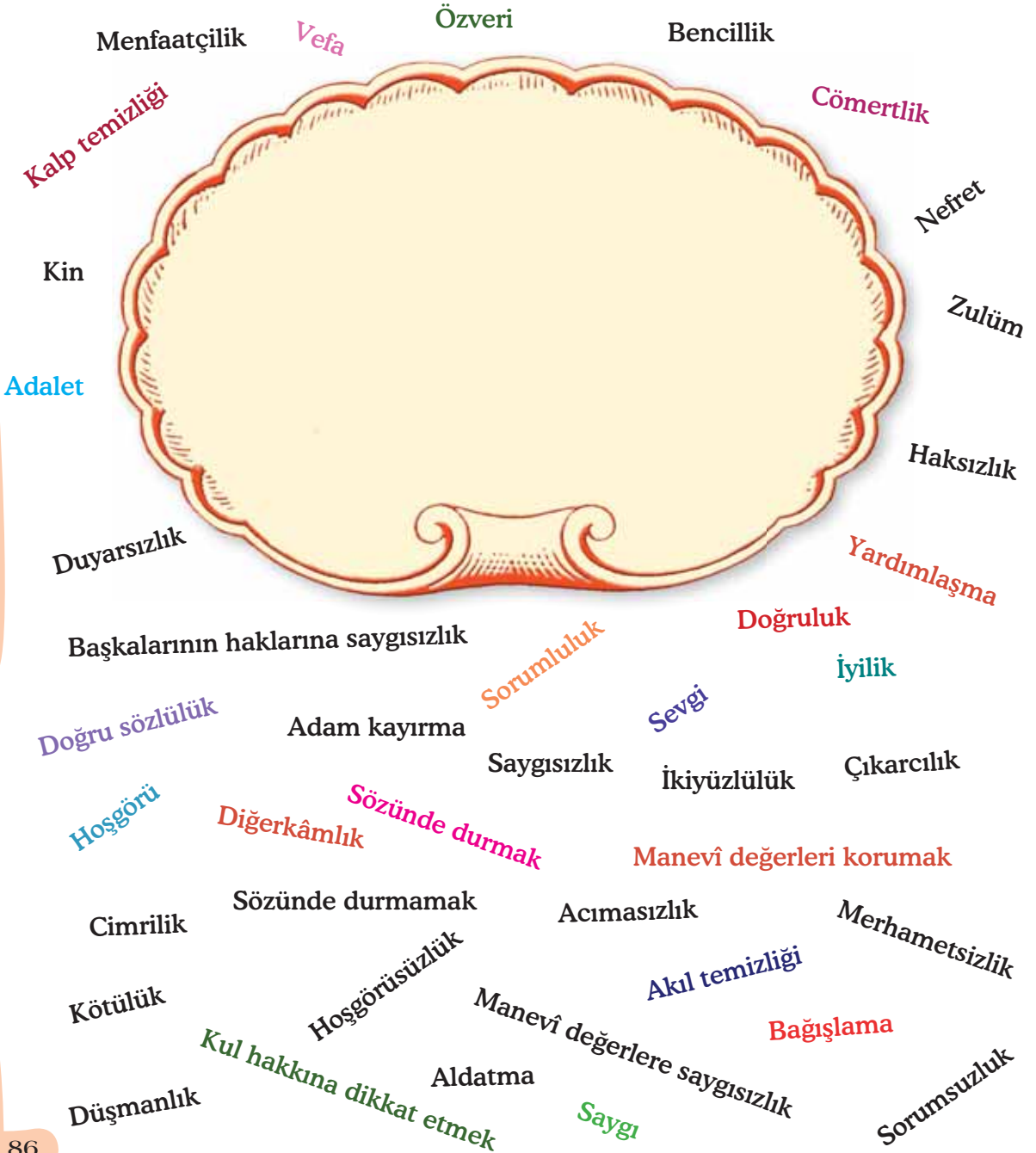

EĞLENELİM ÖĞRENELİM

KALBE TUTULAN AYNA!

Kendinize bir ayna tutmaya ne dersiniz? Aşağıdaki güzel ahlâkî özelliklerden sahip olduklarınızı boş bırakılan alana yazınız. Dikkat edin, sadece renkli olanlar güzel özelliklerdir. Yazdığınızı bu özellikler kalbinizin ahlâkî olarak temiz olduğunu size gösterecek. Siyah olanlar ise kötü özelliklerdir. Bu özelliklerden hiçbirini aynanıza yazmayın ve onlardan hep uzak kalın.

Hangisini yapardın?

Aşağıdaki metni okuduktan sonra en az 3 tane soru hazırlayın ve arkadaşlarınızla birbirinize sorup cevaplayın!

Hiz. Ömer anlatır:

"Hz. Peygamber (as), Tebük Savaşı öncesinde Bizans'a karşı savaşacak ordunun teçizatı için halktan yardım talep etmişti. O sırada benim malım çoktu. Kalbimden 'Eğer Ebu Bekir'i geçeceğim bir gün varsa o, bugündür.' dedim. Malımın hepsini hesaplayarak yarısını getirdim. Peygamber Efendimiz (as) bana:

- Sen çocuklarına ne bıraktın? diye sordu.

- Getirdiğim kadar da onlara bıraktım, dedim.

Sonra Ebu Bekir geldi. Međer o nesi varsa hepsini getirmiş. Peygamber Efendimiz (as) ona da:

- Sen çocuklarına ne bıraktın? diye sordu.

Ebu Bekir:

- Ben onlara Allah'ı ve Peygamber'i bıraktım, dedi.

Zıt Anlamlısını Bul

Aşağıdaki kavramların karşıt anlamlılarını karşılarına yazınız.

Güzel ahlâk

Temizlik

Doğruluk

İyilik

Sevgi

Hořgörü

Bağışlama

Yardımlaşma

Sözünde durmak

Adalet

Özveri

Havada uçar,
kanı yok;
kırmızıdır
canı yok.

Kur Sonu Genel Değerlendirme

1

Aşağıdakilerden hangisi peygamberlere vahiy getirmekle görevli melektir?

- a. Cebrâil
- b. Azrâil
- c. Mikâil
- d. İsrâfil

2

Yandakilerden hangisi kurban kesmekle yükümlü olan kişide bulunması gereken bir şart değildir?

- a. Müslüman olmak
- b. zengin olmak
- c. ergen olmak
- d. erkek olmak

3

Dinimizce zengin kabul edilen Müslümanlar, altın, gümüş ve para cinsinden mallarının kaçta kaçını zekât olarak verirler?

- a. % 50
- b. 1/40
- c. 1/50
- d. % 40

4

Dua ne demektir?
Kısaca tanımlayınız.

5

Peygamberimize (as) İslâm'dan önce güvenirliliğinden dolayı Mekkelilerin verdikleri isim aşağıdakilerden hangisidir?

- a. Muhammed Mustafa
- b. Muhammedü'l-Emin
- c. Muhammed Resûlullah
- d. Ebu Kasım Muhammed

6

Aşağıdaki ilâhî kitapları, isimlerinin anlamı, gönderilen peygamber, gönderilen toplum ile eşleştiriniz.

İlâhî Kitap

Tevrat

Zebur

İncil

Kur'an-ı
Kerim

İsminin Anlamı

Okumak, toplamak, bir araya getirmek

Müjde, öğreti, öğretici

Yazılı şey, kitap

Kanun, öğreti

Gönderilen Peygamber

Hz. İsa (as)

Hz. Muhammed (as)

Hz. Musa (as)

Hz. Davud (as)

Gönderilen Toplum

İsrailoğulları

Bütün insanlık

İsrailoğulları

İsrailoğulları

7

Hacca gidince ziyaret edilen veya hacla ilgili ibadetlerin yapıldığı kutsal yerlerin adlarını oluşturan harfler yandaki kutulara karıştırılarak yazılmıştır. Sizler için biz MEKKE kelimesini oluşturan harfleri işaretledik. Geriye 7 kutsal yer adı kaldı. Bulunuz.

A	V	F	E	A	R
T	E	M	A	S	B
E	K	A	M	E	F
E	T	F	Z	i	E
M	K	i	A	K	Ü
A	A	L	i	R	K
D	N	M	E	A	M

- 1- MEKKE .....
- 2- .....
- 3- .....
- 4- .....

- 5- .....
- 6- .....
- 7- .....
- 8- .....

8

Çengel bulmacayı çözüünüz.

9

Bulmacayı çözdükten sonra renkli kutuları yukarıdan aşağıya doğru okuduğunuzda peygamberimizin gönderiliş sebebini hatırlamış olacaksınız.

10

Bulmacada numaralandırılmış harfleri kutucuklara yerleştirdiğinizde Resûlullah'ın eşi Hz. Aişe'nin Resûlullah'ın (as) ahlâkı üzerine bir sözünü bulacaksınız.

1. İnsanı bir şeye veya bir kimseye karşı yakın ilgi ve bağlılık göstermeye yönelten, insanlar arası ilişkide çok önemli yeri olan bir duygu.
2. Kişinin kendisinin onaylamadığı bir şeyi gerektiğinde anlayışla karşılayarak hoş görmesi durumu, müsamaha, tolerans.
3. Kişisel menfaatleri bir kenara bırakabilmek, toplumun faydası ve özellikle kutsal değerler uğruna fedakârlık yapabilmek.
4. Dürüstlüğü, doğruluğu ve güvenilirliğin gereğidir. Onu yapmamayı Peygamberimiz (as) münafıklığın alametlerinden saymıştır.
5. Dürüstlük, sıdk, sözünde durmak, sadakat, sözünde ve işinde emin olmak, istikamet üzere olmak, özü sözü bir olmak gibi anlamları içerir.
6. Tutarlı ve dengeli davranmak, her şeyin ve herkesin hakkını vermek, bir şeyi yerli yerine koymak, hak ve hukuka uygunluk, hakkı gözetmek anlamlarına gelir.
7. İnsanda var olan ve onun davranışlarına yön veren yaratılış ve ruh özelliklerinin bütünü, mizaç, tabiat, kalıplaşmış davranış tarzı.
8. Kişinin kendi istek ve iradesi ile yaptığı veya kendi yetki alanına giren herhangi bir işin sonuçlarını üstlenmesi, mesuliyet.
9. Bireyin malından, mülkünden, rahatından, sahip olduğu bütün imkânlardan Allah rızası için vazgeçebilmesi, özveri.
10. Hayatın bütün alanlarında insanların birbirleri ile olan ilişkilerinden doğan karşılıklı haklar.
11. İnsanın, Allah'a, peygambere ve diğer yaratılmışlara karşı davranışlarında, sözlerinde taşıması gereken ölçülü olma durumu.
12. Sahip olunan imkânlardan israfı kaçmadan fedakârca harcamada bulunmak, eli açık olma durumu.
13. İnsanın güzel ve doğru davranışları yaparak kötü olan davranışlardan da kaçınarak ulaştığı ahlâkî nitelik.
14. Kişinin sahip olduğu imkânları başkalarının istifadesine sunması. İnsanlara sıkıntılarını gidermede destek olmak üzere gönülden kopup gelen iyilik duygu ve davranışı.
15. Affetme, bağışlama, insanlara ve diğer canlılara karşı acıma duygusu taşıma, bir kimsenin veya bir başka canlının karşılaştığı kötü durumdan dolayı duyulan üzüntü.
16. Yapılan iyiliklerin, ibadetlerin karşılığında sadece Allah'tan beklenen karşılık, ödül.
17. Aklın, kalbin, beden, yiyeceklerin, içeceklerin, giyeceklerin ve çevrenin maddî pisliklerden uzak tutulması, manevî kirlilerden arındırılması, temiz olma durumu.
18. Kendisinin ihtiyacı olduğu hâlde başkasını kendi nefesine tercih etme duygusu, özgecilik.
19. Yapılan bir hata ya da kusuru bağışlamak.
20. Peygamberimizin (as) "Eğer müminlere güçlük verecek olmasaydım, onlara her namaz için ..... kullanmayı emrederdim." dediği, belli ağaçların dal ve köklerinden yapılan ve diş fırçalanmasında kullanılan temizlik aracı.
21. Ahlâkî bütün güzel prensiplerin özü ve dayanak noktası olan duygu, karşılık beklemeden yapılan yardım, lütuf, ihsan.

Teşekkür ve Telif Hakları

Eserlerinden yararlandığımız kaynakçada adı geçen ve aşağıda isimlerini zikrettiğimiz kişi ve kurumlara teşekkür ediyoruz:

Ahmet Mercan, Ahmethan Yılmaz, Bestami Yazgan, Birdirbir Dergisi, Cabelka Kitaplığı, Çağrı Cebeci, Damla Yayınları, Diyanet Çocuk Dergisi, Düş Değirmeni Kitaplığı, EDAM (Eğitim Danışmanlığı ve Araştırmaları Merkezi), Erdem Yayınları, Esmâ Kılıç, Esra Nur Uçkan, Hasan Aycın, İlyas Aslan, Melike Günyüz, Nobel Yayınları, Reza Hemmatirad, Yaşar Kandemir.

Ayrıca eserlerinden yazı ve görsel kullanmamıza izin veren aşağıdaki telif sahibi kişi ve kurumlara teşekkür ederiz:

§ EDAM (Eğitim Danışmanlığı ve Araştırmaları Merkezi) Birdirbir Dergisi ve Birdirbir Kitaplığı [Esra Nur Uçkan imzalı *Meleklerle Beraber* adlı şiir / s. 19 ▪ Ahmethan Yılmaz imzalı *Duaları Kabul Eden Sen'in Sen* adlı şiir ve görsel / s. 54 ▪ Ahmethan Yılmaz imzalı *Dedem ve Ben* adlı şiir / s. 72].

§ Erdem Yayınları, [Bestami Yazgan imzalı *Bir Eken Binler Biçer* adlı şiir ve görseli / s. 51].

§ Hasan Aycın – Birdirbir Kitaplığı [“Komşusunun aç olduğunu bildiği hâlde tok kamına yatan bana iman etmiş olamaz.” hadisi için çizim / s. 48 ▪ “Allah İçin Duadan Daha Değerli Bir Şey Yoktur.” hadisi için çizim / s. 56 ▪ “Sözlerin en güzeli Allah'ın kitabı, yolların en güzeli Muhammed'in yoludur.” hadisi için çizim / s. 69 ▪ “Mümin müminin kardeşidir.” hadisi için çizim / s. 83].

§ Ö. Faruk Aksoy - İSAM Fotoğraf Arşivi [Kâbe görseli / s. 38 ▪ Arafat görseli / s. 38 ▪ Müzdelife Camii görseli / s. 39 ▪ Mina'da Hacılar görseli / s. 39 ▪ Harem sınırlarını gösteren harita / s. 39 ▪ Hz. Peygamber'in (as) birçok arkadaşının defnedildiği Medine'deki Cennetü'l-Baki' mezarlığı görseli / s. 73 ▪ Hz. Peygamber'in birçok akrabasının mezarlarının bulunduğu Mekke'deki Cennetü'l-Muallâ mezarlığı görseli / s. 74 ▪ Medinelilerin Akabe'de Peygamberimizle (as) görüştükları yerde inşa edilmiş olan Mescid-i Bey'a'nın içinden bir görünüşü görseli / s. 75].

Diğer bütün yazı ve görsellerin telif hakları Türkiye Diyanet Vakfı'na aittir. Yazılı izin alınmaksızın kitabın tamamının ya da bir kısmının herhangi bir ortamda herhangi bir şekilde basım, yayım, çoğaltma ve/veya dağıtım yapılamaz.

Kaynakça

Kaynakça elinizdeki kitabın hazırlanmasında faydalanılan kaynaklardan oluşmaktadır. Okuma ve faydalanma kolaylığı sağlamak açısından metin içinde alıntı yapılan kısımlara ayrı ayrı atıf yapılmayarak tüm kaynaklar buraya topluca alınmıştır. Kaynakçayı, ilgili konularda ilave bilgi edinmek için de kullanabileceğinizi unutmayınız.

Adem Kandemir, Alpaslan Durmuş, Dudu Ekinci, Hatice Işlak ve İlyas Aslan. *Hz. Peygamber'in Hayatı*. EDAM: İstanbul (yayımlanmamış çalışma).

Ali Ünal. *Allah Kelâmı Kur'ân-ı Kerim ve Açıklamalı Meali*. Define Yayınları: İstanbul, 2007.

Alpaslan Durmuş, Hatice Işlak ve Neriman Gökçeğöz Karatekin. *Yaz Kur'an Kursları Öğretici Kılavuzu*. Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları: Ankara, 2006.

Alpaslan Durmuş, Hatice Işlak, İlyas Aslan ve Neriman Gökçeğöz Karatekin. *Dinimi Öğreniyorum*. Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları: Ankara, 2005.

Amil Çelebioğlu ve Yusuf Ziya Öksüz. *Türk Bilmeceler Hazinesi*. Kitabevi: İstanbul.

Bestami Yazgan. *İlk Öğrendiklerim Dizisi 1–5 (Doğuştan Müslümanım, Namaz Kılıyorum, Benimki Kuş Orucu, Yoksulları Unutmam, Hacca Gidiyorum)*. Düş Değirmeni Kitaplığı: İstanbul, 2004.

Beşir İslamoğlu. *Modern İlmihâl (Davranış Bilgisi) İnanç, Metodoloji, İbadet ve Sosyal Hayat Fıkhı*. İlahiyat Yayınları: Ankara, 2002.

Birdirbir: Aylık Din Eğitimi ve Kültürü Dergisi. Sayı: 1-19. EDAM: İstanbul, 2006-2007.

- Bünyamin Erul ve Ekrem Keleş. *Haccı Anlamak: Haccın Hikmetleri ve Yapılışı*. Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları: Ankara, 2004.
- Bünyamin Erul ve Ekrem Keleş. *Kutsal İklimde Dua: Hac Esnasında Yapılabilecek Duâlar*. Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları: Ankara, 2004.
- Dalal Al-Alami. *Son Mühür – Peygamberimizin Hayatı* (çev. Merve Akkuş). Cabelka Yayınları: İstanbul, 2006.
- Diyanet Çocuk Dergisi*. Diyanet İşleri Başkanlığı: Ankara. 2004-2008.
- Elmalılı Hamdi Yazır. *Hak Dini Kur'an Dili*. Eser Neşriyat: İstanbul, 1982.
- Emrehan Halıcı. *Akil Oyunları*. Doğan Kitap: İstanbul, 2007.
- Esmâ Kılıç. İslâm'ın Şartları. *Diyanet Çocuk Dergisi*. Ağustos 2004. Sayı 289.
- Halil Altuntaş ve Muzaffer Şahin. *Kur'an-ı Kerim Meâli*. Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları: Ankara, 2003.
- Hatice Işlak ve Alpaslan Durmuş (Ed.). *Kara Tahtayı Aşmak (Öğrenci Merkezli Öğretmenlik)*. Kaknüs Yayınları: İstanbul, 2004.
- Hasan Aycın. *Kırk Hadis Kırk Çizgi*. EDAM Birdirbir Kitaplığı: İstanbul, 2. baskı, 2008.
- İlyas Aslan ve diğerleri. *Kur'an Anlaşılsın Diye*. Yekder: İstanbul, 4. baskı, 2007.
- İsmail Karagöz, Mehmet Keskin ve Halil Altuntaş. *Hac İlmihali*. Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları: Ankara, 2005.
- İsmail Karagöz (yay. Haz.). *Dinî Kavramlar Sözlüğü*. Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları: Ankara, 2005.
- Komisyon. *Peygamberimi Öğreniyorum*. Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları: Ankara, 29. baskı, 2005.
- Laura Buller. *Benim İnançım* (çev. Seda Darcan Çiftçi). Kaknüs Yayınları: İstanbul, 2006.
- Linda Williams Aber, Mark Dana, Trip Payne ve diğerleri. *Super Brain Builders*. Pil: Illinois, 2003.
- Macit Yaşaroğlu. *Çocuklarımız İçin Din Bilgisi*. Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları: Ankara, 1998.
- Martin Lings. *Hz. Muhammed'in Hayatı* (çev.: Nazife Şişman). İnsan Yayınları: İstanbul, 1990.
- Nazif Yılmaz ve Alpaslan Durmuş. *Yaz Kur'an Kurslarında Eğitimde Kalite Rehberi*. Değerler Eğitimi Merkezi Yayınları: İstanbul, 2006.
- Necati Öztürk. *Fotoğraflarla Kutsal Topraklar: Hicaz Albümü*. Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları: Ankara, 2. baskı, 2006.
- Neriman Gökçegöz Karatekin, Halil Ekşi, Mustafa Otrar, Alpaslan Durmuş, Hatice Işlak, Pınar Koç Yıldırım. *Helik: Karakter Okulu Aile Kitabı I-X (Sorumluluk, Yardımseverlik, Adalet, Özgüven, Liderlik, Dostluk, Doğruluk, Sabır, Saygı, Öz Denetim)*. Nobel Yayınları ve EDAM: İstanbul ve Ankara, 2005.
- Neriman Gökçegöz Karatekin, Halil Ekşi, Mustafa Otrar, Alpaslan Durmuş, Hatice Işlak, Pınar Koç Yıldırım. *Perese: Karakter Okulu Öğretmen Kitabı I-X (Sorumluluk, Yardımseverlik, Adalet, Özgüven, Liderlik, Dostluk, Doğruluk, Sabır, Saygı, Öz Denetim)*. Nobel Yayınları ve EDAM: İstanbul ve Ankara, 2005.
- Nurullah Abalı. *Allah'a Teşekkürün Bir İfadesi: Namaz*. Furkan Yayınları: İstanbul, 2. baskı, 1997.
- Osman Bilgen. *Pratik İlmihâl*. Rehber Yayınları: İstanbul, 2005.
- Osman Özbağçe. *Kitabımı Öğreniyorum*. Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları: Ankara, 2005.
- Ömer Özsoy ve İlhami Güler. *Konularına Göre Kur'an Sistematik Kur'an Fihristi*. Fecr Yayınları: Ankara, 1996.
- Selçuk Yıldırım. *Tekerleme Şekerleme*. Uğurböceği: İstanbul, 2. baskı, İstanbul.
- Seyfettin Yazıcı. *Temel Dini Bilgiler (İtikad, İbadet, Ahlâk, Siyer)*. Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları: Ankara, 29. baskı, 2004.
- Şevki Aydın (Ed.). *İlköğretim Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Dersi Öğretim Kılavuzu (4-8)*. Milli Eğitim Bakanlığı: Ankara, 2002.
- Talat Koçyiğit ve İsmail Cerrahoğlu. *Kur'an-ı Kerim ve Türkçe Meali*. Diyanet İşleri Başkanlığı: Ankara, 1985.
- Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, Türkiye Diyanet Vakfı: Ankara.
- Vecdî Akyüz. *Hayat Kullanma Kılavuzu: İlmihâl*. EDAM: İstanbul (yayımlanmamış çalışma).
- Yaşar Kandemir. *Âhirete İnanıyorum*. Damla Yayınları: İstanbul, 2003.

Sözlük

ahiret: Ölümle başlayan, dünya hayatından farklı ve sonsuz olan hayat, öbür dünya, öteki dünya.

amel: Bir kimsenin dinin buyruklarını yerine getirmek için yaptığı şey, iş, eylem, ibadet tarzı.

ba's: Öldükten sonra yeniden dirilme.

bedevi: Çölde, çadırdaki yaşayan göçebe.

birr: İman, doğruluk, güzel ahlâk, salih amel, hayır, iyilik, ihsan, Kur'an ve sünnete uyma, günahları terk etme gibi insana sevap kazandıran ve Allah'ın rızasına vesile olan her türlü hayırlı ameller, itaatler ve güzel davranışlar. **din:** Akıl sahibi insanların kendi bilinçli seçimleriyle tercih ettikleri; onları iyi, güzel ve doğru olan şeylere yönlendiren ilâhî hüküm ve öğütler bütünü.

ensar: Mekke'den Medine'ye hicret eden Sevgili Peygamberimizi (as) ve arkadaşlarını Medine'ye kabul eden ve onlara her türlü yardımı yapan Medinelî Müslümanlar.

farz-ı kifaye: Müslümanların tek tek değil topluca sorumlu oldukları, ama içlerinden bir veya birkaç kişinin yapmasıyla diğerleri üzerinden o ibadete ilgili sorumluluğun kalktığı yükümlülüktür.

fecr: Güneşin doğmasından önce beliren tan yeri ağarması, şafak sökmesi, gün ağarması.

gaybî: Duyu organlarının algıları dışında kalan, ancak vahiyle bilebildiğimiz varlık alanı.

hanîf: Hz. İbrahim'in (as) tebliğ ettiği hak din üzere olan ve Allah'ın birliğini kabul eden müminlere denir. Hz. Muhammed'in (as) yaşadığı Hicaz bölgesinde, az da olsa hanîfler vardı.

haram: Dinimizin yapılmasını ya da yenip içilmesini kesin bir şekilde yasaklamış olduğu şeyler.

haşir: İnsanların hesap üzere Allah'ın huzuruna toplanması.

helâl: Dinimizce yapılması ya da yenip içilmesi serbest bırakılmış şeyler.

hutbe: Cuma ve bayram namazlarında minberde okunan dua ve verilen öğüt.

ilâh: Kendisine tapılan, ibadet edilen varlık, mâbud.

infak: Allah'ın hoşnutluğunu kazanmak amacıyla kişinin kendi servetinden harcamada bulunması.

inkârcı: Peygamberi ve onun Allah'tan getirdiği buyrukları kabul etmeyen kişi.

İslâm: Barış ve esenlik, selamet, bağlanma, boyun eğme, teslim olma, selam verme, hayır ve iyilik dileme.

itikâf: İnsanlardan ayrı, تنها bir yere çekilerek yapılan bir ibadet.

kamet: Farz namazlardan önce namazın başladığını bildiren, ezana benzeyen sözlerdir. Ezandan farkı ihayye ale'l-felâhî cümlesinden sonra ikad kâmeti's-salâhî cümlesinin eklenmesidir.

kayser: Bizans hükümdarlarına verilen isim.

kelime: Söz, sözcük.

kısra: Sasani hükümdarlarına verilen isim.

mabed: İbadet edilen yer, tapınak.

maşer: İnsanların dünya hayatında yaptıklarının hesabını verecekleri yargılama yeri.

mümin: Allah'a, Hz. Muhammed'e (as) ve onun bildirdiği her şeye kalpten inanıp boyun eğen kişi, inançlı, imanlı.

münafık: Aslında inanmadığı hâlde inandığını söyleyerek mümin görünen kimse.

müşrik: Allah'ın eşi, ortağı ya da benzeri bulunduğu inanan kimse.

mesh: Bir şeyi elle sıvazlama anlamına gelen bu kelime abdest alırken ıslak eli başa, enseye; teyemmüm alırken de toprağa vurulan eli, kol ve yüze sürmeyi ifade eder.

minber: Camilerde hatibin çıkıp hutbe okuduğu merdivenli, yüksekçe yer.

mizan: Maşer günü herkesin amellerinin tartılacağı adalet terazisi.

muhacir: Müşriklerin dayanılmaz baskı ve işkencelerinden dolayı yurtlarından ayrılp göç etmek zorunda kalan Mekkeli Müslümanlar.

mukavvis: Mısır hükümdarlarına verilen isim.

nafile: Farz ve vacip olmayan, yapıldığında mükâfât verilen, terk edildiğinde ceza gerektirmeyen, kişinin kendi isteğiyle yaptığı amellerdir.

nafile ibadet: Yapıldığında mükâfât verilen, fakat terk edildiğinde ceza gerektirmeyen ibadetler.

necaset: Kan, idrar, dışkı, kusmuk, yenmesi helâl olmayan hayvanların eti vb. maddî kirler.

necaşi: Habeşistan hükümdarlarına verilen isim.

putperest: İbadet maksadıyla Allah'tan başka birine veya bir şeye saygı sunup tapınan, putları Allah'a eş, ortak veya benzer kabul eden kimse.

rekât: Namazın kıyam, kıraat, rükû ve iki secdeden oluşan kısımlarından her biri.

resûl: İnsanlara Allah'ın mesajlarını ulaştırarak, onları dine çağırarak kimse. Türkçe'de elçi, peygamber, nebi, yalvaç kelimeleri de eş anlamlısı olarak kullanılır.

sadaka: Allah'ın rızasını kazanmak niyetiyle karşılıksız olarak yardım etme, iyilik ve ihsanda bulunma.

sahabî: Hz. Peygamber'in (as) devrine yetişmiş, Müslüman olarak Hz. Peygamber'i (as) görmüş, onun sohbetinde bulunmuş ve Müslüman olarak ölmüş kimse. Çoğulu *sahabe* veya *ashabtır*.

sûr: İsrâfîl tarafından üfürülecek boru. Hz. Peygamber (as), sürün, üflenen bir boru olduğunu bildirmiştir. Fakat bu borunun nasıl bir şey olduğu insanlar tarafından bilinemez.

taharet: Temizlik. Necaset ve hadesten temizlenmektir.

tavaf: Kâbe'yi sola alıp Hacerülesved'in hizasından başlayarak yedi defa Kâbe etrafında dönmek.

tefekküre dalmak: Derin derin düşünmek, düşünceye dalmak.

tevekkül: Her konuda Allah'a güvenmek, O'na dayanıp teslim olmak.

vahiy: Allah'ın peygamberlerine mesajlarını bildirmesi.

zeval vakti: Güneşin tepe noktasını geçme zamanı. Zeval vaktine kadar her şeyin gölgesi batıya doğru düşerken bu vakitten sonra doğuya doğru düşmeye başlar.